

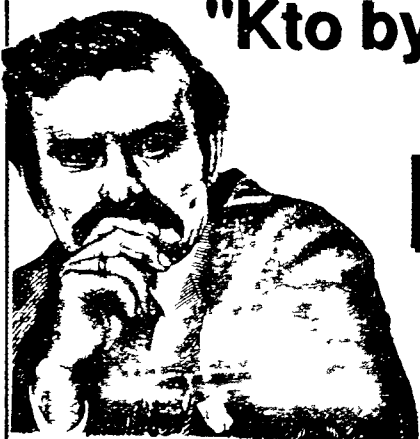
PISMO NIEZALEŻNE WYDAWANE PRZEZ GRAŻYNĘ I ZBIGNIEWA FARMUSÓW

ECHO - TYGODNIK POLSKI

NO. 27 • 21 - 27 KWIETNIA • TORONTO • PUBLISHED WEEKLY • CENA - \$ 1.25

"Kto by nie chciał jechać do Kanady". Rozmowa z Lechem.

PASZPORT DLA WAŁĘSY!

W dniach 9 do 13 maja 1988 r w Vancouverze odbędzie się konferencja kanadyjskich związków zawodowych. Został na nią zaproszony wybitny Polak, laureat Pokojowej Nagrody Nobla, przewodniczący Niezależnego Związku Zawodowego Solidarność - Lech Wałęsa.

Oczekując jego przyjazdu, my, przedstawiciele wszystkich organizacji polonijnych oraz grup etnicznych, działających na terenie Vancouver, powołujemy w dniu 7 kwietnia 1988 Komitet Powitania Lecha Wałęsy w Vancouverze. Od czasu wprowadzenia stanu wojennego w Polsce, 13 grudnia 1981, przewodniczący największego niezależnego związku zawodowego w

bloku wschodnim, liczącego w czasie swej legalnej działalności 10 milionów członków, jest systematycznie szykanowany przez reżym komunistyczny. Kontrolowane przez władze warszawskie mass media organizują przeciwko niemu kampanię oszczerstw. Jest bez przerwy inwigilowany przez tajną policję w Stoczni, gdzie pracuje jako elektromonter Lech Wałęsa w dalszym ciągu stoi na czele niezależnego ruchu związkowego w Polsce. Stanowi autorytet moralny dla milionów Polaków, międzynarodowego ruchu związkowego i wszystkich walczących o prawa człowieka na świecie.

Dotychczas, od dnia wprowadzenia stanu wojennego w Polsce, Lech Wałęsa nigdy nie mógł wyjechać za granicę.

Oczekujemy przewodniczącego Solidarności z nadzieją, że jego wizyta z pewnością będzie ważnym wydarzeniem dla mieszkańców Kanady, w szczególności Brytyjskiej Kolumbii i Kanadyjczyków polskiego pochodzenia.

Podpisano
Feliks Mazurek - prezes KPK
Okręg B C,
przewodniczący
Komitetu Powitania Lecha Wałęsy

W skład Komitetu weszli przedstawiciele wszystkich organizacji polonijnych, działających na terenie Vancouver. Oprócz prezesa KPK, Okręg B C, wszedł do zarządu Komitetu Krzysztof Korczak, prezes Towarzystwa Przyjaciół Solidarności, sekretarz Bolesław Wilinski KPK, SPK, TPS, skarbnik - Zofia Wawrzyniuk, przewodnicząca Federacji Polek - Ogniwo Nr 4.

W związku z gorąco oczekiwanym przyjazdem, przedstawiamy przekazany Echu stenogram rozmowy telefonicznej, przeprowadzonej dnia 13 kwietnia 88, o

Dokończenie na str. 8

SPECJALNIE DLA ECHA

JAN RULEWSKI

BYDGOSZCZ

Z różnych stron padają pod adresem Solidarności oskarżenia o trwonieniu jej energii w zbytnim ceremonializmie, roztrzaskaniu historycznych rocznic. Można by ten zarzut poczynić również dzisiejszemu zgromadzeniu odbywanemu w 7 rocznicę pamiętnych wydarzeń bydgoskich nazwanych niesłusznie prowokacją bydgoską - winno brzmieć raczej napad na bydgoską. Oczywiście przesadny ceremonializm może być szkodliwy, o ile tonie w rozpamiętywaniu zaprzeczonych zdarzeń nie mających odniesienia w teraźniejszości. A właśnie Polska dnia dzisiejszego przypomina owe marcowe dni milicyjnej swawoli, w miejscach gdzie się tego najmniej oczekuje (pod pomnikiem Mickiewicza w Warszawie), wobec ludzi, pozbawionych chuligańskich zamiarów (studentki z kwiatami, korowód taneczny we Wrocławiu). Zatem dzisiejsza uroczystość nie posiada rocznicowego charakteru. Spotykając się przy zakazanym obelisku wyrażamy naszą niezgodę na siedmioletnią politykę przemocy i zapowiedź jej kontynuacji. Nie są to czcze słowa! Spoglądając ze skromnej bydgoskiej perspektywy dojrzymy nie tylko wybite szczęki, ale śmiertelne ofiary ks. Popiełuszki, P. Bartoszcze i Marka Cieśliewicza. W więzieniach bydgoskich przebywa trzech młodocianych więźniów sumienia, zatrzymuje się prewencyjnie działaczy związkowych. Fakt, że zjawisko to ma ograniczony zasięg, nie wynika bynajmniej z racji jakich bronią przesładowani, lecz ze strachu jakim spowite są miasta i wioski naszego województwa. Nie trzeba nawet podawać liczb, każdy widzi sam na ulicy zmiany w obliczu i zachowaniu się naszego miasta. Zwrocmy uwagę na to, jak nasze miasto coraz bardziej przebiera się w mundury. Bynajmniej nie takie jakich oczekuje się,

zeby było ich więcej, mundurów kolejarzy, tramwajarzy, pocztowców i młodzieży. Owszem, przebiera się młodzież w zielone i niebieskie mundury wywołujące przykre skojarzenia, zwłaszcza od czasu napadów bydgoskiej. Gdyby zjawisko to ograniczało się tylko do rewii mundurowej nie zajmowałbym zebrany tyle czasu.

Obserwowane przez nas zmiany noszą raczej charakter przemysłanego długotrwałego procesu militaryzacji naszego województwa. Wprawdzie jesteśmy związkowcami, ale to nie oznacza, że jesteśmy zwolnieni od dostrzegania zagrożeń i zmian jakie wynikają z tego procesu. Jeżeli się na to nie zdobędziemy, to wykazemy mniej przenikliwości niż gospodynie pikietujące bazę pershingów w Common Hill, zaś w naszych domach niedługo będą rozbrzmiewać krzyki musztry. Wszak nie chodzi tu o kolejny postulat, lecz o zagrożenia warunków materialnego i psychicznego bytowania jakie wnoszą z sobą milicyjno-wojskowa urbanizacja.

Przypatrzmy się jej obecnym skutkom.

Wszyscy jesteśmy słuchaczami ryjących z coraz większą energią odrzutowych samolotów - proces raczej będzie się wzmacniał w miarę rozwoju techniki. Wielu z nas pamięta tragiczny wybuch w zakładach chemicznych. Co dzień chłoniemy ich trujące wyziewy. W pamięci naszej tkwi 35 ofiar niebezpiecznej produkcji. Rozbudowa koszar i obiektów dla milicji i wojska zajmuje najlepsze miejskie tereny, których brak na budownictwo mieszkaniowe i socjalne. Są to zazwyczaj budowle prestiżowe o nie spotykanym tempie i jakości wykonania. Wraz z rozrostem kompleksu wojskowo-milicyjnego powstają negatywne zjawiska uboczne,

rzutujące na warunki bytowania bydgoszczan. Specjalna sieć handlowa i preferencje dla w/w służb, wcale nie twierdząc, że niezasłużone, zubożają i tak już pustawy rynek bydgoski. 1/5 mieszkań i tyleż samochodów rozdzielana jest inaczej niż za pośrednictwem demokratycznego ogonka. Mówi się o dzielnicach-gettach dla umundurowanych, o milicyjnych i wojskowych rodzinach poddawanych w przeszłości i obecnie psychozie zagrożenia Solidarnością.

W sferze świadomości tego typu zjawiska rodzą jeszcze większą frustrację, zwłaszcza ze kompleksu milicyjno-wojskowego nie tylko stoi na straży interesów panującej grupy politycznej, ale pełną mocą bierze czynny udział w zwalczaniu, zaledwie szczątkowych postaw niezależności, a na-

wet powiedzmy wręcz - służy do tłumienia sumienia. A stało się to za przykładem skazania na dwa lata więzienia P. Rozyckiego. Powszechnie dostrzegany jest, odniesiony tylko do spraw żywienia i mieszkania problem sprawiedliwości z jego preferencjami dla zasady mierny ale wierny. Potężna w wyrazie i w rzeczywistości struktura aparatu przymusu, niepodważalność jego działań, zaowocowała powszechną inercją prawie 400-tys. miasta. Zubożenie jego mieszkańców, gęstość chciwych na łapówki milicyjnych patroli powoduje w godzinach wieczornych zamieranie, tak dalece, że po pryncypalnych Al 1 Maja ganiają się koty. Miasto powoli zamienia się w garnizon. Niegroźne to określenie w czasach pokoju nabiera zasadniczego znaczenia w warunkach wojny.

Dokończenie na str. 4

• **Demjanuk uznany winnym** Sąd izraelski uznał, że John Demjanuk jest "Iwanem Straszny" z Treblinki, obsługującym komory gazowe i torturującym Żydów w tym hitlerowskim obozie koncentracyjnym z czasów II wojny światowej. Sąd uznał Demjanuka winnym "zbrodni przeciwko narodowi żydowskiemu, zbrodni przeciwko ludzkości, przestępstwu wojennym i przestępstwu przeciwko osobom prześladowanym". Wyrok na Demjanuka zapadnie 25 kwietnia. Grozi mu śmierć przez powieszenie. 68-letni Demjanuk, deportowany z USA do Izraela w 1986 roku, przez cały czas procesu utrzymywał, że jest niewinny i nie jest zbrodniarzem za którego się go bierze. Wychodząc z sali sądowej po ogłoszeniu decyzji sądu, Demjanuk ponownie podkreślił kilkakrotnie, że jest człowiekiem niewinnym. Żona Demjanuka, dwójka jego dzieci oraz krewni opuszcili salę w trakcie czytania werdyktu. Społeczność ukraińska w Kanadzie i Stanach Zjednoczonych podkreśliły, że proces Demjanuka nie był procesem uczciwym, w którym posłużono się jako dowodem sfałszowanym dokumentem dostarczonym przez Związek Sowiecki.

• **Zakaz dyskryminacji chorych na AIDS** W USA wprowadzono przepisy zabraniające we wszystkich instytucjach i urzędach federalnych zwalniania z pracy ludzi chorych na AIDS. W myśl wprowadzonej ustawy, osoby zarazone wirusem AIDS muszą być traktowane na równi z pracownikami cierpiącymi na inne schorzenia. Osoby zatrudnione przez rząd federalny nie mogą odmawiać podjęcia wspólnej pracy z ludźmi chorymi na AIDS. Wobec osób odmawiających współpracy wyciągane będą służbowe konsekwencje. W styczniu br. w USA mieszkało 57 024 osób zarazonych wirusem AIDS.

• **Kolejny etap reformy na Węgrzech** Od 1 kwietnia zniesiono na Węgrzech pułapy cen na większość produktów. Wcześniej wpro-

wadzono podatki indywidualne oraz od wzbogacenia, podniesiono także kilkakrotnie ceny. Niektórzy ekonomisci przewidują, że rok 1988 będzie najcięższym rokiem ekonomicznie od ponad 30 lat. Ekonomisci węgierscy powszechnie uważają, że przez 20 lat Węgrzy żyli ponad stan. Reforma jest konieczna dla ratowania gospodarki. Zadłużenia zagraniczne doszły do 9 mld dol. Budżet od dawna jest deficytowy. Ustalenie cen na 60% wszystkich produktów będzie odbywało się na rynku wg zasady popytu i podaży i nie będzie podlegało kontroli rządowej.

• **18 lat więzienia dla Vanunu** W Jerozolimie zakończył się proces 34-letniego M. Vanunu. Odpowiadał on z oskarżenia o szpiegostwo i zdradę za ujawnienie sekretu izraelskiego arsenału nuklearnego. Przeciw decyzji sądu, który skazał Vanunu na 18 lat więzienia, zaprotestowały organizacje przeciwników broni nuklearnej na całym świecie. Za czyn, za który obecnie został skazany na długoletnie więzienie, Vanunu otrzymał nominację do Pokojowej Nagrody Nobla.

• **Kredyty dla Jugosławii** Jugosłowiański rząd poinformował, że Jugosławia otrzymała jednoroczny kredyt, którego warunki pozwolą na zmianę terminów spłaty odsetek zaciągniętego na Zachodzie długu. Jugosławia zadłużona jest na sumę 21 mld dol.

• **Zwolniono zamachowców na Mao** Władze chińskie poinformowały, że więzienie w Pekinie opuścili czterej byli wyżsi rangą oficerowie krajowych sił zbrojnych, którzy planowali w roku 1970 zamach na Mao Tse-tunga. Powodem przedterminowego zwolnienia był - według rzecznika chińskiego rządu - zły stan zdrowia skazanych. Jednocześnie zakomunikowano, że wdowa po Mao, stojąca kiedyś na czele tzw. "Bandy Czworog" - w okresie 1966-76 odpowiedzialnej za śmierć setek tysięcy obywateli - nadal przebywa w zakładzie karnym. Niektóre dobre poinformowane źródła partyjne

twierdzą, że 74-letnia Ciang-Cing choruje na raka gardła i pod zmienionym nazwiskiem została zwolniona z więzienia. Mieszka w domu córki na przedmieściach Pekinu.

• **We Włoszech kobieta decyduje w sprawie ciąży** We Włoszech sprawa decyzji o poddaniu się zabiegowi usuwania ciąży, a także zawiadomienia ojca o tym fakcie zależy wyłącznie od kobiety. Tak wyrok wydał sąd w Rzymie, który rozpatrzył skargę męża, utrzymującego, że usuwając ciążę jego małżonka dopuściła się naruszenia artykułu konstytucyjnego, mówiącego o absolutnej równości w małżeństwie i wspólnej odpowiedzialności współmałżonków za dzieci.

• **Honasan zapowiada walkę** Przywódca ubiegłorocznego zamachu na prezydenta Corazon Aquino, Gregorio Honasan, oświadczył, że ponownie przystąpił do organizowania buntu, by wypełnić swoją misję. Honasan, który zbiegł na początku kwietnia z więzienia (wraz z kilkunastoma strażnikami), wezwał swych zwolenników do podjęcia odważnych akcji. Honasan utrzymuje, że słabość i niewłaściwe decyzje Aquino wzmocniły komunistycznych rebeliantów.

• **Reforma w ZSSR** Władze Republiki Rosyjskiej, największej spośród 15 republik sowieckich, poinformowały, że w wyniku reformy ekonomicznej setki tysięcy osób straciły zatrudnienie w dotychczasowych miejscach pracy. W marcu sowieckie ministerstwo zmniejszyło swój personel o 50%. Na terenie całego Związku Radzieckiego powstały biura zatrudnienia, których zadaniem jest szukanie pracy dla ludzi zwolnionych z zakładów w wyniku przepisu składającego na kierownictwa przedsiębiorstw odpowiedzialność za profil produkcji i rentowność.

• **Krwawe rytuały na Filipinach** Jak co roku i tym razem z Filipin nadeszły informacje o szeregu przypadków dobrowolnych ukrzyżowań fanatyków religijnych. Na terenie całego kraju ten

krwawy rytuał podejmują ludzie, wierzący, iż poprzez znośnięcie męk na wzór Jezusa Chrystusa, zdołają zapewnić sobie jego wyjątkowe łaski. Wielu poddaje się mękom każdego roku. W niektórych rejonach Filipin całe wioski dokonują samookaleceń.

• **Zamordowanie człowieka nr 2 w hierarchii Organizacji Wyzwolenia Palestyny** Oddział 8 zamaskowanych osób zamordował w Tunisie człowieka nr 2 w hierarchii OWP - "Abu Jihada" - Khalila al-Wazira. Zamachowcy wdarli się do pokoju Wazira, zabijając wcześniej 3 członków jego osobistej ochrony. Wazir zginął na miejscu przeszyty około 170 pociskami. Żona Wazira oraz dwójka jego najmłodszych dzieci, będących w domu podczas zamachu, nie zostali ranni. 52-letni Wazir był przywódcą militarnym OWP (PLO). Ostatnie jego zadanie polegało na kierowaniu buntem Palestyńczyków w Strefie Gazy i na Zachodnim Brzegu. Organizacja Wyzwolenia Palestyny oświadczyła, że za mordem stoi Izrael. Radykalny przywódca palestyński Abu Nidal zapowiedział krwawe pomśzczenie śmierci Wazira. Poprzysiął on zemstę w rozmowie telefonicznej z wdową po Wazirze. USA i Kanada potępiły zamordowanie Wazira, wstrzymały się jednak ze wskazaniem winnego, twierdząc, że nie posiadają odpowiednich informacji.

• **17 pasażerów-zakładników nadal na pokładzie samolotu kuwejckiego** Po dwóch tygodniach, jakie upłynęły od pierwszego dnia porwania samolotu kuwejckich linii lotniczych przez grupę prowanskich terrorystów na pokładzie znajdowało się nadal 17 zakładników (w tym 3 członków kuwejckiej rodziny królewskiej). Wcześniej terrorysty zabili 2 zakładników oraz uwolnili 95 osób. Samolot przebywa aktualnie w Algierze. Terrorysty stanowczo żądają uwolnienia 17 terrorystów z więzień w Kuwejcie, skazanych za zamachy bombowe w roku 1983 przeciwko ambasadom USA i Francji w Kuwejcie. Kuwejt od początku por-

wania zajmuje nieprzejednaną postawę, utrzymując, że nie ma mowy o ustąpieniu wobec żądania porwawcy. Z prośbą o uwolnienie 17 terrorystów zwrócił się do rządu kuwejckiego 1 z zakładników - członków rodziny królewskiej. Według uwolnionego ostatnio zakładnika znajduje się on od dłuższego czasu w stanie skrajnego załamania nerwowego. Porwawcy-terrorysty utrzymują, że w przypadku neuwolnienia przez Kuwejt 17 terrorystów dokonają masakry 17 zakładników.

• **Contras domagają się demokracji w Nikaragui** W Managui zakończyła się 4-dniowa runda pokojowych rozmów pomiędzy przedstawicielami reżimu komunistycznego i przedstawicielami contras. Nie podpisano żadnego porozumienia. Wyznaczono natomiast termin kolejnych rozmów. Przywódca Partii Konserwatywnej E. Montalvan powiedział, iż został poinformowany przez delegatów contras na rozmowy, że reprezentują oni podczas rozmów stanowisko niezręczności w walki zbrojnej tak długo jak długo w Nikaragui nie będzie demokracja.

• **Papież zaapelował o głębokie zmniejszenie produkcji broni i ścisłą kontrolę handlu bronią** Papież Jan Paweł II na spotkaniu w Veronie z biznesmenami powiedział, że są "pewne rzeczy, które nie powinny być produkowane, bądź, handel nimi powinien podlegać rygorystycznej kontroli. Pierwszym przykładem jest broń". Podkreślił on także, że biznesmeni - chrześcijanie jak również biznesmeni z innych wyznań religijnych, którym autentycznie zależy na wspólnym dobru człowieka, powinni ustalić hierarchię produkowanych dóbr i sprzedawanych towarów. "Nie wszystkie artykuły są jednakowo pożyteczne i konieczne" - zaakcentował Papież, dodając, że motyw zysku, aczkolwiek konieczny w świecie wolnej ekonomii, powinien być oparty na wartościach moralnych.

• **Pietrowe groby w Tokio** Przepiękne, a także astronomicznie wysokie ceny gruntów w stolicy Japonii, zmuszają do poszukiwania innych, niż tradycyjne, miejsc wiecznego spoczynku dla tokińczyków. Władze przewidują, że wkrótce z braku miejsca zostaną wstrzymane pochówki na tradycyjnych cmentarzach. Zastąpią je wieżowce, zdolne do pomieszczenia tysięcy grobów, bądź też podziemne konstrukcje budowane na wzór garaży. Obecnie ceny grobu na tradycyjnych cmentarzach dochodzą do \$40 000. Miejsce spoczynku na nich można wykupić już tylko na publicznych licytacjach.

USA ZNISZCZYŁY DWIE IRAŃSKIE PLATFORMY WIERTNICZE W ZATOCE PERSKIEJ

Amerykańskie samoloty i okręty wojenne zniszczyły dwie irańskie platformy wiertnicze w Zatoce Perskiej, używane przez Iran do śledzenia ruchu okrętów w Zatoce oraz wojskowej łączności. Prezydent Reagan i Sekretarz Obrony Frank Carlucci podkreśliли, że zamiarem USA nie było prowokowanie Iranu. Atak został przeprowadzony jako odpowiedź za poważne uszkodzenie przez irańską minę amerykańskiego okrętu wo-

jennego, znajdującego się na wodach międzynarodowych. "Naszym celem jest powstrzymanie Iranu przed agresją, a nie sprowokowanie jej" - powiedział prezydent Reagan. Oni muszą zrozumieć, że będziemy chronić nasze statki, i że jeśli będą nam zagrażać zapłacą za to. Atak na platformy zapoczątkował serię incydentów wymiany ognia pomiędzy Iranem i Stanami Zjednoczonymi. Stroną zaczepną był Iran. W pięciu głównych potyczkach Amerykanie - nie ponoszą

zadnych strat - zatopili co najmniej dwa irańskie okręty patrolowe, poważnie uszkodzili dwa inne, całkowicie obojętni na dwie irańskie fregaty wojenne i zestrzelili irański myśliwiec. Przed zniszczeniem platform wiertniczych Amerykanie ostrzegli znajdujące się na nich osoby i dali im czas na ewakuację. Nie wszystkie osoby skorzystały z tej możliwości. Amerykanie przerwali również atak na pewien czas, by umożliwić irańskiemu holownikowi wzięcie na po-

kład znajdujących się w wodzie Iranczyków. Premier Wielkiej Brytanii uznała akcję Stanów Zjednoczonych za odpowiednią i wywazoną. Związek Sowiecki oświadczył, że jest to poważna eskalacja agresywnej polityki prowadzonej przez Stany Zjednoczone w Zatoce Perskiej. Kanada w pełni poparła akcję USA, przyczyniając się do ochrony międzynarodowych dróg żeglugowych i wolności nawigacji w Zatoce Perskiej.

ECHO
-TYGODNIK POLSKI

wydają:

Grazyna i Zbigniew
FARMUS

adres pocztowy:

51A Thistle Down Blvd.
REXDALE, Ont. M9V 4A6
tel 743-5706

Redaktor naczelny Grażyna Farmus
Dyrektor działu reklamy i dystrybucji
inż. Zdzisław Wójcik
REDAKTORZY DZIAŁÓW
Świat, Kanada Zbigniew Farmus
Polska
Czytane między wierszami &
Lektury nieobojętne
Karolina Jankowska
Korespondencje z dalekiego kraju
Bolesław Ślesinski
Polityka kanadyjska dr Tadeusz Pruss
Wojciech Wojnarowicz

Poradnia Zaufanie dr Zofia Boncza
Pokochać kapitalizm
dr Krzysztof Ostaszewski
Apteka Natury dr Zofia Górnicka
Horoskop, Kalendarium, korekta
Ewa Rewkowska
WSPÓŁPRACUJĄ
prof. dr Ewa Brantley,
Wacław Liebert, Bogusław Rzepecki
Andrzej Stawicki, Lech Jamka,
Janusz Pietrus, S. Cech,
Adela Dymska, Darek Barecki,
Magda, Marek i Koty Czyżychich

ADVERTISING RATES

DISPLAY ADS \$ 7 00 per col. inch, FULL PAGE \$ 700,
HALF PAGE \$ 350 00
Classified Ads \$ 4 (up to 25 words) Job Ads FREE
Special minimum 3 months' advertising (12 issues)
1 col 1 1/2 inch \$ 65 00, 2 cols - 1 1/2 inches \$ 130,
2 x 3 inches \$ 260 00 photo extra \$ 5 00

SUBSCRIPTION PRENUMERATA

PIRROCZNA \$ 25 00, ROCZNA \$ 50 00
dla nowo przybyłych, wg kolejności zgłoszeń (12
numerów) bezpłatna

KANADA

SIKHOWIE KRYTYKUJĄ RZĄD FEDERALNY J CLARKA

6000 Sikhów zgromadziło się w Toronto żeby uczcić Nowy Rok według ich kalendarza. Podczas zgromadzenia Sikhowie skrytykowali rząd federalny za antysikhowskie uprzedzenia. Rząd kanadyjski odmówił udzielenia poparcia Sikhom w ich walce o utworzenie niezależnego państwa Khalistan. "Kanada jest za władzą czarnych w Południowej Afryce oraz przeciwstawia się opresji Palestyńczyków w Izraelu - powiedział mówca Uday Singh, profesor matematyki na Laurentian University w Sudbury - Ale Kanada nigdy nie powiedziała jednego słowa o ludobójstwie Sikhów organizowanym przez rząd indyjski". Mówca zaapelował do Kanady i pozostałych państw zachodnich o "poparcie ruchu niepodległości rozwijającego się coraz mocniej w Pendżabie". Sikhowie podkreślili, że będą nadal organizować naciski w Otwie. "Państwa nie buduje się w ciągu jednego dnia". Podczas zgromadzenia Sikhowie przyjęli rezolucję, w której ostro potępił ministra spraw zagranicznych J Clarka za zwrócenie się do siedmiu prowincjonalnych premierów o bojkot działalności trzech organizacji Sikhów. W liście z grudnia ub r Clark oświadczył, że członkowie International Sikh Youth Federation i Babbar Khalsa angażują się bądź zalecają przemoc w celu utworzenia Khalistanu. Rezolucja podkreśla, że Sikhowie "ostro potępiają Pana Joe Clarka za oszczercze, bezpodstawne oskarżenie jak i powodowanie wyobcowania społeczności Sikhów oraz niektórych jej organizacji". Autar Singh, jeden z organizatorów zgromadzenia, powiedział, że "rząd kanadyjski poświęca prawa człowieka (Sikhów) ze względu na handel z Indiami". Jego zdaniem wymienione przez Clarka organizacje nie są organizacjami kryminalnymi, a religijnymi, reprezentującymi społeczność Sikhów. W wiecu wziął udział przywódca NDP w Ontario Bob Rae. W swym przemówieniu

podkreślił on, że byłoby rzeczą niewłaściwą, gdyby kanadyjscy politycy opowiedzieli się za którąś ze stron konfliktu. "To jak sprawa zostanie rozwiązana leży w gestu rządu indyjskiego i społeczności Sikhów. Istnieją limity tego, co polityk kanadyjski może zrobić". Rae podkreślił także, że jego doświadczenie nie uprawnia go do wypowiadania się w sprawach polityki indyjskiej".

PRZYWÓDCA LIBERAŁÓW TURNER OSTRZEGA PREMIERĄ QUEBECU BOURASSE

Przywódca Partii Liberalnej John Turner ostrzegł premiera Quebecu Roberta Bourassa przed przyjaznią premiera Kanady Briana Mulroney'ego. Turner podkreślił, że uczucia Mulroney'ego "nie są ani stałe, ani wiernie". Bourassa, który jest członkiem Partii Liberalnej, został wezwany do uznania faktu, że jego prawdziwymi, politycznymi przyjaciółmi są liberałowie. Bourassa ma bliskie stosunki z Mulroney'em, a ostatnio z uznaniem ocenił go jako premiera Kanady.

WOJNA RYBACKA I TURYSTYCZNA

Ciągający się od miesięcy konflikt francusko-kanadyjski na temat praw połowowych przekształcił się gwałtownie w ostry konflikt dyplomatyczny i poważne pogorszenie stosunków między Kanadą i Francją. Kanada przejęła francuski statek rybacki łowiący ryby na kanadyjskich wodach terytorialnych i zaarrestowała 21 rybaków i polityków znajdujących się na jego pokładzie. Francja w odpowiedzi odwołała na konsultacje swego kanadyjskiego ambasadora, a premier Francji Jacques Chirac powiedział, że 21 aresztowanych osób przetrzymywanych jest w "żałosnych warunkach". Rybacy z francuskiej wyspy St. Pierre-Miquelon (leżącej na południe od Nowej Funlandii) zostali zwolnieni za kaucją w wysokości 30 tys. dol. z poleceniem stawienia się w sądzie w St. John z oskarże-

nia o nielegalny połów na kanadyjskich wodach terytorialnych. Władze francuskie zatrzymały nieoczekiwanie setki kanadyjskich turystów na lotnisku im Charlesa de Gaulle'a koło Paryża. Kanadyjczycy - pasażerowie przybyli z Paryża do Toronto powiedzieli, że lot nr 871 kanadyjskich linii lotniczych Air Canada został wstrzymany na 70 minut. Niektórym Kanadyjczykom zabrano paszporty i po około 30 minutach zwrócono bez wyjaśnień. Air Canada oświadczyła, że strona francuska nie udzieliła żadnych wyjaśnień, dlatego start samolotu został opóźniony. Wcześniej Kanadyjczycy przybywający z Kanady byli około godziny przetrzymywani bez wyjaśnienia na lotnisku de Gaulle'a. Joe Clark, kanadyjski minister spraw zagranicznych wystosował do Francji ostry protest formalny przeciwko "arbitralnemu nękanu setek kanadyjskich obywateli na lotnisku Ch. de Gaulle'a". Incydenty te "gwałcą najbardziej elementarne zasady rządzące stosunkami między przyjaciółmi i sojusznikami" - oświadczył J. Clark. Pasażer L. Beaudoin, były przedstawiciel Quebecu w Paryżu oskarżył Francję o "wzięcie Kanadyjczyków jako zakładników" i o podjęcie "skandalicznych kroków odwetowych". Francuskie ministerstwo spraw zagranicznych zaprzeczyło, by jakiegokolwiek środka były podjęte przeciwko Kanadyjczykom przybywającym do Francji bądź opuszczającym ją. Jednakże ministerstwo określiło aresztowanie 21 osób jako "nie do przyjęcia, zwłaszcza zaś w świetle tego, że dotyczyło ono także wybranych przedstawicieli Republiki Francuskiej". Kanadyjskie ministerstwo spraw zagranicznych oświadczyło, że odpowiedzialność spoczywa na zaarrestowanych Francuzach. "Wszystko wskazuje na to, że zaarrestowane osoby umyślnie złamały kanadyjskie prawo łowiąc na kanadyjskich wodach". Na wyspie St. Pierre-Miquelon mieszka 6000 osób, będących obywatelami Francji. Jesienią ubiegłego roku, po zerwaniu przez Francję negocjacji dotyczących praw połowowych, Kanada wydała dla rybaków francuskich zakaz połowu ryb w Zatoce Świętego Wawrzyńca, oskarżając Francję o "notoryczne przewyższanie norm połowu". Negocjacje zostały wznowione, ale zakaz połowu utrzymany.

Francja twierdzi, że strefa ekonomiczna (połowu) wokół wyspy wynosi 322 km (200 mil), Kanada uznaje 19 km (12 mil).

KANADA ZANIEPOKOJONA ZANIECZYSZCZANIEM ARKTYKI PRZEZ ZWIAZEK SOWIECKI

Na kanadyjsko-sowieckiej konferencji ochrony środowiska w Tbilisi H. Ferguson, dyrektor Atmospheric Environment Service of Environment Canada powiedział, iż przemysłowe zanieczyszczanie powietrza i środowiska w Arktyce przez Związek Sowiecki budzi w Kanadzie poważne zaniepokojenie. Podkreślił on, że zanieczyszczanie powietrza arktycznego przez Związek Sowiecki jest potencjalnie dla Kanady tak groźne, jak przemysłowe zanieczyszczanie powietrza w Kanadzie przez USA.

KANADYJCZYCY A HOMOSEKSUALIŚCI

Sondaż opinii publicznej przeprowadzony przez Instytut Gallupa wykazał, że 44% Kanadyjczyków uważa, że homoseksualisci mogą być księżmi, a 48% uważa, że nie mogą (dla katolików odpowiednie cyfry to 45% i 47%, protestantów 39% i 54%, dla osób niepraktykujących 59% i 32%). Ponadto 62% uważa, że homoseksualisci mogą być członkami parlamentu, 52%, że mogą być lekarzami, 60%, że mogą być wojskowymi, 45%, że mogą uczyć w pierwszych klasach szkoły podstawowej. 80% Kanadyjczyków uważa, że homoseksualisci są bardziej akceptowani obecnie przez społeczeństwo niż 25 lat temu.

ŻYDZI ZA SPRAWIEDLIWYM POKOJEM

Przed konsulatami Izraela w Toronto odbyła się demonstracja zorganizowana przez ugrupowanie "Jews For a Just Peace". Około 300 osób (w większości Żydów i Arabów) domagało się zakończenia 21-letniej izraelskiej okupacji oraz zgody na utworzenie przez Palestyńczyków ich własnego państwa. Rzecznik ugrupowania J. Swartz podkreślił, że w samym Izraelu około 45% ludności jest za oddaniem Palestyńczykom okupowanych terytoriów w celu zawarcia pokoju. W innym wydarzeniu podczas spotkania 650 Żydów w Świątyni Synaju w Toronto czołowy rabin kanadyjski W. Gunther Plant powiedział, że Izrael musi zrezygnować z części okupowanych terytoriów, jeśli na Środkowym Wschodzie ma zapanować pokój. Zaznaczył on, że Izraelczycy nie chcą i

nie powinni rządzić innymi, a Palestyńczycy nie chcą być rządzonymi. "Albo unikniemy razem tragedii idąc na z pewnością bolesny kompromis, albo umrzemy razem".

TURNER I BROADBENT WZYWAJĄ MULRONEY'EGO DO PRZEPROWADZENIA WYBORÓW

Przywódca Partii Liberalnej John Turner wezwał premiera Kanady do wykazania odwagi i przeprowadzenia wyborów krajowych, a przywódca NDP Ed Broadbent do "przerwania głupiego gadania" i przeprowadzenia natychmiastowych wyborów w związku z układem o wolnym handlu i kwestią uczciwego rządu. Broadbent podkreślił, że tradycyjnie trzecia NDP zmierza obecnie do wygrania wyborów i utworzenia rządu federalnego. Zdaniem przywódcy Nowej Partii Demokratycznej Kanadyjczycy przechodzą na stronę NDP w rekordowych ilościach z powodu niedotrzymywania obietnic przez Mulroney'ego.

ZAKUPY W NIEDZIELE ?

Rząd prowincjonalny w Ontario oznajmił, że oddaje decyzję o zakupach w niedzielę w ręce władz miejskich i regionalnych. Opozycja w parlamencie oznajmiła, że przeniesienie tej decyzji z poziomu prowincjonalnego na miejski i regionalny spowoduje olbrzymie zamieszanie, gdyż zaplanują różne przepisy o zakupach w niedzielę. Jednocześnie rząd uchwalił, że pracownicy w rozsądnych przypadkach będą mieli prawo odmowy pracy w niedzielę. 12 kościołów różnych wyznań należących do koalicji międzywyznaniowej (w tym kościół rzymskokatolicki) wydało wspólne oświadczenie atakujące nowe prawo, że zniszczy ono "jakość życia setek tysięcy rodzin w Ontario". Oświadczenie to będzie czytane w ciągu najbliższych tygodni w 4000 kościołów w Ontario. Ostłą kampanię przeciwko otwarciu sklepów w niedzielę prowadzi "Coalition Against Open Sunday Shopping". Do koalicji należy około 250 grup i organizacji reprezentujących ponad 3 mln Ontaryjczyków. Radni w Metro Toronto przewidują, że władze Miasta podejmą decyzję nie zezwalającą na otwarcie sklepów w niedzielę.

KOMUNIKAT

Obchody Święta 3 Maja w Toronto

Kongres Polonii Kanadyjskiej, Okręg Toronto zawiadamia,
ze 8 maja (niedziela) o godz. 11 30

zostanie odprawiona Polowa Msza święta
na parkingu Credit Union przy 220 Roncesvalles Ave.
W przypadku złej pogody - w kościele S. Kazimierza

Po Mszy św. przemarsz i złożenie wienca pod Pomnikiem
Katyńskim

Uroczysta akademicka odbędzie się w szkole
West Park Secondary School (Bloor i Dundas)
o godz. 4 30 po południu

Zapraszamy wszystkich Polaków
do wzięcia udziału w tych uroczystościach
Uwaga: zbiórka sztandarów o godz. 10 30 rano
koło pętli tramwaju 506 przy High Park
K P K Okręg Toronto

ANDREW WITER

POSEŁ DO PARLAMENTU FEDERALNEGO
BIURO OKRĘGU WYBORCZEGO

1673 Bloor Street West
Toronto, Ontario M6P 1A6
Tel. 535-6593

Biuro otwarte: poniedziałek - sobota
od 9 00 a.m. do 5 00 p.m. lub telefonicznie

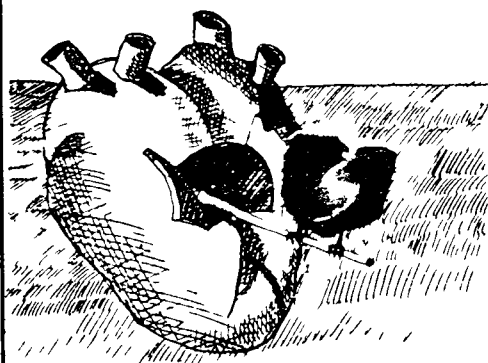
WASZ POSEŁ DO PARLAMENTU FEDERALNEGO
Z OKRĘGU PARKDALE - HIGH PARK

POLSKA

• KRONIKA •

• **PODWYŻKI** płac w ramach tzw. dodatku inflacyjnego, wprowadzone pod naciskiem robotników w różnych przedsiębiorstwach na terenie całego kraju - doprowadziły do wzrostu inflacji i niepokoju komunistów o przyszłość ekonomicznej reformy. Przywódca reżimu W. Jaruzelski oświadczył, iż w razie nadmiernego wzrostu inflacji, zezwala na przyznania specjalnych przywilejów, koniecznych do przeprowadzenia reformy. Na początku kwietnia zamrożono ceny surowców i półfabrykatów. Mówi się o planach zwalniania z pracy dyrektorów zakładów podnoszących stawki płac swych pracowników i pokrywających te koszty poprzez podnoszenie cen swych wyrobów. Niezależni ekonomiści podają, że inflacja w Polsce znacznie już przekroczyła spodziewany poziom 42%, do jakiego miała dojść na przeszerzeniu całego roku.

• **PREZES** Gminnej Spółdzielni w Rzeszowie za spuszczenie powietrza ze wszystkich kół samochodu milicyjnego został skazany na karę grzywny w wysokości 40 000 zł.

• **ZPOWODU** złych warunków sanitarnych zamknięto w Lublinie wojewódzka stacja Sanepidu.

• **PRZYŃAŁ** obywatelom więcej najrozmaitszych orderów niż w całym poprzedzającym ten rok dziesięcioleciu.

• **W ELKU** 150 domów wymaga natychmiastowego kapitalnego remontu. W 1987 roku udało się tam wyremontować 1 (jeden) dom.

• **SCENĘ** erotyczną w filmie "Trójkąt bermudzki" zrealizowano w PRL w ten sposób, że aktorka Probosz pokazuje jedynie swoją głowę, zaś całą resztę wmontowano z zagranicznego filmu porno. Tygodnik "Veto" skomentował to, jak następuje: "Sądziłmy, że w drugiej etapie reformy, chociaż tego nie trzeba będzie importować. Dobrze, że film polski zachował przynajmniej twarz".

• **SĄD** rejonowy w Warszawie odrzucił wniosek studentów Uniwersytetu Warszawskiego o zarejestrowanie Niezależnego Zrzeszenia Studentów, zdelegalizowanego po grudniu 1981 r. Wniosek ten był poparty petycją, pod którą złożyło podpisy ponad 1500 studentów. Złożono go w sądzie 8 marca br., w dwudziestą rocznicę studenckiego wiecu, rozpędanego przez bezpiekę i milicję. Sąd uzasadnił swą odmowną decyzję tym, że działalność NZS przyczyniłaby się do "zakłócenia porządku publicznego".

• **KOLOROWE** telewizory w Polsce są drogie, np. "Iskra" kosztuje 382 tys. zł, "Elektron" - 185 tys. zł, "Neptun" - 264 tys. zł, ale nawet jeśli kogoś stać na zakup, to i tak ich z reguły nie ma. Ostatnio pojawiły się japońskie telewizory "Sanyo" - cena 1,7 mln zł. Poszły szybko. Ciekawe, kto je kupił?

• **Z POLSKI** donoszą, że po znacznej podwyżce cen alkoholu nałogowcy szukają substytutów. Ostatnio popularny jest "Autowidol" - płyn do mycia szyb oferowany przez CPN.

• **ZDOBYCIE** 1 rolki papieru toaletowego polega w kraju na złożeniu w składnicy skupu 5 kg makulatury. Z tego powodu niektóre punkty skupu zamieniły się w bogate biblioteki. Klienci zamiast taszczyć lekkie i nieporęczne kupki gazet często przynoszą grube książki. Klasyka najczę-

Ciąg dalszy ze str. 1

kach wojennych. Historia uczy, że takie miasta - garnizony przekształcały się w kupy gruzów - mogli nad jego mieszkańcami. Nie jest moim zamiarem szerzyć defetyzm, ani przyczyniać się do demontażu organów obrony i porządku. Nie drażnią mnie nawet generalskie lampasy komendanta milicji w Bydgoszczy, choć za czasów ucisku burzawicznej mniejszości nad proletariacko-chłopską większością wystarczał jeden na całą II Rzeczpospolitą. Przeraża jednak fakt, że władza on prawie całą milicyjną dywizję. W znanych mi szczegółach wygląda to tak, że przed wojną w parunastotysięcznym Szubinie porządku pilnowało trzech policjantów, a obecnie liczba ich sięga 80, jeśli liczyć tylko samych mundurowych. Nietrudno zauważyć przy tym, aby drastycznie przy tym zmniejszyła się liczba przestępstw, wręcz przeciwnie, np. korupcja się rozszerza. Tak więc oparcie się na polityce siły niczego nie rozstrzyga, natomiast powiększa koszty i czas wychodzenia z kryzysu - jeśli to w ogóle w takim układzie jest możliwe.

W tym zrozumieniu rzeczy zobowiązany jestem przestrzec władzę przed

postępującą instytucjonalizacją polityki przemocy, zwłaszcza że nasz poprzedni apel do władz państwowych o wyrzeczenie stosowania siły przy rozwiązywaniu konfliktów i napięć społecznych nie doczekał się jakiegokolwiek odpowiedzi. Zarówno wydarzenia bydgoskie jak i później wprowadzony stan wojenny dowiodły jedynie sprawności siły, natomiast nie rozwiązały zadnego z istniejących wielkich problemów politycznych, społecznych i gospodarczych, przed którymi stała i nadal stoi Polska. Niech nikt się nie łudzi, że będzie je można rozwiązać przy pomocy batalionów ZOMO działających w oparciu o armię.

W ten sposób dotarliśmy do tego, co niezbędne Polsce natychmiast - do sprawy porozumienia, czy też, jak chcą tego inni, ugody.

Wydarzenia bydgoskie dowiodły możliwości takiej sytuacji nawet w warunkach największego napięcia. Istotna w tamtym momencie była świadomość władzy, że konflikty polityczne rozwiązuje się jedynie środkami politycznymi. Ba, nawet można było odnieść sukcesy, a społeczeństwo ze stanu wrzenia po paru godzinach przywrócić do normalnego życia. Na pewno

był to duży wysiłek ze strony władzy. Właśnie dlatego, być może, sięgnięto po łatwiejszy środek jakim był stan wojenny. Pozostało jednak doświadczenie, po którym warto sięgnąć, zwłaszcza że nie wypaliły pomysły na atrapowo-obcęgową liberalizację. Trzeba nam zwykłej demokracji, której kreatorem nie może być władza, czerpiąca swój mandat z kompleksu milicyjno-wojskowego, nawet gdyby zagrożenie to było jedynie potencjalne. Właśnie takiej władzy, skąpią swego trudu, czasu i pieniędzy ludzi pracy, inteligencja, artyści i twórcy sztuki, a nawet prywatna inicjatywa. Od takiej polityki dystansuje się Kościół, czemu dał wyraz na ostatnim posiedzeniu Episkopatu. Zdaje się potwierdzać Talleyrandowska maksyma o karabinie, którym można zdobywać władzę, lecz nie można na nim długo siedzieć.

Zdaje sobie sprawę, że dając wyraz swym niepokojom, wkroczyłem na trudny, a na pewno zastrzeżony teren, choć jak już wcześniej wykazałem, nie jest on tak tajemniczy dla Zielonych w Niemczech, czy też pacyfistów z Anglii. Bo objąłem go przez solidarność z tymi, którzy ten problem podnieśli, a dziś nie mogą do nas przemawiać, odcięci od nas więzienną kratą.

Ale nie tylko!

Stoimy w przededniu czerwcowych wyborów do rad narodowych. W kraju normalnej demokracji już toczyłaby się ostra walka o ludzi i programy. U nas, zdaje się, że wszystko już w nich rozstrzygnięto, zwłaszcza odebrano obywatelom prawo bojkotu. Po prostu, Polska na ten czas zmniejszyła swoją liczebność kosztem jednomyslności. Narusza to dotychczasową taktykę "S". Stawia pod znakiem zapytania dalsze trwanie w bojkocie. Niezależnie od tego, statut naszego związku nakłada obowiązek ciągłej ochrony interesów zdrowotnych, materialnych, socjalnych i kulturalnych członków i ich rodzin. W dalszym punkcie zobowiązuje do wpływania na kształtowanie polityki gospodarczej i społecznej. Życie miasta, jego zawartość są tu doskonałym polem rezerwy poprawy. Uczynmy zatem wszystko, aby w trakcie tzw. kampanii wyborczej głosy nasze były słyszalne i widoczne.

Bydgoszcz, 19 03 88

W ROCZNICĘ POWSTANIA W GETCIE

10 TYSIĘCY
OSÓB
DEMONSTRUJE W WARSZAWIE

W niedzielę, 17 kwietnia, 10 tysięcy osób odbyło w Warszawie marsz-manifestację od pomnika Bohaterów Getta do Umschlagplatz - miejsca skąd wywieziono w latach 1942-43 300 tysięcy Żydów do hitlerowskich obozów koncentracyjnych. Demonstrację zorganizowała dla uczczenia 45 rocznicy powstania w getcie warszawskim grupa działaczy opozycyjnych, nie chcących brać udziału w uroczystościach oficjalnych, zorganizowanych przez reżym SB. Ostrzegła m.in. Jacka Kuronia, że ewentualny marsz będzie imprezą nielegalną. Jednakże w trakcie przemarszu obserwujące manifestantów oddziały ZOMO i milicji nie interweniowały. Uczestnicy demonstracji niesli flagi Solidarności i transparenty z demokratycznymi hasłami. Wznosili także antyrządowe hasła. Pochodowi przewodził ostatni żyjący dowódca powstania w getcie 67-letni dr Marek Edelman. Podkreślił on, że zdecydował się wraz z 45 innymi dysydentami i intelektualistami na organizację marszu, aby zwrócić uwagę na fakt, że totalitarne władze PRL nie mają moralnego prawa do organizowania uroczystości uczczenia rocznicy powstania żydowskiego. Zdaniem Edelmana, walka Żydów w powstaniu oznaczała walkę o godność człowieka, gdy tymczasem władze PRL depczą godność człowieka.

Przed marszem około 3 tysięcy osób przybyło na cmentarz żydowski w Warszawie, gdzie nastąpiło odsłonięcie pomnika Wiktora Altera i Henryka Erlicha, dwóch radnych Warszawy, wstawionych wystosowaniem protestacyjnego listu do Stalina przeciwko sowieckiemu najazdowi na Polskę w dniu 17 września 1939 roku. W 1941 roku zostali oni zamordowani w sowieckim więzieniu.

Na uroczystości 45 rocznicy powstania przybyło z zagranicy 4500 osób. Przewodniczący oficjalnej delegacji izraelskiej, były prezydent Navon, odznaczył w czasie ceremonii w Sejmie ponad 100 Polaków Medalem Yad Vashem, przyznawanym za ratowanie Żydów podczas II wojny światowej.

Na obchody rocznicy przybył do Polski Edgar Bronfman z Montrealu, prezydent Światowego Kongresu Żydowskiego.

KORNEL
MORAWIECKI
ZOBACZYŁ
RODZINĘ

Po upływie ponad czterech miesięcy od aresztowania, Kornelowi Morawieckiemu pozwolono na zobaczenie się z rodziną. Widzenie odbyło się w Warszawie.

Przez szklaną ścianę widzieli się z nim i rozmawiali przez wewnętrzny telefon zona Jadwiga i córka Anna. Widzenie w obecności funkcjonariuszy MSW trwało pół godziny i było podsłuchiwane. W momentach, kiedy rozmowa była według funkcjonariuszy dwuznaczna, grozono jej przerwaniem.

Podczas widzenia Morawiecki powiedział, że nie dostał żadnej paczki, mimo że naczelnik aresztu śledczego przyjął dwie od rodziny. Wystąpił przez przewodniczącego Solidarności Walczącej w połowie marca talon na paczkę został doręczony do jego siostry 5 kwietnia, dwa dni po upływie jego terminu ważności.

Tuż po widzeniu, Jadwiga Morawiecka oświadczyła, że jej mąż jest bardzo szczupły i bledy, ale uśmiechnięty i jak zwykle bardzo niezależny. Pytał o bliskich i znajomych.

Na koniec półgodzinnej rozmowy, Kornel Morawiecki potwierdził wiarę w słuszność i zwycięstwo sprawy, której służył przez cały czas ukrywania się. Powiedział: "Teraz już wiem, my zwyciężymy, bo nasza jest prawda, bo nasza jest racja, oni jej nie mają, przegrają, bo są w błędzie".

POMARAŃCZOWA
ALTERNATYWA
GÓRAFYDRYCH
NA WOLNOŚCI

Sąd rejonowy we Wrocławiu uniewinnił Waldemara Fydrycha, skazanego przez kolegium na 2 miesiące więzienia za "zakłócenie porządku publicznego". Fydrych, z wykształcenia historyk i historyk sztuki, jest założycielem "Pomaranczowej Alternatywy" - grupy zarządzającej od ponad roku uliczne występy studentów i aktorów wyśmiewające komunistów. Dwumiesięczny wyrok Fydrych otrzymał za imprezę z 8 marca zorganizowaną z okazji Międzynarodowego Dnia Kobiet. Wręczał on przechodzącym kobietom opatrunki higieniczne, od miesięcy w Polsce niedostępne. Równolegle jego kolega przekonywał wszystkich publicznie, że Marks to była kobieta z brodą. W czasie, gdy toczyła się rozprawa rewizyjna, milicja aresztowała pod gmachem sądu 18 osób ubranych na pomarańczowo. Po kilku godzinach wszystkich zwolniono. O akcjach Pomarańczowej Alternatywy pisał na naszych łamach znany publicysta i poeta krajowy Leszek Szaruga.

BYŁY ESBEK WIEŻNIEM SUMIENIA

Kim jest Adam Hodysz?

W zakładzie Karnym w Barczewie czwarty rok przebywa skazany na 6 lat Adam Hodysz. Opinia publiczna szybko o nim zapomniła, zwłaszcza ze wyrok, sugerujący skazanie za przekupstwo stworzył niejasną atmosferę wokół jego postaci. Tymczasem opozycja i Solidarność zawdzięczają mu bardzo wiele.

Hodysz stracił rodziców w Powstaniu Warszawskim i wcześniej skazany był na samodzielnosc. Skonczył matematykę w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku i namówiony przez sąsiadów podjął pracę w SB. Najpierw pracował w kontrwywiadzie, potem został przeniesiony do wydziału śledczego. Pracując tam, w połowie lat 70 zetknął się, w czasie przesłuchań i rewizji, z działaczami przedsierniowej opozycji. Ze zdumieniem odkrywał ludzi kierujących się w swym działaniu motywami ideowymi, poznawał ich sposób widzenia rzeczywistości, czytał zabrane podczas rewizji książki i gazetki. Z coraz większym dystansem obserwował niezgodne z Kodeksem Karnym, często brutalne postępowanie SB. Wspominał później, że przypominało mu to walkę dwóch bokserów: jeden walczy z zawiązanymi oczami, a drugi widzi wszystkich znakomicie.

W 78 roku zdecydował się nieco wyrównać szanse. Nawiązał kontakt z opozycją i przekazał pierwsze ważne informacje. Jedną z nich było zdemaskowanie Edwina Myszkę, współzałożyciela gdańskich WZZ, cieszącego się wśród kolegów wielkim zaufaniem. Od tamtego czasu Hodysz uprzedził opozycję o podejmowaniu wielu akcji.

Tak samo było za "Solidarności". Kapitan Hodysz już na początku roku 1981 informował o sporządzaniu list osób do internowania, ostrzegał o możliwości wprowadzenia stanu wojennego. Po 13 grudnia nawiązał szybko kontakt ze związkowym podziemiem, a prowadząc wiele spraw związkowych podpowiadał właściwą technikę zeznań, pomagał. To musiało zwrócić na niego uwagę przełożonych. Prowadzone przez niego śledztwa toczyły się ospale i dostarczały niewiele dowodów wrogiej działalności.

Hodysz namówił do współpracy kolegę z pokoju, sierżanta Piotra Siedlńskiego. Siedlński po jakimś czasie poprosił o pomoc pracownika wydziału politycznego, Ropelewskiego. Ten natychmiast o wszystkim zameldował. W październiku, gdy w Warszawie aresztowano morderców Popiełuszki, w Gdańsku aresztowano Hodysza i Siedlńskiego, którym zarzucano udział w TTK i łapówkarstwo, na podstawie fałszywego zeznania Ropelewskiego. Zarzut o udział w tajnym związku został umorzony na podstawie amnestii, ale z drugiego zarzutu Hodysz dostał 3 lata, a Siedlński 1,5 roku. Po roku Siedlński wyszedł. Odbyla się wówczas rozprawa rewizyjna przed Sądem Najwyższym, który, nie zmieniając kwalifikacji czynu, w skandalicznym procesie podniósł karę do 6 lat dla Hodysza i 4 dla Siedlńskiego. Siedlński nie wrócił jednak do więzienia. Ukrywa się do dzisiaj Adam Hodysz, człowiek, który miał odwagę postępować zgodnie ze swoim sumieniem, który bezinteresownie pomógł wielu ludziom osobiście i całej opozycji, jest w więzieniu. Resort *mści się na nim za brak lojalności*. Ten sam resort, który nie zapomina o "swoich", zmniejsza karę funkcjonariuszom, mordercom księdza Popiełuszki.

KOŚCIELNE PROGRAMY ZWIĄZANE Z ROLNICTWEM

Pierwsza w historii PRL próba współpracy gospodarczej niezależnej struktury Kościoła katolickiego z państwem stała się powoli faktem. Czas więc, by opinia publiczna dowiedziała się, że Fundacja Wodna nie jest jedynym programem zainicjowanym przez Kościół w celu wspomożenia polskiej wsi. Istnieje program edukacyjny, program zaopatrywania wsi w maszyny rolnicze z Austrii, program współpracy z donatorami norweskimi, program wykorzystania darów w naturze, przysyłanych z zagranicy. Fundacja Wodna jest w tej akcji programem najambitniejszym i ma zasadnicze znaczenie. Ale i pozostałe programy, choć nie mają oficjalnie zarejestrowanych statutow, działają z powodzeniem od paru lat, a nawet uzyskały zwolnienie z opłat celnych i podatków, obwarowane zastrzeżeniem, że dary i fundusze będą wykorzystywane na programy uzgodnione z władzami.

Ma to czasami swoje złe strony. Postrawiono, na przykład, w ramach programu

Lech Jan JAMKA
Z CYKLU O TYM I OWYM

"KOTAŃSKI I INNI"

W ostatnich latach pojawiło się w PRL wielu nowych uzdrowicieli działających na niwie społecznej. Jako pierwszy zameldował się PRON, na czele którego stanął Jan Dobraczyński, pisarz, twórca powieści o tematyce religijnej. Karuzela, przystrojona w proporczyki i kolorowe baloniki, ruszyła ochoczo z kopyta. Mistrz z rozwianym siwym włosiem, natchniony wieszcz narodowy, grzmiał z sejmowej kazalnicy, gromił, nawoływał i przemawiał do sumień zatwardziały grzeszników. PRON był wszędzie. Audjencie u Prymasa, spotkania w Belwederze, zagraniczne delegacje, wywiady dla prasy, telewizji, spotkania z młodzieżą.

Kiedy była potrzeba, PRON zabierał zawsze głos. Ale kiedy potrzeby nie było - nie mówił nic. Gdy zamordowano kapłana -

Dobraczyński mówił: "Wszystko w ręku Boga". Zaś po aresztowaniu morderców - łagodnie upominał: "Przebac grzeszemu, bo nie wiedział co czyni".

Twórcy PRONu dobrze wiedzieli kogo wystawić na wiatr, by kierunek zeglowania był prawidłowy. Miemy pisarz, piszący dość poprawnie, lecz pozbawiony już od dawna życiowej szansy jako literat, skorzystał z okazji, aby przypomnieć, że żyje i istnieje. Za nim poszła plejada innych miernot. Odezwał się Machejek, Bratny, Reniak.

Dziś o PRONie słyszy się już trochę mniej. Od pewnego czasu produkuje się niejaki Kotański Marek. Nowy Don Kichot, wypuszczony z partyjnej kuzni talentów, rzuca się z kopią na wszystko, co się rusza. Goni narkomanów, aidsowców, alkoholików i babcie klozetowe. Pozornie wydawać by się mogło, że jest to postać pozytywna, człowiek miłośniwy i przejęty tym, co robi. Słynne łańcuchy rąk ludzi dobrej woli, sięgające od Nysy do Tatr, wywołały nieźle wrażenie. Kotański dwoił się i troił. Był wszędzie. Przekonywał, tłumaczył. Powstał MONAR, ośrodek odwykowej terapii dla narkomanów. Przeprowadzono też pod wodzą pana Marka akcje na szalety warszawskie. Setki młodych ludzi biegało po stołach z kubkami i miotełkami czyszcząc owe stajnie Augiasza. Babcie klozetowe

edukacyjnego, wybudować dwie szkoły gospodarstwa wiejskiego dla dziewcząt. Urząd do spraw Wyznań wyraził zgodę, czekano na zgodę odpowiednich wojewodów. Zgodził się wojewoda radomski, odmówił wojewoda krosniński. Ponieważ należy sądzić, iż lokalizacja szkół została starannie wybrana i uzasadniona potrzebami kraju, stała się wielka szkoda, a od decyzji pana na Krosnie nie ma odwołania.

STATYSTYCZNIE

Polskie gospodarstwa należą do małych, ich średnia powierzchnia wynosi niewiele więcej niż 5 ha. Propaganda twierdzi, że jest to skutek przestarzałej struktury rolnictwa, zamiast przyznać, że jest to wynik świadomej polityki władz. W latach 40-tych gospodarstwo chłopskie w RFN było nie wiele większe od średniego gospodarstwa polskiego. 40 lat później gospodarstwo niemieckie podwoiło swój areal, podczas gdy polskie zwiększyło się zaledwie o 1 ha. Za gospodarstwo rolne ponadto uważa się na świecie gospodarstwo o powierzchni ponad 1 ha. W Polsce - ponad pół ha. Zmienia to zasadniczo statystyki i jest korzystne dla władz propagandowo.

mdlały ze zdenerwowania i strachu. Całą akcję gorączkowo utrwalano na filmowej taśmie telewizyjna ekipa. Radiowcy nadawali sprawozdania na bieżąco co 15 minut. Pierwszy egzemplarz nagranej wideokasety posłano Gorbaczowowi do prywatnych zbiorów w ramach wymiany doświadczeń i wrzucił w przeprowadzanej wspólnie pierestrojki.

Wracając do akcji Kotańskiego - na co i po co to było, tego chyba sam mistrz nie wie. Powie ktoś, zwanowany facet z psychicznymi odchyłkami, rzucający się z motyką na słońce, kolejny nawiedzony. Okazuje się jednak, że Kotański nie działał tak znowu swobodnie, samorządnie.

Otóż, nasz filantrop, przeprowadzając jedną z kolejnych akcji antyalkoholowych, zareagował bardzo nerwowo wydzierając przemocą mikrofon studentowi, który, udzielając wywiadu jednemu z telewizyjnych reporterów, zaczął mówić całkiem do rzeczy w odróżnieniu od wcześniejszych wypowiedzi Kotańskiego, że z alkoholizmem winno się walczyć rozpoczynając przede wszystkim od zamknięcia sklepów monopolowych w PGR-ach, wioskach oraz ograniczyć znacznie produkcję przetworów spirytusowych. Wywiad ten, rzecz jasna, w telewizji się nie ukazał. Wydarzenie to ukazało Kotańskiego w innym nieco świetle i całkowicie zdemaskowało, udowodniło, że jest on nikim innym jak marionetką, sterowaną zza parawanu, oddelegowaną z zadaniem penetracji określonych obszarów społecznego. Nasuwa się pytanie - dlaczego Kotański dopiero teraz dojrzał to, o czym już dawno wszyscy wiedzieli, o czym mówiła ładnych parę lat wcześniej w swych postulatych Solidarność. Czyżby aż tak długo dojrzewał psychologicznie, będąc w końcu psychologiem z zawodu? Jest w tej aferze wiele niejasnych rzeczy i elementów. Nam pozostaje jedynie czekać, kto następny dołączy do grupy clownów wiadomego chowu. Że tak się stanie nie ulega wątpliwości, znając niespożyty inwencję specjalistów od tresury specjalnej.

sza • JANUSZ Malec i Jarosław Miszczyk, słuchacze Szkoły Podchorążych Rezerwy Wojsk Rakietowych i Artylerii w Toruniu, za odmowę udziału w ubiegłorocznym referendum nie zostali dopuszczeni do oficerskich egzaminów. Skierowano ich karnie do służby zasadniczej. • WROCŁAWSKIE władze skarbowe zamierzają potrącić blisko milion złotych z pensji Bogdana Makarskiego, geodety z Instytutu Melioracji i Gospodarki Wodnej. Podatek wyliczono od rozkolportowanych wydawnictw niezależnych wartości ponad 7 mln zł. Jest to decyzja sprzeczna z obowiązującymi w PRL przepisami, bowiem czynności zakazane przez prawo - a do takich należy rozpowszechnianie wydawnictw bezdebtowych - nie rodzą obowiązku podatkowego. Sprawa zaczęła się w ubiegłym roku. Dzielnicy Urząd Skarbowy uznał, że Makarski uchylił się od zapłacenia 765 tys. zł podatku. Decyzję podtrzymała wrocławska Izba Skarbowa. Makarskiego aresztowano, nawet na 6 tygodni. Makarski odwołał się, jednak w sprawach podatkowych złożenie odwołania nie wstrzymuje wykonania decyzji. Niedawno Urząd Skarbowy doliczył odsetki za zwłokę oraz koszty egzekucyjne i obciążył pensję Makarskiego kwotą 999 387 zł. • KONTRAHENT z RFN zerwał umowę z krakowską spółką, która miała mu dostarczyć włosy zebrane w zakładach fryzjerskich i przerzucić się na Mongolię. Polskie włosy - stwierdził - zawierają zbyt mało substancji białkowych, są anemiczne, jak u ludzi cherlawych i chorych.

• Członek PZPR ma 50 szans na 100, że obejmie stanowisko kierownicze, a więc zrobi w życiu karierę zawodową. Gdy się do partu nie należy, liczby te maleją do półtora. Szansy za tym, że się karierę zrobi przeciw ponad 98 szansom, że się jej nie zrobi. W ten właśnie sposób niespełnia 8 proc. ludności należące do PZPR dyskryminuje ponad 92 proc. społeczeństwa. • STATYSTYKI dowodzą, że w Polsce przestaje się chodzić do kina. Od 1984 r. ubyło polskim kinom 20 milionów widzów. Zamyka się sale kinowe. Bilety drożeją stale - mimo bardzo nieciekawej produkcji filmowej (Wajda, Zanussi, Kieslowski, Holland kręcą dla obcojęzycznej widowni) i kosztują już od 150-200 zł. Zlikwidowano też najniższe kategorie cen. W sumie jest to tendencja dokładnie przeciwna do obserwowanej na całym świecie, gdzie kino cieszy się nieustannie popularnością. • JEDNOCZEŚNIE z ogłoszeniem w Polsce trzeciej fazy podwyżek cen - są to podwyżki węgla, gazu, prądu i ogrzewania - wprowadzono przepisy liberalizujące zasady działania inicjatywy prywatnej. Obecnie agenci będą mogli prowadzić przedsiębiorstwa zatrudniające do 2,5 tysiąca osób oraz działać w większym zakresie w branżach hotelowej, turystycznej, handlu.

Opracowano według informacji Radia Wolna Europa, Biuletynu Informacyjnego Solidarności, Reutera, oraz miesięcznika Kontakt.

"GRANICA POLSKICH NADZIEI"

Inflacja, niedobory w gospodarce, wzrastające zubożenie Polska Jaruzelskiego jest domem dla ubogich w Europie Wschodniej. Partia i rząd nie znajdują środków na pokonanie długotrwałego kryzysu. By uniknąć gniewu narodu, reżym pozwala na pewnego rodzaju liberalizację. Takiej głośności nie ma w żadnym kraju Bloku Wschodniego.

Wytworna willa - białe marmurowe schody, dwanaście pokoi, przed bramą dwa drogie niemieckie samochody, na Zachodzie nie zrobiłoby to wrażenia. Ten dom stoi nad Wisłą, w jednej z uboższych dzielnic Warszawy, właścicielami jest młoda para. Jeszcze niedawno drżeli oni co miesiąc, czy starczy im na opłacenie czynszu w akademiku.

Na początku tej niezwyklej historii sukcesu było beznadziejne stwierdzenie polskich statystyk: oczekiwanie na przydział mieszkania spółdzielczego do 30 lat.

Postanowili przerwać studia, postarali się przy pomocy rodziny z zagranicy o używane maszyny do wytwarzania z mas plastycznych i rozpoczęli działalność. W wynajętej starej stodole rozpoczęli produkcję przedmiotów domowego użytku, którzy w sklepach są stałe braki - interes ten doprowadził do tego, że obecnie są multimilionerami.

'Nie ma w tym nic dziwnego, cała Polska jest dzisiaj olbrzymim rynkiem zbytu' mówi ten nieukończony inżynier budowy maszyn. Najtrudniejszą sprawą było załatwienie z władzami, trzeba było wywalczyć 100 zaświadczeń i zezwoleń, żyć w stałym niepokoju na jaki humor urzędnika się natrafi i czy nie popadnie się w niełaszkę.

Jest to jednym z powodów, że tylko nieliczni w Polsce podejmują się tego rodzaju działalności. Zawsze jednak jest jakieś wyjście. W Pyrach i w Konstancinie koło Warszawy są prywatne restauracje, gdzie można znakomicie zjeść, chętnie zresztą odwiedzane przez zachodnich dyplomatów. Można tam także spotkać polskich "melo-

nów", tak nazywa się gwarowo milionerów.

Wprawdzie przy tej szalejącej inflacji, milion to nie jest ten wielki majątek. Ceny w oknach wystawowych pokazują liczby, które można by odczytać jako numery telefonów, sześciocyfrowe sumy nie należą do rzadkości. Często można spotkać się z pytaniami o twardą walutę, te podwójne środki płatnicze są przez władze tolerowane.

Dwa miliony złotych, przeciętny sześciolatekni zarobek, kosztuje tanie auto, mały Fiat 126 kosztuje minimum 400 tys., za kolorowy telewizor trzeba zapłacić 300 tys. (plus 50 tys. łapówki w sklepie).

Bazar na Polnej w Warszawie jest dostępny tylko dla bardzo dobrze zarabiających, można tam nabyć prawie wszystko. Towary pochodzą przeważnie z paczek otrzymywanych z Zachodu.

Kto nie ma dostępu do czarnego rynku żyje w bardzo trudnych warunkach. Dawny aparatczyk z partii, dzisiaj funkcjonariusz PRON na prowincji załatwił sobie podróż służbową do stolicy. Celem wyjazdu była chęć zakupu kanapy i foteli. Doremnie, w Warszawie na długo przed Bożym Narodzeniem, sklepy meblowe były puste.

Funkcjonariusz był oburzony to głównie nowobogacze, ludzie prowadzący prywatną inicjatywę wykupują wszystko, a nie człowiek, który przez całe życie na to oszczędzał. Ten towarzysz wie jednak o tym doskonale, że bez tej prywatnej inicjatywy zaopatrzenie załamałoby się już dawno.

Ta jaskrawa różnica między biednymi i bogatymi stanowi dla reżimu niebezpieczny ładunek wybuchowy. Gniew ludzi nie kieruje się jednak przeciwko tej garście "nowych kapitalistów", lecz dużo bardziej przeciwko systemowi, czyni go odpowiedzialnym za ten niedostatek.

Rodzinie Koryckich powodzi się względnie dobrze. Po odczekaniu 10 lat, Katarzyna i Jerzy z dwójką dzieci otrzymali 52 m kw. mieszkanie na Bródnie. Mieszkanie w nowych blokach, na pustej szarej betonowej pustyni, bez przedszkola, bez kawiarni, bez restauracji. Do najbliższego sklepu spożywczego Katarzyna musi iść pół

godziny, lecz i tak niewiele może tam kupić.

Pracuje w centrum jako urzędniczka na poczcie i tam głównie załatwia zakupy, oczywiście w godzinach pracy, "robią to wszyscy, tylko nie jednocześnie". Szef nie robi z tego problemu, jeżeli ktoś wyjdzie na godzinę, czy dwie, "ostatecznie sam jest zony i zna życie".

Według statystyk gospodarka ludowa traci w ten sposób jedną trzecią ogólnego czasu pracy.

Katarzyna zarabia miesięcznie 16 tys., jej mąż monter w MZK 35 tys., jest to trochę więcej jak statystyczna przeciętna płaca w Polsce.

Miesięcznie dysponują oni sumą 51 tys., z czego połowa zostaje wydatkowana na życie, czynsz łącznie z ogrzewaniem 4 tys. zł, gaz i prąd 4 tys. zł, środki higieny i proszek do prania 2 tys. zł, przejazd autobusem 1 tysiąc zł.

Bilet do kina kosztuje 120-200 zł, sweterek 6 tys. zł, kurtka zimowa 10 tys. zł, ubranie męskie 12 tys. zł. Na urlop w tym roku pieniędzy nie starczy.

W tym, że Koryccy jakos wiążą koniec z końcem pomaga tak zwana "motywacja", jest to wypłacana co trzy miesiące premia pracownikom pocztowym. Oczywiście wszystkim. Do czego ta premia jest bodźcem? Pani Korycka wzrusza ramionami i mówi: "przy przyzwoitym uposażeniu nie musiałoby się dodawać bodźców premiami".

Po nowych lutowych podwyżkach, standard życia rodziny Koryckich, mimo 20% podwyżki generalnej, obniży się o jedną trzecią.

Tę podwyżkę jeszcze bardziej odczuje jej ojciec, otrzymujący 16 tys. renty. Połowę z tego musi zapłacić za czynsz, ogrzewanie i prąd, reszta wystarczy tylko na chleb, mleko i ziemniaki, ewentualnie na 1 kg mięsa miesięcznie. "Z głodu nie umrę - mówi ten stary człowiek, ale co warto jest takie życie".

Dodatkowym zarobkiem dla emerytów jest praca tak zwanego "stacza", jest

to zresztą bardzo popularne zajęcie rencistów, zajęcie które wymaga jednak wysiłku. Taki człowiek musi być przed sklepem o 5 rano, a nieraz już poprzedniego wieczoru, aby zdobyć brakujący na rynku towar, który następnie sprzedaje z zarobkiem.

Interes swojego życia rozkręcił ojciec p. Koryckiej jak sam mówi, za czasów "wczesnojaruzelskich" w czasie stanu wojennego, Sowieci dla "pokrzepienia ducha" przysłali do Polski 37 tomów dzieł Lenina oprawionych w piękną białą skórę. "Kolejka przed księgarnią była dłuższa, jak przed Mauzoleum Lenina na Placu Czerwonym w Moskwie" opowiada ten rencista.

Skórę sprzedał on na rękawiczki, a więcej jak 14 000 stron papieru zamienił zupełnie legalnie na papier toaletowy, który sprzedawał z zarobkiem na stadionie "Skrzy" - zebrał on w ten sposób mały kapitałik na drobny handel.

Stadion sportowy "Skra" na warszawskim Mokotowie zamienia się w każdą niedzielę w duże targowisko, zwane "perskim rynkiem". Jest tam prawie wszystko. Za pół miliona złotych (więcej niż wynosi roczna pensja docenta) można kupić japoński telewizor. Jeżeli ktoś ma za mało pieniędzy, może kupić "zamiast" prospekt reklamowy takiej firmy.

Niemiecki katalog domu wysyłkowego "Quelle" z ubiegłego roku kosztuje tylko 3 000. Jest to 9 razy drożej jak w państwowym sklepie książka Gorbaczowa "Pierestrojka".

Rząd nie podejmuje żadnych środków przeciwko "czarnemu rynkowi", a eksperci planowania wychodzą z założenia, że np. części zamienne do samochodów same się w ten sposób załatwią.

Na temat "pieniędzy i wydatki" odbył się na Żoliborzu spotkanie dyskusyjne. Zasiedli obok siebie przedstawiciel Tygodnika Powszechnego, pracownik naukowy Instytutu Placy i Pracy, dyrektor z Ministerstwa Finansów, znany dziennikarz z obozu opozycji i sekretarz generalny Rady Konsultacyjnej Urzędu Rady Ministrów.

Główny mówca z katolickiego tygodnika, Ernest Skalski wyliczył słuchaczom, że wynagrodzenia w Polsce wynoszą 10,5% kosztów produkcji, podczas kiedy na Zachodzie 35-40 procent.

Współwinnymi za materialną nędzę ludności są olbrzymie nierentowne przedsiębiorstwa przemysłu ciężkiego, wysokie wydatki na broń i pomoc na rozwój krajów komunistycznych Trzeciego Świata. Oprócz tego musi być jeszcze jakaś inna przyczyna, mówi Skalski, "musi istnieć jakiś lej, przez który wycieka praca naszego naro-

Rencistka na wsi

Czarny rynek samochodowy we Wrocławiu

du"

Socjalistyczna gospodarka pracuje w większości nie dla potrzeb narodu, tylko dla siebie samej, dla utrzymania i rozbudowy środków produkcji. Przykład 60% wydobywanego węgla, stal i prąd są przez wytwórców zużywane dla własnej produkcji - prawie błędne koło, przy tym systemie dla konsumentów pozostaje niewiele.

Pani Goralska z Instytutu Pracy i Płacy nie oponowała, lecz odmalowała jeszcze ciemniejszy obraz wskaźnikami tej biedy są także dane statystyczne: od 1981 r. średnia życia mężczyzn skróciła się do 66 lat.

Ilu Polaków żyje poniżej granicy nędzy, tego nikt nigdy się nie dowie, rząd boi się opublikować minimum egzystencji.

Także dyrektor Olechowski z Min. Finansów nie myśli o tym, aby usprawiedliwić system. Według niego powodem istniejącego kryzysu są horrendalne długi - obecnie 37 mld dolarów. Spłacenie ich jest co prawda przesunięte, ale na same odsetki zużywa się 44% ogólnego eksportu. Jego recepta: mniej zużywać, więcej i lepiej produkować i więcej eksportować.

Zebrani na sali wykazali znajomość spraw, czy słuszne jest, że wydobycie jednej tony polskiego węgla kosztuje 60 dol., podczas gdy światowa cena rynkowa wynosi 40 dolarów? Czy nie byłoby taniej zlikwidować te mamucie przedsięwzięcia jak Huta Katowice, a zwolnionym pracownikom płacić przez dwa lata zasiłek dla bezrobotnych?

Wyłynęło wiele skarg w związku z galopującą inflacją, obecnie wynosi ona 40%, a dojdzie do 80%. Rząd podnosi tylko ceny zamiast zreformować struktury, stąd wniosek, że inflacja będzie się stale powiększać.

Pan Świącicki z Rady Konsultacyjnej przy Urzędzie Rady Ministrów dodaje: "inflacja jest produktem własnego procesu dyspozycyjnego".

Lecz kto decyduje w Polsce dzisiaj? Partia, awangardowa siła narodu, jak głosi konstytucja, nie znajduje u większości Polaków oddźwięku, jej kierownicza rola stała się obojętna.

Prasa sowiecka, kupowana dawniej w kioskach na makulaturę, jest obecnie rozchwytywana. Tygodnik "Ogoniok" jako przodujący organ pierestrojki jest obecnie czytany i dyskutowany w warszawskich kawiarniach oraz studiowany przez opozycję.

Minął dawny strach ludzi przed totalitarnym reżimem. Krytyka i wypowiedzanie własnego zdania są zupełnie zrozumia-

łe, ostatecznie nie ma się nic do stracenia. Także w środkach masowego przekazu krytykowi są nie tylko przedstawiciele powiatowi, lecz i czołowi towarzysze w rządzie.

Głośność w Polsce jest większa jak u wielkiego brata w Moskwie. Partyjny generał Wojciech Jaruzelski, nazywany po ogłoszeniu stanu wojennego "kanalią, zdrajcą własnego narodu i pachotkiem Kremla", jest dzisiaj przez własny naród łagodnie oceniany. Uchodzi za tego, który chce dobrze dla narodu, lecz nie dysponuje takim formatem, który byłby niezbędny do wyprowadzenia Polski z trwającego kryzysu.

Kierownictwo partii i rządu nastawiło się na klimat odprężenia "bliżej obywateli" tak określa się nowe rozwiązanie. Faktycznie, zaden z krajów socjalistycznych nie wykazuje tyle tolerancji w stosunku do myślących inaczej. Ukazuje się przeszło 400 podziemnych pism, stale wzrasta liczba kaset wideo i teatrow, których tematyka jest krytyką reżimu. Milicja posiada pełne informacje, lecz nie ingeruje, by zostawić otwarty wentyl niezadowolonych.

Eksplozji gniewu narodu obawia się nie tylko rząd, lecz także opozycja. Umiarkowane koła "Solidarności" przed ostatnią podwyżką cen ostrzegały przed strajkami protestacyjnymi i demonstracjami ulicznymi. Przeszłość wykazała, że wystarczy iskra, by rozprzestrzenił się pożar.

Niepokoje w Polsce jest Moskwa, szczególnie zainteresowana, bo właśnie tutaj, jak wykazuje historia, leży miękka granica sowieckiego imperium. Tę ostrzegawczą przestrożę, którą dał Rakowskiemu na drogę do Warszawy Gromyko, dobrze zrozumieł wszyscy Polacy. O przynależność Polski do sowieckiej strefy wpływów powiedział Gromyko, walczył Stalin w Poczdamie jak lew.

Jeden z pisarzy, którzy wrócili ze Związku Sowieckiego powiedział tutaj: jeżeli chodzi o utrzymanie imperium, przebiega granica wszystkich polskich nadziei.

Tłum S. CECH

Der Spiegel 21.03.88

Na zdjęciach

Betonowe pustynie

Bazar na Polnej

NASZ KOMIKS

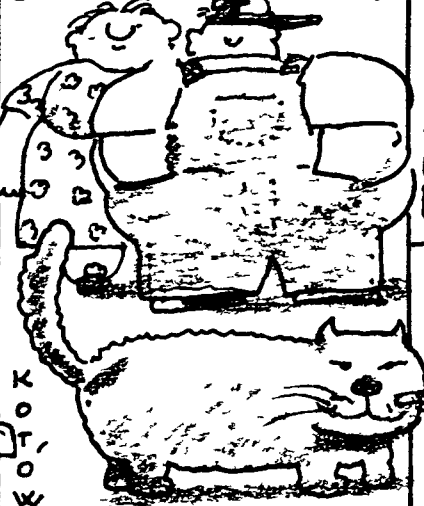
AUTOR KRZYSZTOF KRZYSZTOFORSKI DZIŚ: AMERYKA

CZY AMERYKA PRZEWYŻSZA
KRAJ TO ROZMIARY:

PRZESTRZENI,

AUT,

GRUBA SOWA,

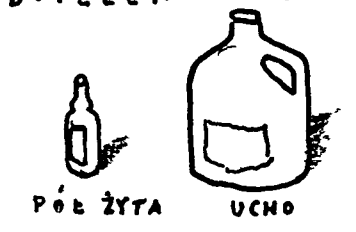

DAŃ MIĘSNYCH

SCHABOSZCZAK STEAK

BUTELEK WÓDKI

1.000.000.000.0

W JEDNYM JEDNAK NIE
DAMY SIĘ POBIĆ: W ROZ-
MIARACH DEWU RZĄDU PRL

Zdjęcia **ANDRZEJ STAWICKI**

R A M A D A N

Do tych pięciu filarów muzułmanie dodają szósty - *juhad* - wewnętrzną walkę każdego wiernego ze złem. Niektóre odłamy religii islamu interpretują ten fragment jako obowiązek walki w ogóle.

POCZĄTKI

Islam narodził się w arabskim mieście Mekka w czasach, kiedy większość Arabów czciła różnych bogów. We wczesnych latach sześćsetnych pewien kupiec o imieniu Mahomet w trakcie chwili zadumy ujrzał anioła Gabriela, który powiedział Mahometowi, że Bóg jest tylko jeden - czczony zarówno przez chrześcijan, jak i przez Żydów - i że to on - Mahomet jest jego prorokiem.

Początkowo Mahomet był nieco zdezorientowany, a nawet zaniepokojony, ale uwierzył w swoje postannictwo. Zaczął głosić wszem i wobec o Bogu, namawiając jednocześnie bliznich do porzucenia swoich dotychczasowych bóstw i wierzeń na rzecz Boga, którego był prorokiem. Jednocześnie ostrzegał przed dniem sądu ostatecznego, kiedy to każdy będzie sądzony i wysłany do nieba lub piekła.

Większość mieszkańców Mekki po prostu nie wierzyła Mahometowi, co bardzo agresywnie wrodził uknuli nawet spisek w celu zgładzenia Go. W porę ostrzeżony Mahomet opuścił wraz ze swymi zwolennikami Mekkę przenosząc się do Medyny. Było to 16 kwietnia 622 roku.

Emigracja Mahometa z Mekki nazwana została *Hegira* i była zwrotnym punktem w jego życiu i pracy. Wszyscy neofici uznali go przywódcą i popierali jego politykę. Podbito okoliczne osady i starano się odciąć Mekkę od reszty świata przez napadanie wszystkich karawan jadących do miasta i wyjeżdżających stamtąd. Wreszcie w 630 roku Mahomet wygrał - Mekka się poddała bez walki.

Dwa lata później Mahomet zmarł. Jego doniosłą rolą było nie tylko sformułowanie głównych idei islamu, ale przede wszystkim zjednoczenie Arabów po raz pierwszy w historii.

Bezpośrednio po śmierci Mahometa rozpoczęła się muzułmańska walka o wpływ. Już około 750 roku islamskie imperium rozciągało się od Hiszpanii aż po Indie. Zasada było nienawracanie ludów podbitych siłą na wiarę Mahometa. Ale liczba neofitów i tak rosła.

Początkowo Islam był narodową religią Arabów, w dalszym rozwoju przeszedł ewolucję w związku z przemianami polity-

Według muzułmańskiego kalendarza mamy teraz rok 1409, a 19 kwietnia rozpoczął się dziewiąty miesiąc tego roku - *ramadan*. W miesiącu tym w 632 r. wydano Koran i na znak tradycji wszystkich muzułmanów (z wyjątkiem dzieci poniżej dziesiątego roku życia, chorych, kobiet ciężarnych i karmiących oraz podróżnych) obowiązuje post od wschodu do zachodu słońca. Bardzo ścisły post - wszyscy, poszczący powstrzymują się całkowicie od jedzenia, picia, palenia i stosunków seksualnych. Post trwa 29 do 30 dni i kończy się uroczystością i hucznie obchodzonym trzydniowym świętem.

Ramadan jest miesiącem księżycowym i dlatego co roku wypada wcześniej o 10 lub 11 dni, jeśli przypada w okresie letnich upałów, to ze względu na zakaz picia życie ulega ogólnemu zastojowi, sprawy niecierpiące zwłoki załatwia się w nocy. Nocami także muzułmanie cytują całe wersety Koranu. Ramadan jest czwartym filarem islamu.

ISLAM

Islam oznacza poddaństwo, a *Muslim* (muzułmanin) - poddany. Muzułmanie okazują swoje oddanie Bogowi wypełniając obowiązki zwane "pięciami filarami islamu". I tak pierwszy to publiczne wyznanie wiary, że Bóg jest jeden i Mahomet jest prorokiem.

Drugim filarem jest codzienna modlitwa. Pięć razy dziennie pobożni muzułmanie na całym świecie zwracają twarz w kierunku Mekki i klęcząc modlą się. W piątkowe południe zbierają się w meczetach, by modlić się razem i wysłuchać sermonu - kazania.

Trzecim obowiązkiem jest dawanie jałmużny. Każdy muzułmanin zobowiązany jest pomagać głodnym i bezdomnym.

Coroczny post w ramadanie - jest czwartym filarem islamu.

Piątym filarem jest *hajj*, pielgrzymka do świątyni w Mekce w ostatnim miesiącu roku muzułmańskiego. Według wierzeń mahometan świątynia Kaaba została wzniesiona przez Abrahama i Mahomet tam się modlił. Przynajmniej raz w roku każdy zdrowy muzułmanin powinien odbyć taką pielgrzymkę. Do programu należy wiele różnych rytualnych uroczystości, między innymi udział w procesji okracającej siedem razy świątynię Kaaba.

godz. 12.05 czasu vancouverkiego przez członków Komitetu Powitalnego Lecha Wałęsę w Vancouverze, prezesa Kongresu Polonii Kanadyjskiej Feliksa Mazurka, oraz członków Towarzystwa Przyjaciół Solidarności Krzysztofa Korczaka, Juliusza Borkowskiego, Tadeusza Smaruję.

Uwaga: pierwsza rozmowa została rozłączona natychmiast po przedstawieniu się Krzysztofa Korczaka. Poniższy tekst jest stenogramem drugiej rozmowy, dokonanej w parę minut później.

Lech Wałęsa: Halo.

Krzysztof Korczak: Halo. Dzień dobry, jeszcze raz Krzysztof Korczak z Kanady. Czy z panem Lechem Wałęsą mogę rozmawiać?

Wałęsa: Przy aparacie. Słucham.

K: Dzień dobry. Chciałem się pana zapytać, czy przyjedzie pan do Vancouveru w maju. Dotarła do nas miła wiadomość, że ma pan być.

Wałęsa: No, oczywiście chciałbym. Kto by nie chciał jechać do Kanady. Próbuje, zobaczymy.

K: Czyli jeszcze nie wykluczone. Jeszcze jest możliwe.

Wałęsa: Oczywiście.

K: Panie przewodniczący, czekamy na pana

wszyscy tutaj. Mamy tu bardzo piękne jeziora i bardzo dużo ryb i wędkarzy.

Wałęsa: Mam nadzieję chociaż złapać jedną.

K: Świetnie. Panie przewodniczący naszej rozmowy przysłuchuje się parę osób w tym pan Feliks Mazurek, prezes KPK na naszą prowincję i przewodniczący Komitetu Powitania pana osoby w Vancouverze. Ja jestem przewodniczącym Towarzystwa Przyjaciół Solidarności. Za parę godzin zobaczymy na zebraniu naszej organizacji film z panem, nagrany pod kościołem (św. Brygidy - przyp. red.) w lutym. Ta nasza rozmowa będzie miłym dodatkiem niespodzianką do tego filmu. Czy mógłby pan nam coś powiedzieć, Poloni w Kanadzie i członkom naszego Towarzystwa?

Wałęsa: No cóż. Mam bardzo dużo do powiedzenia. Chciałbym przede wszystkim powiedzieć to, żebyście pamiętali o tym, że Polska jest tu, że musimy niezależnie od tego, gdzie się znajdujemy, jednak pamiętać o tym miejscu i w tej trudnej sytuacji w jakiej się Polska znajduje próbować, każdy na miarę swoich możliwości, jednak wpływać na bieg zdarzeń w kraju.

Polacy wszędzie, zawsze wiedzieli,

że tu jest Polska i starali się wpływać... Myślę, że wy wytrwacie w tym wszystkim, a jednocześnie będziecie ubezpieczać reformy niezbędne naszemu krajowi.

K: My możemy tylko pomagać, panie przewodniczący i będziemy to robić z całej siły.

Wałęsa: Można robić dużo więcej. Polonia nasza jest troszeczkę rozbita, żeby to choć trochę w jakiś sposób złączyć. Złączyć w pewnych tematach, oczywiście. Każdy żyje w swoim kraju, znaczy, w swoim drugim.. Tam też musi się włączać, widzieć przez pryzmat tego kraju. Niemniej jednak można w niektórych tematach i powinniśmy jako Polonia być bardziej zgrani.

K: Świetnie. Mam nadzieję, że jak pan przyjedzie, będziemy mogli dłużej porozmawiać na te tematy i chciałbym oddać słuchawkę prezesowi Polonii w Vancouverze i Brytyjskiej Kolumbii, panu Feliksowi Mazurkowi.

Wałęsa: O K. Proszę bardzo.
Mazurek: Dzień dobry panu

Wałęsa: Dzień dobry, Wałęsa kłania się.
Mazurek: Mówi Mazurek prezes Kongresu na Brytyjską Kolumbię. Cieszymy się, że pan przyjedzie i przygotowujemy panu spotkanie z Polonią.

Wałęsa: Halo.

Mazurek: Jeśli to będzie możliwe, dobrze?

Wałęsa: Halo, halo!

Mazurek: Chwileczkę, chwileczkę (i przekazuje słuchawkę Korczakowi).

Korczak: Halo.

Wałęsa: Halo, halo!

Juliusz Borkowski: Wylączyl!

Rozmowa z Wałęsą została przerwana.

Według informacji krajowej, przewodniczący Związku stara się o paszport i otrzymał odmowę, lecz nie minął termin odwołania. Powinniśmy zrobić wszystko, by ta odmowa nie była ostateczna.

WAŁĘSA

ciąg dalszy ze str. 1

cznymi, społecznymi i kulturalnymi świata arabskiego oraz w związku z wchłanianiem przez społeczność muzułmańską nowych elementów etnicznych, zwłaszcza perskich i tureckich, które z czasem przejęły hegemonię polityczną w imperium arabsko-muzułmańskim. W wiekach od VIII do X powstały klasowe systemy i szkoły etyczne i prawne, a od IX wieku zaczęła się rozwijać muzułmańska myśl filozoficzno-religijna. Jednocześnie też pojawiły się wewnątrz islamu sprzeczne wzajemnie kierunki

SUNNICI I SZYICI

Pierwsze, i najważniejsze, jak się dziś okazuje, rozbieżności wyszły na jaw zaraz po śmierci Mahometa. Punktem sprzecznym była osoba sukcesora po proroku, czy kalifem ma zostać najbliższy krewny Mahometa płci męskiej, czyli jego zięć, Ali (tak uważała mniejszość - szyici), czy też ma być on wybierany drogą elekcji (była to opinia sunnitów). Wybrano wtedy Abu Bakra. Dzisiaj sunnici stanowią około 80 procent wierzących.

Ali i jego syn zostali zamordowani. Szyici czczą ich obu jako męczenników i do dziś specjalne msze w rocznicę ich śmierci są odprawiane i wszyscy wierni biorą w nich udział. To szyici są fanatykami i najbardziej oddanymi islamowi bojownikami.

NAUKI ISLAMU

Cały islam jest oparty na objawieniu jakiegoś doznał Mahomet w trakcie spotkania z Gabrielem. Wszystkie szczegóły zawarte zostały w Koranie, świętej księdze islamu. Składa się ona ze 114 sur - rozdziałów ułożonych według długości i napisana jest rymowaną prozą. Koran jest przede wszystkim zbiorem nakazów moralnych, zakazów, ostrzeżeń i opowieści zaczerpniętych z legend o wcześniejszych prorokach i z literatury apokryficznej.

Polski pierwszy przekład Koranu ukazał się w roku 1858, a jego autorem był Jan Murza Tarak Buczański.

Dla muzułmanów Koran jest absolutną wyrocznią, choć jest to krótka książka i nie porusza wszystkich problemów z zakresu choćby prawa. Jako uzupełnienie w

IX wieku al-Buchari i Muslim wydali Hadisy - zbiór faktów z życia Mahometa i jego cytatów. I Koran, i Hadisy posłużyły do stworzenia islamskiego prawa - sharia, które decyduje o tym, co w życiu wiernych jest dobre, a co naganne (łącznie z takimi dziedzinami życia, jak higiena osobista, czy dieta).

Koran zabrania swoim wiernym bezsensownego używania przemocy. Niemniej radykalne skrzydła islamu mają na swoim koncie już sporo ofiar, ze przypomnę tylko

- 1980 - wybuch wojny irańsko-irackiej,
- 23 października 1981 roku - terrorystyczny atak na bazę US Marine - zginęło 241 żołnierzy amerykańskich,
- lipiec 1987, Mekka, Arabia Saudyjska - 400 ofiar śmiertelnych w trakcie pielgrzymki.

No i Chomeini z całą swoją krwawą rewolucją w Iranie. Liczby ofiar nie znamy i znać chyba nigdy nie będziemy.

EWA REWKOWSKA

KALENDARIUM

Gdy na Wojciecha deszcz rano pada,
do połowy lata susze zapowiada.

21 kwietnia - czwartek

Wschód Słońca. 05 08 Zachód Słońca 18 56
Wschód Księżycy. 08 14 Zachód Księżycy. 00 19

Imieniny obchodzą: Abelarda, Anzelma,
Bartosz, Feliks i Zelmira

1910 - Zmarł Mark Twain w wieku 75 lat
1922 - Urodziła się królowa Elżbieta II
1966 - Pierwsza operacja wszczepienia sztucznego serca.

22 kwietnia - piątek

Wschód Słońca. 05 06 Zachód Słońca 18 57
Wschód Księżycy. 09 17 Zachód Księżycy. 01 07

Imieniny obchodzą: Gajusz, Leon, Leona,
Łukasz, Kaja, Soter i Tacja

1452 - Urodził się Leonardo da Vinci
1370 - Rozpoczęto budowę Bastylii
1724 - Urodził się Immanuel Kant
1870 - Urodził się Lenin
1904 - Urodził się J. Robert Oppenheimer
1916 - Urodził się Yehudi Menuhin

23 kwietnia - sobota

Wschód Słońca. 05 04 Zachód Słońca 18 58
Wschód Księżycy. 10 23 Zachód Księżycy. 01 45

Imieniny obchodzą: Adalbert, Egon, Idzi, Jerzy,
Terencjusz i Wojciech

1564 - Urodził się Shakespeare
1899 - Urodził się Włodzimierz Nabokow

24 kwietnia - niedziela

Wschód Słońca. 05 03 Zachód Słońca 19 00
Wschód Księżycy. 11 31 Zachód Księżycy. 02 13

Imieniny obchodzą: Aleksy, Egbert, Feliks,
Grzegorz, Horacy i Soter

1704 - Urodził się Jakub Falkowski, filantrop i pedagog, pijar, założyciel i rektor pierwszego w Polsce instytutu dla głuchoniemych
1934 - Urodziła się Shirley MacLaine
1942 - Urodziła się Barbra Streisand
1967 - Zginął na orbicie Władimir Komarow

25 kwietnia - poniedziałek

Wschód Słońca. 05 01 Zachód Słońca. 19 01
Wschód Księżycy. 12 37 Zachód Księżycy. 02 36

Imieniny obchodzą: Erwina, Iwo, Jarosław
i Marek

1859 - Rozpoczęto wykop pod Kanał Sueski
1895 - Urodził się Stefan Rowecki (pseud. Grot) działacz ruchu oporu, generał (zm. w 1944 r.)
1918 - Urodziła się Ella Fitzgerald

26 kwietnia - wtorek

Wschód Słońca 05 00 Zachód Słońca. 19 02
Wschód Księżycy. 13 42 Zachód Księżycy. 02 52

Imieniny obchodzą: Klaudiusz, Maria,
Marzenna, Ryszard i Spycimir

1910 - Zmarł Bjoernstjerne Bjoernson, pisarz norweski, jeden z twórców teatru narodowego laureat Nagrody Nobla (ur. w 1832 r.)

27 kwietnia - środa

Wschód Słońca 04 58 Zachód Słońca. 19 03
Wschód Księżycy. 14 47 Zachód Księżycy. 03 11

Imieniny obchodzą: Arystyda, Popea, Teofil
i Zyta

1521 - Zmarł Magellan
1820 - Urodził się Herbert Spencer, angielski filozof i socjolog (zm. w 1903 r.)
1865 - Największa w historii Stanów Zjednoczonych katastrofa morska. parowiec Sultana' wybuchł na Mississippi River. Zginęło 1700 osób
1915 - Zmarł Aleksander Skriabin, kompozytor rosyjski (ur. w 1872 r.)

Z ELŻBIETĄ WOLSKĄ rozmawia WIKTOR JUNOSZA

W Tak się składa, że przeprowadzasz wywiady z różnymi ciekawymi ludźmi, ale jak dotychczas nic nie wiemy o szefie programu telewizyjnego "Polonia Review". Pozwól sobie postawić Ci kilka pytań

Jak dawno prowadzisz program "Polonia Review" i komu zawdzięczamy?

E Program istnieje od 10 lat, a ja prowadzę 6 lat. Program ten zawdzięczamy Krzysztofowi Korwin-Kuczyńskiemu, radnemu miasta Toronto, który uzyskał w radzie miasta bezpłatne pół godziny na kana le 10. Program jest prowadzony przez ochotników i nikt nie pobiera żadnego wynagrodzenia

W Co się składa na program telewizyjny?

E Wiadomości z Polski i o Polsce, wiadomości polonijne, sport, komunikaty imprez i spotkań, wywiady z niezwykłymi ludźmi Polonii no i z wybitnymi osobami przybywającymi z kraju

W Co możesz powiedzieć ile przeciętnie widzów śledzi ten program?

E Prawdopodobnie około 10 000 w każdą środę i jest program powtarzany w czwartek i sobotę

W Czy masz jakąś ocenę w postaci nadsyłanych spostrzeżeń?

E Na ogół mamy przychylną opinię, zachęcającą do dalszej pracy

W Półgodzinny program ogranicza Cię bardzo w czasie i czy są możliwości na prowadzenie programu jednogodzinnego?

E Możliwości takie istnieją, tylko brak nam ochotników takich jak ty

W Ponieważ prowadzenie programu Polonia Review jest tylko częścią Twoich, właściwych zajęć, pragnęlibyśmy usłyszeć coś o Twojej pracy w biurze opieki społecznej

E Płatnych pracowników mamy trzech razem ze mną, ale pracy mamy na znacznie większy personel. Są dnie, że po kilka godzin czekają interesanci na załatwienie swoich spraw. Zaczynamy pracę o 9 00, a kończymy

o 4 po południu. Od 9 do 10 to czas dla nas, aby się przygotować do umówionych spotkań. Przeróżne zagadnienia przewijają się przez nasze biuro, które staramy się załatwić jak najszybciej przez odpowiednie departamenty rządowe czy miejskie. Sprawy są o charakterze prawnym, edukacyjnym, dotyczą zatwierdzania dyplomów zdobytych w Polsce. W miarę możliwości staramy się wyszukać pracę lub znaleźć mieszkanie. Są interesanci, którzy nie mogą sami załatwić spraw dotyczących pensji starczych, czy dodatku do swej renty, nie wystarczającej na życie. Ludzie, którzy czekają na nas po kilka godzin, jak mówiłam, nie załatwiają tego, bo jak niektórzy podkreślają, to byli wysłuchani - sprawiło im ulegę, gdyż nie mieli gdzie opowiedzieć o swoich kłopotach i różnych trudnościach. Na ogół ludzie odchodzą ze świadomością, że ktoś za nimi stoi i w razie potrzeby mogą wrócić po dalszą pomoc.

Niektórzy krępują się przyjść do nas, bo myślą, że to jest biuro dla ubogich. Ale wystarczy odwiedzić biuro, pracy mamy pod dostatkiem o bardzo szerokim wachlarzu.

Na zakończenie wywiadu interlokutor powiedział:

'Jest jedno pewne, że trudnościami się nie zrażasz, bo one istnieją po to aby je usuwać. Wiem, że hołdujesz zasadzie, która mówi: 'wdzięczności nie należy się spodziewać, wszystko ludziom poświęcić od nich nic nie żądać. A do tego jeszcze dochodzi Twoja dewiza: Quid Quid agis prudens agas et respice finem. To wszystko pozwala Ci przezwyciężać wszelkie trudności.'

Dziękuję Ci za rozmowę, robię "chapeau bas" za Twoje bezgraniczne oddanie się sprawie opieki społecznej i życząc dalszych sukcesów"

ODCZYT O AKUPUNKTURZE

KOMISJA EDUKACYJNA CREDIT UNION
ŚW. STANISŁAWA I ŚW. KAZIMIERZA
zaprasza Polonię na odczyt
**CO KAŻDY PACJENT O AKUPUNKTURZE
WIEDZIEĆ POWINIEN**

który odbędzie się w niedzielę, 24 kwietnia
br o godz. 3 po poł., w dolnej sali
Credit Union, przy 220 Roncesvalles Ave
Odczyt wygłosi dr Wojciech FILIPOWICZ
Wstęp wolny

KOMISJA EDUKACYJNA CREDIT UNION
ŚW. STANISŁAWA I ŚW. KAZIMIERZA
serdecznie zaprasza
Polonię na **POKAZ MODY**,

który odbędzie się we środę, 4 maja br
o godz. 7 30 wiecz. w dolnej sali
Credit Union przy 220 Roncesvalles Ave
Wstęp \$5

Cena nowych wzorów i fasonów obniżona
do 30%.

Pokazemy modele firm
TISCH - STEPHANIES SHOPPE -
STREETSVILLE

KOMUNIKAT

"KATASTROFALNA SYTUACJA
ZDROWOTNA W PRL" - jest to tytuł
pogadanki, która zostanie wygłoszona przez
dr Z.F.G. Jaworskiego - Przewodniczącego
Komitetu Lekarzy i Farmaceutów w Ottawie
(Pomoc Polsce)

Dr Jaworski, będąc w Polsce, spotkał się z
Biskupem C. Dominem - Przewodniczącym
Komisji Charytatywnej Episkopatu, jak
również z lekarzami i naukowcami.
Pogadanka odbędzie się 28 kwietnia, 1988 r.
w Domu Kombatanta, przy 206 Beverley St.
w Toronto, o godz. 8 wieczorem

OŚRODEK POMOCY POLSKIM IMIGRANTOM

zawiadamia o rozpoczęciu cyklu sesji orientacyjnych na tematy związane z osiedleniem w Kanadzie. Pomoc finansowa rządu, usługi socjalne, polityka imigracyjna, kursy angielskiego i zawodowe, licencje dla rzemieślników, ewaluacja dyplomów, planowanie kariery, ubezpieczenia zdrowotne, resumes, itp.

**CZAS: WTORKI, godz. 11 00 rano -
2 00 po poł.**

**MIEJSCE: 206 Beverley St.
ZAPRASZAMY**

Msza Św. za Ojczyznę

Dnia 24 kwietnia 1988 roku, w ostatnią niedzielę miesiąca o godz. 5 00 po południu odbędzie się tradycyjna koncelebrowana Msza Św. za Ojczyznę w kościele Św. Teresy Lakeshore Blvd. West (rog. 10th Street) w szczególnej intencji ofiar mordu katyńskiego.

Serdecznie zapraszamy Polonię do jak najliczniejszego udziału

Komitet Organizacyjny
KPK, Okręg Toronto

OŚRODEK POMOCY POLSKIM IMIGRANTOM K.P.K. OKRĘG TORONTO

206 Beverley St. Tel. 979-9634, 979-9639

oferuje informacje i pomoc imigrantom polskim (w okresie poprzedzającym uzyskanie kanadyjskiego obywatelstwa) we wszystkich sprawach związanych z osiedleniem się i integracją w społeczeństwie Kanady, m.in. skierowania, tłumaczenia, pisanie życiorysów, uwiarytelnianie dokumentów pod przysięgą itp. Biuro otwarte od poniedziałku do piątku od 10 rano do 4 po południu. Usługi bezpłatne.

Komplety pytań na test prawa jazdy po polsku mogą nabyć nowi imigranci w Ośrodku Pomocy na 206 Beverley St., cena \$3

ECHO

W TYM TYGODNIU POLECA:

• Naekrany kin Toronto weszła druga część "Return to Snowy River" w reż. G. Burrowesa. Film Walta Disneya

• W Ontario Science Centre (770 Don Mills Rd.) w dalszym ciągu polskie filmy - 26 kwietnia, "Epizod Berlin Wschodni" w reż. Mieczysława Waskowskiego (1986). W rolach głównych Janusz Zakrzewski, Ewa Szykulska i Barbara Brylska

- 27 kwietnia, "Rykowisko" w reż. Grzegorza Skurskiego (1986). W rolach głównych Roman Wilhelm, Franciszek Pieczka i Zbigniew Buczkowski

Wszystkie filmy zaczynają się o godz. 19, poprzedzone filmem krótkometrażowym

• "Last Emperor", film w reż. Bernardo Bertolucciego - zdobywca 9 Oscarów

• Przypominamy, że tylko do 24 kwietnia trwa festiwal filmów w kinie sferycznym w Ontario Place. Blizsze informacje - tel. 965-7711

• Wystawę fotografii "100 Years of Photography" w John B. Aird Gallery, 900 Bay St. 965-4706

• Miłośnikom jazzu polecamy "New Orleans Saturday Night", 23 kwietnia o godz. 20, York Quay Centre, 235 Queens Quay W., 973-3000

Chór Kameralny MUSICA ANTIQUA wraz z Orkiestrą Kameralną Polsko-Kanadyjskiego Towarzystwa Muzycznego zaprasza 22 kwietnia, w ramach koncertu muzyki Wolfganga Amadeusza Mozarta MSZY KORONACYJNEJ KV 31. Utwór ten, napisany na czworo solistów, chór i orkiestrę jest jednym z tych, o których zaspiewaniu marzą wszystkie chóry. Podniosła, porywająca słuchaczy muzyka Mszy Koronacyjnej Mozarta daje również wykonawcom szansę uczestniczenia w przeżyciu niezwykłym i budującym

• "Jama Michalika", kabaret z Krakowa, w sobotę, 23 kwietnia, o g. 20 00 i w niedzielę 24 kwietnia 1988 o g. 14 30, West Secondary School, 330 Lansdowne Ave.

• "Ławeczka", Gajos - Żółkowska, patrz ogłoszenie str. 14. Polska sztuka w najprawdziwszym torontonskim teatrze

• Spotkanie z wybitnym dziennikarzem, wiceprezesem rozwiązanej przez władze PRL w stanie wojennym Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich JERZYM SURDYKOWSKIM - odbędzie się w dniu 21 kwietnia br. o g. 20 00, w budynku SPK przy 206 Beverley St. Wstęp \$3 00

I DZIECIOM

• Sztukę "Księżę i zebraw" Marka Twaina w Young People's Theatre, 165 Front St. E., 864-9732

FEDERACJA POLEK W KANADZIE, OGNIWO NR 1 I POLSKI FUNDUSZ WYDAWNICZY W KANADZIE uprzejmie zapraszają na WSPOMNIENIA TORONTOSKIEJ "SMOCZEJ JAMY"

kabaretu literackiego i jego niepowtarzalnej atmosfery pierwszych lat powojennej emigracji artystów polskich w Toronto
W PROGRAMIE

Jak zorganizowały się "SMOKI", oryginalne utwory melodramatyczne, scenki z "Szopki Politycznej", z dziejów polskiego teatru w Toronto
Udział biorą

Autorzy-epigoni zespołu i ich sympatycy
Niedziela, 24 kwietnia 1988, o godz. 5 wiecz.
w Domu SPK, 206 Beverley Street, Toronto
Wstęp wraz z podwieczorkiem \$5 00

SKIN CARE STUDIO

DYPLOMOWANA
KOSMETYCZKA
z WARSZAWY
zaprasza do
nowo otwartego
gabinetu
kosmetycznego
w MISSISSAUGA

Wizyty proszę zamawiać
telefonicznie

TEL 848 - 4835

(okolica Queensway E. and Cawthra)

CCFPTS

organizuje DEMONSTRACJĘ przeciw
znanej działaczce lewicowego
radykałnego pacyfizmu
HELEN CALDICOTT

znanej z kampanii przeciw prezydentowi Reaganowi
Zbieramy się w niedzielę, 24 kwietnia
o godz. 6 15 wiecz.
przed Convocation Hall w VoT
wejście od College pomiędzy
St. George a University

"Ośrodek Pomocy Polskim Imigrantom, 206 Beverley St. prowadzi, przy współpracy ochotników program "SPONSOROWANIA POLSKICH UCHODZCÓW". Zainteresowanych poręczycieli, grupy minimum dwuosobowe, zapraszamy do biura w poniedziałki i czwartki w godzinach 10 00 do 2 00 po południu, w celu załatwienia formalności. Wymagamy oryginalne listy z pracy lub inne dowody dochodów. Wydajemy formularze oraz udzielamy telefonicznych informacji przez cały tydzień, w godzinach urzędowania biura. Telefon 979-9634, 979-9639"

Oferuje nowo przybyłym pomoc w osiedleniu w Kanadzie, pośrednictwo w szukaniu mieszkań, pracy, kursy angielskiego, poradnictwo i licencje zawodowe, usługi notarialne, program sponsorowania uchodźców - poniedziałki i czwartki, godz. 10 30 i 2 30, **zbiórowe sesje orientacyjne** - wtorki godz. 11 00 - 1 00. Zapraszamy. Biuro otwarte pon. - piątek 9 30 - 4 30

Uwaga: tłumaczenia dokumentów dla osób bez statusu imigranta, jak również niektóre usługi notarialne są odpłatne

Nad lotniskiem Jana Smutsa wloką się czarne chmurzyska. Pada ciepły, tropikalny deszcz. Bąble na wodzie wróżą dłuższą ulewę. W radio komunikaty o powodziach. Zejście schodami wprost na płytę lotniska i prosto pod kolorowy parasol hostess. Przy wejściu do budynku czarny, uzbrojony strażnik. Pogubieni przybysze rozglądają się ciekawie wypatrując czarnego i białego. Koło nas kilkusobowa zatroskana grupa z napisem KUCHARZE. Przewodnika jak nie widac, tak nie widać. W koncu ktoś przyszedł. Okazuje się pracodawca. Z lektur wstępnych wiem już, że kwalifikowanej siły wciąż w tym kraju brak.

Wreszcie pojawia się drobna ptasia blondyneczka. Żadna tam damska odmiana znanego yuppie z Bay w marynarczce z kokardką. A to kto - głowie się pozierając niedyskretnie na szpilki na bosych nogach, kretonową długą kcie cę i włoski na luzie. Wywieszka głosi, że to jest Nadine. Widac taki tu język urzędowych mundurów. Wazne, że nasza przewodniczka jest jakby kompetentna, skoro ponurzy panowie z karabinami przepuszczają nas przez kolejne furtki i barykady. Okazuje się, że znalazła nas w wewnętrznej niedostępnej dla publiczności części lotniska. Bo właśnie dopiero teraz wylatujemy na powitalny tłum rodzin i znajomych oczekujących podróży. Jasne łby, krótkie spodnie. Pełno w tłumie bosych jasnoocich i płowych dzieciaków pokładających się na zimnej marmurowej podłodze. I jeszcze inne zjawisko, potężne różowe Brunchildy o długich złotych warkoczach, pocztowych cielących spojrzeniach. Wymarły gatunek nastolatki jałówki-holenderki, wytępiiony na naszym kontynencie przez nastrożone, zafarbowane na czern grobową diablece torontonskich autobusów. Jedyne, co wydaje się znajome, to wilgotny upał mojego miasta.

Nadine pakuje nas do lewostronnej furgonetki i wśród zdawkowych wstępnych pytań i uprzejmości rozpoczynamy objazd Czarnego Łądu.

Mkniemy względnie pustą wspaniałą szosą. Nadziwić się nie mogę, jak z jej czerwonych skrajów wyrasta pocztowa zielen kukurydzy, czy fasoli. Żadnych tam tropików, palm i egzotyki. Drzewka iglaste na horyzoncie, swojski krajobraz. Tylko czasem na brzegu na czerwonym pasie pobocza przykucnięty wędrowiec z tobołkiem na głowie, szeroka, rozchustana czarna kobieta z niemowlęciem na plecach.

Nadine jest urzędniczką Ministerstwa Informacji. Corka Szwajcara i Francuzki, pary dyplomatów, przyszła na świat w Południowej Afryce. Czuje się jak mówi, i Afrykanką i Europejką. Z zawodu jest psychologiem i jedną z nielicznych frankojęzycznych tłumaczy. Przydzielono ją do nas, wiedząc, że jesteśmy z pochodzenia Europejczykami. To inna od amerykańskiej kultura, tłumaczy coś, o czym zdążyliśmy na nowym kontynencie zapomnieć.

W tym kraju pielęgnuje się przekonanie o odmienności kultur. Ano, będziemy się przyglądać Nadine przygląda się za to nam, bo każda grupa jest dla niej przygodą z ludźmi, grą w zmianę zapatrywań.

Roznimy się czymś jednak od innych. Naszym celem nie jest turystyka. Chcemy rozmawiać z rzecznikami z różnych ugrupowań i partii, chcemy zwiedzać polityczną mapę kraju.

Na wjeździe do Pretorii, na potężnych łapach wielkie bure gmaszysko. To uniwersytet. Zdesegregowana uczelnia - wyjaśnia Nadine - choć jak i miasto bardzo konserwatywne.

Wjeżdżamy w ulice pełne kolorowego tłumy. Jedną ze stolic Afryki Południowej. Produkt ciągłych kompromisów pomiędzy interesami różnych grup. Na ulicach sporo podchmielonych białych mężczyzn w średnim wieku. Grupki czarnych chłopaków ustępują z drogi z przekornym błyskiem w oczach. To nie są przyjazne, czy obojętne oczy przechodniów. Nawet unizonosc kelnerów jest jakas szydercza.

Ale to pierwsze wrażenie, mówię sobie Nadine. Je jednak potwierdza. Pretoria jest bardzo konserwatywna. Specyficzny tu społeczny, kolonialny klimat polityczny. Kamiennym pomnikiem mężów stanu towarzyszą, zatrzymane w biegu obyczaje. Rodzina wciąż składa się z ojca, matki, dzieci, dziadków i krewnych, niedziela jest dniem bożym, ludzie stworzeni są, by żyć na swym szczeblu, na miejscu przeznaczenia.

Czarny hotelowy tragarz obraca w ręce randa i pyta, wskazując na mnie palcem - Amerika? Kanada - odpowiadam.

Wyciąga dłoń do uścisku. Oooo, Kanada - wykrzykuje radosnie i dodaje - Kanada dobra.

Aby konwersacja nabrała mimo wszystko rozpędu, pytam go o Afrykę. Ooo Afryka - zakreśla rękami wielki łuk - cała Afryka niedobra. Pokazuje ręką na zółdek i kręci głową.

A Pretoria? Uuuu - zastanawia się mój znakomity rozmówca. Pokazuje na migi, że je, że ma pieniądze. Trochę dobra - podsumowuje. Tosmy pogadał. Dobrze jednak od czegoś zacząć.

• • • • •

Nie będę opowiadać o komfortach hotelowych pokoi i restauracji. Tak naprawdę, niewiele one mówią o życiu kraju i są zwodnicze. Co innego z hotelową telewizją.

Pewien gość hotelu Forum w Warszawie (historia autentyczna) był w bananowych republikach, nachwaliwszy się życia w Polsce, w zaciszu hotelowym, włączył był telewizor i przycisnąwszy kilka guzików, ujrzał kretony. Tylko na jednym kanale wojskowy spiker mówił coś z grobową miną. Gość zaalarmował portierkę z krzykiem, że zamach stanu - wojsko opłatało telewizję, że w związku z tym wyjeżdża.

• • • • •

Zapalam okienko na świat i cóż widzę. Jedzie Murzyn na wysięgowce. Ktoś mówi w dziwnym narzeczu, dołem leżą napisy w wyraźnie innym języku. Na drugim programie krzepki blondyn, pogodna staruszka i muskularna dziewczyna ćwiczą do upadłego Mamroty burskie.

Na trzecim kanale krasniesz blondyna u boku jowialnego telewizyjnego wuja. Zwierzątko i kwiatki. O, cos jakby polityka! Dwie scenki z kampanii wyborczej Busha, znajoma twarz.

WĘDRÓWKA ZA DOBRĄ NADZIEJĄ Reportaż z RPA

Margaret Pospieszny angielski komentarz, patetyczny hymnik ekranowy i już po wszystkim.

Dodam uczciwie, że po paru dniach wypatrywania świata przez afrykańską skrzynkę doszedł do wniosku, że mały on i ciasny. Świat USA, Angli i Południowej Afryki. Przyznano mi rację. Telewizja tu młoda, ponadto ponosi koszty wieloetnicznych programów, dodatkowo jej dziennikarze łatwego życia w świecie nie mają. Stąd ubogość materiałów.

Dochodzi cenzura prewencyjna i policyjna. Sceny potyczek i demonstracji widzi się tu rzadko i dlatego też niewiele o nich.

A dodać należy, że jest to najbardziej wolna telewizja w całej Afryce.

Kilka codziennych gazet, które wpadają mi w ręce przedstawiają się również nie najlepiej. Pierwsze strony miejscowe. Sensacje brukowej natury, dalej trochę informacji z Afryki, mini świat. Pierwsze strony białe morderstwa rodzinne, samo bójstwa, afery gospodarcze. Żadnej tam ostrej polityki, sunowskiej pseudogolizny. Na szczęście są tu gazety dla biznesmenów, dla bardziej wymagającego czytelnika. Poznam je od podszewki. Tylko później.

Rano dyskusje nad programem. Chcielibście to macie. 3 spotkania do 5 00. Dziennie 2 objazdy. Na początek mocne uderzenie - spotkanie z rzecznikiem policji w Południowej Afryce.

W centrum gwar i ruch. Tłum czarnych, białych i Hindusów pędzi pod krawatem do biur i urzędów. Wieżowce i domy towarowe. Wchodzimy do jednego z nich. Idziemy wzdłuż stoisk, by zatrzymać się przed lustrem. Otwiera się nagle ta lustrzana tafla.

A teraz znane pytanie z literatury światowej. Co Alicja ujrzała po drugiej stronie lustra?

DALSZY CIĄG NASTĄPI

ANGOLA - 36 000 armia + 24 000 rezerwistów i 57 tys. uzbrojonych milicjantów. 53 czołgi, 455 AFV, artyleria 2450. Marynarka 11 statków wojennych, 12 patrolowych. Siły powietrzne 135 myśliwców, 124 helikoptery. Siły zbrojne za granicą 1000 żołnierzy w Sao Tome. Inne SWAPO 8900, ANC 1500. 27 tys. Kubanczyków + 8 tys. cywilów. 500 agentów wywiadu i służb bezpieczeństwa z NRD. 500 Portugalczyków i przedstawicieli innych narodowości w charakterze wykwalifikowanej siły najemnej. 950 doradców i techników sowieckich.

ZAMBIA - 16 200 armia + 1200 osób w oddziałach paramilitarnych, 21 czołgów, 143 AFV, 289 szt. artylerii, 44 myśliwce, 21 helikopterów.

ZIMBABWE - 41 000 armia + 35 tys. osób w oddziałach paramilitarnych, 43 czołgi, 147 AFV, 58 artylerii, 5 bombowców, 32 myśliwce, 26 helikopterów. Siły zbrojne za granicą - 12000 żołnierzy Zimbabw w Mozambiku.

TANZANIA - 38 000 armia, 28 000 rezerwistów, 6 okrętów wojennych, 14 patrolowych, 29 myśliwców, 18 helikopterów.

MOZAMBIK - 16 500 armia + oddziały milicji, 250 czołgów, 246 AFV, 925 artylerii, 700 okrętów wojennych, 27 patrolowców, 53 myśliwce, 22 helikoptery. Obce wojska: Kubańczycy 1350, sowieccy doradcy 850, Pół Koreanczyk 80, Wschodni Niemcy - bezpieka 175, Wojska Zimbabw 12 000 żołnierzy.

Porty dostępne dla sowieckich okrętów wojennych
Lądowiska dla sowieckich samolotów

POŁUDNIOWA AFRYKA - 86 000 armia, 250 czołgów, AFV 2600, 653 szt. artylerii, 3 łodzie podwodne, 1 fregata, 12 krążowników, 9 patrolowców, 14 bombowców, 330 myśliwców, 190 helikopterów, 28 samolotów ochrony wybrzeża.

DLA KONTRASTU:

Aby obraz Afryki, w wypowiedzi tragarza, nie wydał się Państwu za bardzo abstrakcyjny, wynalazłam, niestety nie w afrykańskiej, lecz brytyjskiej prasie, interesujące dane o sowieckiej i kubańskiej interwencji zbrojnej na tym kontynencie, oraz o możliwościach obronnych RPA.

Trzeba dodać, że rząd RPA dąży do neutralizacji reżymu Mozambiku przez pomoc gospodarczą i sprowadzanie stamtąd robotników. W czasie mojego pobytu P. Botha wysunął propozycję wycofania wojsk sowieckich i kubańskich z Angoli. Propozycję porównywano do Afganistanu.

GRAŻYNA FARMUS

Szkoła podstawowa w PRL, tak często krytykowana w kraju przez rodziców, dzieci i nauczycieli, w konfrontacji ze szkołą kanadyjską okazuje się zyskiwać. Wielokrotnie słyszałam ostre słowa kierowane pod adresem tej ostatniej i peany na rzecz polskiej szkoły. Dystans fizyczny często jest przyczyną zaciemnienia autentycznego obrazu, a tęsknota za bliskimi bądź fragmentem pejzazu powodować może generalne upożytywnienie tego, co zostawiliśmy. Nie dajmy się jednak ponosić uczuciom! Patrzymy na polską rzeczywistość na tyle obiektywnie, na ile jest to możliwe. Artykuł ten jest próbą takiego spojrzenia na polskie szkolnictwo podstawowe, w następnym spróbuję zrobić to samo ze szkolnictwem kanadyjskim. Mam nadzieję, że wnioski dadzą się łatwo wysnuć, i choć część rodziców przestanie wzdychać za utraconą szansą polskiej edukacji ich pociech. Omawiać będę aktualną sytuację w polskiej szkole, która różni się znacznie od tej sprzed 20 czy 30 lat, o czym zresztą warto pamiętać chwaląc, czy porównując z kanadyjską.

Szkolnictwo polskie rozpatrywać trzeba w dwóch płaszczyznach: teoretycznej (modelowej) i praktycznej (realnej). Musimy brać pod uwagę oba te aspekty, gdyż dają one zupełnie inne obrazy szkoły. Programy i modele opracowywane przez grupy specjalistów nie liczą się zbyt z sytuacją ekonomiczną, społeczną i polityczną PRL, a co za tym idzie z **możliwościami i potrzebami** dzieci i nauczycieli. Fakt ten powoduje, że efekty procesu nauczania nie są takie jakich życzyliby sobie programiści, ani takie jakich chcieliby psychologowie i nauczyciele, ani wreszcie takie jakich oczekiwali rodzice.

PROGRAM NAUCZANIA

Program nauczania podstawowego uwzględnia dziecko szesćcioletnie, które w klasie zerowej ma opanować minimum wiedzy potrzebnej do rozpoczęcia nauki w szkole. Konczy się edukacja podstawowa klasą ósmą, zatem obejmuje 9 lat życia dziecka.

W tym czasie dzieci zapoznawane są z kolejnymi partiami materiału z wielu przedmiotów. Zarówno zakres jak i tempo przyswajania wiadomości, a także zadania podręcznikowe, obliczone są na możliwości dziecka bardzo inteligentnego. Są niby szkoły lub klasy, w których dostosowuje się program do przeciętnego ucznia, ale dzieci uczące się tam pochodzą zwykle z rodzin inteligentnych, a same szkoły są lepiej wyposażone, z dobrą kadrą nauczycielską i warunkami zbliżonymi do zakładanych w programie. Nic też dziwnego, że szkoły te nie spełniają swojej funkcji. Anegdotalnie wręcz brzmi wstęp do ćwiczeń dla klasy III z języka polskiego, w którym autor - Witold Gawdzik stwierdza, iż "w pracy nad podręcznikiem uczestniczył uczeń klasy III - Tomek Gawdzik, który wykonując ćwiczenia pomógł ustalić właściwy stopień ich trudności". Ten właściwy dla Tomka stopień trudności był często niewłaściwym dla co najmniej 1/4 klasy, którą uczyłam.

Krąży też po Polsce zabawne opowiadanie o rodzicach pomagających swoim pociechom w odrabianiu lekcji. Bohaterami są inżynierowie, lekarze i inni wykształceni ludzie, a ich praca nie zawsze nagrodzona jest oceną pozytywną. Dotyczy to szczególnie matematyki, której program jest w odczuciu większości ludzi w Polsce przeładowany treścią. Uczeń klasy III musi umieć tabliczkę mnożenia (opanować ją powinien już w drugiej klasie), cztery podstawowe działania winien wykonywać metodą pamięciową i pisemną w zakresie numeracji rozszerzonej do miliona, musi znać działania na ułamkach zwykłych i dziesiętnych, obliczać pole

kwadratu i prostokąta, rozwiązywać równania i nierówności. Nie jest to kompletny program matematyki dla tej klasy, myślę, że to wystarczy jednak, aby mieć wyobrażenie o tempie pracy uczniów. Zwracam uwagę, iż są to umiejętności, które obecni rodzice (także ci zachwyceni polską edukacją) z dobywali w ciągu siedmiu, czy ośmiu lat.

Współczesne dzieci wcale nie są inteligentniejsze od tych sprzed lat. Ich możliwości percepcyjne są takie same. Mimo to już w czwartej klasie wprowadza się liczby ujemne. W tej klasie zaczyna się także historia, geografia i biologia, jako oddzielne przedmioty. Program języka polskiego zakłada, że uczeń klasy IV opanował poprawną pisownię, zna części mowy (darowano mu imiesłowy i partykułę) i potrafi zrobić rozbiór gramatyczny zdania, a i o logicznym ma już spore pojęcie. **Przeciętny** uczeń czwartej klasy powinien umieć napisać opowiadanie, streszczenie, sprawozdanie(!), a także potrafić zrobić opis. Co zatem zostaje na następne lata? Ano szlifowanie tych umiejętności, rozwijanie języka, poznawanie nowych utworów (często zbyt trudnych dla uczniów szkoły podstawowej), a i gramatyki jeszcze starczy, aby dzieci pomyśleć.

W klasie piątej dzieciom dochodzi nauka rosyjskiego, w szóstej - fizyki, w siódmej - chemii, a w osmej - angielskiego. Wszystkie przedmioty traktowane są z jednakową wagą, a ich nauczyciele nie mogą sobie pozwolić na odejście od programu. Jest on sztywny i dla wszystkich jednakowy.

Gros nauczycieli polskich uważa, iż program ten zawiera zbyt wiele wiadomości do przyswojenia. Psychologowie (niektorzy, naturalnie) wskazują na to, iż pewne wiadomości są zbyt syntetyczne, ogólne, aby dziecko mogło je zrozumieć. Powszechnie wiadomo, że umysł dziecka kilkuletniego nie ma jeszcze dobrze wykształconego myślenia syntetyzującego, nie bardzo potrafi dokonywać uogólnień, a procesy analityczne przebiegają na bardzo niskim poziomie. Myślenie konkretne, przeważające w tym okresie nie sprzyja pojmowaniu proponowanych przez program klas młodszych tematów (np. nierówności).

Inny problem to fakt, iż większość kilkulatków nie ma jeszcze wykształconej motywacji poznawczej do nauki, która pomogłaby im we wchłanianiu wiadomości. Wytwarza się ona dopiero w okresie 12-14 lat i to u dzieci funkcjonujących we właściwych warunkach. W tym okresie dzieci polskie są już wystarczająco zniechęcone do szkoły i bardzo często fakt zrodzenia motywacji do poznawania świata zostaje niezauważony, bądź młodzież skierowuje swoje zainteresowania w innym niż szkoła kierunku. Średnie możliwości dziecka są wypadkową nie tylko poziomu inteligencji i pracy, ale też poziomu intelektualnego rodziców, a także zdrowia dziecka (sposobu odżywiania!). Wiadomo, że stan zdrowia dzieci polskich jest fatalny, co niewątpliwie wiąże się z olbrzymim zanieczyszczeniem atmosfery i złym odżywianiem. Nawet pozornie dobrze odżywiane dzieci mają pokazne niedobory witamin, wapna, żelaza i innych pierwiastków. Tego także program nie uwzględnia. Oczywiście, program szkoły podstawowej "jest realizowany" (w PRL dzieci się nie uczy, lecz realizuje program nauczania) głównie w dzienniku i sprawozdaniach. Nie istnieje bowiem szansa, co stwierdzam z całą odpowiedzialnością, aby nauczyć dzieci wszystkiego, co dla nich przygotowano. Prawdopodobnie byłoby to możliwe, gdyby metoda idealna, programowa dała się naprawdę zastosować w polskiej szkole.

METODYKA NAUCZANIA

Do tej strony programu nauki w

IWONA MAJEWSKA

S Z K O

szkole podstawowej nie mam zastrzeżeń. Sposób przekazywania wiedzy pomysłany jest sensownie. Nauczycielom proponuje się wspaniałe formy lekcji, zaleca się wykorzystanie wszelkich pomocy dydaktycznych od układanek, przez książki dla każdego dziecka, filmy, przezroczka i programy telewizyjne do komputerów włącznie. Zaleca się też wycieczki, wystawy, wywiady i spotkania z ludźmi kompetentnymi w określonych dziedzinach wiedzy. Wszystko oczywiście w ramach określonej liczby godzin lekcyjnych w tygodniu (w klasie III - 21, co jest i tak zbyt wiele przy tak intensywnej nauce). W programie prosi się, aby jak najmniej zadawać dzieciom do domu oraz nie stosować nauczania metodą pamięciową. Klasy powinny liczyć nie więcej niż 25 osób, a nauka odbywać się musi w godzinach rannych. Nauczyciel to w programie absolwent odpowiedniego kierunku uniwersyteckiego z pogłębioną wiedzą pedagogiczną i psychologiczną oraz wzbogacony uczestnictwem w kilku kursach, a przede wszystkim lubiący dzieci i swój zawód. Piękne, ale jakże nieprawdziwe! W praktyce klasy w PRL liczą ponad 30 uczniów (znam warszawskie z czterdziestką dzieci), nauka odbywa się na dwie lub trzy (!) zmiany, a przerwy zredukowane są do 5 minut, co nie pozwala dzieciom nie tylko na odpoczynek i

przygotowanie się do lekcji, ale często nawet na zaspokojenie potrzeb fizjologicznych. Ławki są zwykle za duże lub za małe, dzieci zmieniają klasy i nikogo w warszawskich szkołach "z rejonów przeludnionych" nie dziwi już muzyka ośmiolatek prowadzona w pracowni chemicznej (jest to wysoce niebezpieczne). Jak w takich warunkach można mówić o wykorzystywaniu pomocy naukowych? Jeśli są, nawet klocki, układanki i inne przedmioty dla dzieci młodszych, to dostęp do nich utrudniony (nie ma ich w każdej klasie), ale nawet gdyby były dostępne to i tak nie wszyscy nauczyciele potrafią ją wykorzystać, a i czasu jest zbyt mało, aby metodą zabawy uczyć dzieci. Chętniej korzystaliby nauczyciele z filmów, telewizji i radia, ale tej aparatury jest w szkołach zdecydowanie za mało. Jeśli chodzi o komputer - jeden z symboli naszych czasów - nie widziałam go w **żadnej** warszawskiej szkole podstawowej, choć nie wykluczam możliwości, że jakaś szkoła go posiada.

W tych warunkach najczęściej stosowaną metodą jest wykład i praca domowa. Tak, tak. Niemal drugie tyle czasu poświęcają dzieci na pracę w domu i to najczęściej z pomocą rodziców, rodzeństwa lub korepetytora.

Nawet wycieczki należą do rzadkości, ponieważ zabierają tak cenny dla "realizatorów

Zdjęcie. ANDRZEJ STAWICKI

A

programu" czas, a do tego kosztują nauczyciela niemało wysiłku (trzeba wycieczkę "załatwić", poprowadzić bezpiecznie trzydziści parę osób, upilnować itd.) i wymagają pomocy i pieniędzy rodziców. Oczywiście obraz ten nie jest jednakowy we wszystkich szkołach, bywa lepiej, ale i gorzej niż to opisuję, a w dużym stopniu zależy to od nauczyciela. Niestety ten ostatni rzadko przypomina programowy ideał. Od dawna w PRL nauczycielem zostaje się na drodze eliminacji negatywnej, co nikogo chyba nie dziwi, zwyczajem odpowiedzialność ciążącą na tych ludziach i trudną pracę w stosunku do wynagrodzenia jakie za to otrzymują. Stąd też są to często ludzie znerwicowani, rozgoryczeni i nie przygotowani do zawodu. Zdarzają się naturalnie nauczyciele z wyboru, ale ci szybko się zniechęcają, kiedy stwierdzą, że ważniejszy jest zapis w dzienniku niż faktycznie przeprowadzona lekcja, że nie mogą swobodnie podchodzić do programu oraz to, że ich wysiłków nikt nie zauważa (poza garstką rodziców i niektórymi dziećmi), a nagrody i wyróżnienia otrzymują i tak inni. Ich zniechęcenie wzmagają niskie zarobki i niemożność nauczania dzieci wszystkiego z programu. Zatem wspaniałe założenia dydaktyczne nie dają się zastosować w praktyce, co oczywiście zmniejsza wartość programu, a chodzą-

nie do szkoły czyni tym przykrejsze

Pozbawione motywacji pozytywnej dzieci uczą się głównie, aby uniknąć kary, co już samo w sobie jest złem. Poddawane stresującemu naciskowi społeczeństwa (ach, to, umiłowanie Polaków do zdobywania wiedzy!) starają się podołać niezwykle trudnemu zadaniu bycia dobrym uczniem. Niestety, samodzielnie pracującemu dziecku udaje się to tylko wtedy, gdy jest bardzo inteligentne (IQ ponad 120), większość dzieci ulega ciągłej frustracji, ponieważ nie mogą zaspokoić oczekiwań osób najbliższych. Sam system oceniania jest także problematyczny, ale to już kwestia wychowywania polskiej młodzieży.

WYCHOWANIE

I tutaj wkraczamy na grunt, gdzie (w moim przekonaniu) dziecku robi się największą krzywdę. Już same założenia wychowawcze polskiego szkolnictwa nie bardzo mi odpowiadają jako że zakładają wychowanie **dobrego obywatela**. A czemoz to nie człowieka? Wiadomo, iż dobry obywatel w rozumieniu ustroju komunistycznego to taki, który potulnie respektuje każdą władzę od szefa w pracy, przez stojkowego w szarym mundurze, po pierwszego sekretarza PZPR, a to czego wystrzeżać się powinien to samodzielne myślenie, gdyż prowadzić ono może do niebezpiecznych dla władzy efektów.

Zbyttno także programowo upolitycznia się dzieci i to w kierunku, który trudno uznać za słuszny. Wpaja się w małe główki sympatię do poczynan ZSRR tych wojennych (ra-dziecki żołnierz najlepszy, polski też dobry, ale tylko gdy idzie o Sielc albo należy do AL, a niemiecki - zły) i powojennych (żelaza byśmy nie mieli i ropy, gdyby nie ZSRR), dając im odpowiednią lekturę.

Nauczyciele zobowiązani są czcić z dziećmi dni milicjanta i żołnierza i przekazywać treści niewiele mające wspólnego z realiami. Pod płaszczykiem umiłowania pokoju rozbudza się w dzieciach zainteresowanie wojną, ba! upodobania militarystyczne. Nie to jednak jest najgorsze, zwłaszcza że wielu nauczycieli różnymi sposobami omija dyrektywy, a na wychowanie dziecka wpływ wywierają także rodzice i inne osoby znaczące. Fatalne jest to, iż po szoku przetytym na skutek braku spójności norm moralnych i nauk w szkole i w domu, uczą się one od najmłodszych lat dwulicowości, obłudy, fasadowości pewnych idei albo popadają w ciągłe konflikty ze szkołą, domem lub sumieniem.

Inny szkodliwy trend wychowawczy to idea przedkładająca cele społeczeństwa (?) nad indywidualne (ciągle chodzi o dobrego obywatela) sprowadzająca się w praktyce do zwykłego nieliczenia się z dzieckiem. Po-czawszy od zwracania się do niego po nazwisku (wielu nauczycieli to robi, niestety przejmują to uczniowie i do małego Jasia zwracają się per Kowalski) przez nie-uwzględnianie jego indywidualnych możliwości i potrzeb, aż do niszczenia przejawów tej indywidualności czy silnej woli. Tego typu działania prowadzą do unifikacji dzieci, wręcz do zagubienia ich tożsamości do zahamowania rozwoju procesów wol-licjonalnych i przede wszystkim do braku akceptacji samego siebie. Zanikowi tej ostat-niej znakomicie pomaga system wzmocnień polskiej szkoły, gdzie te negatywne zdecy-dowanie królują. A zdrowego społeczeńst-wa owe metody wychowawcze i tak nie tworzą, bo jest to możliwe tylko w wypadku zdrowych moralnie i psychicznie jednostek.

Groźne jest także sztuczne wytwarzanie dyscypliny w szkole, śmieszne wprowadzanie elementów musztry typu "baczność, spocznij, w dwusereg! zbiora i za mną marsz". Między nauczycielem i uczniem wytwarza się dystans oparty nie na szacunku i wzajemnej akceptacji, ale na zasadzie dyscypliny i strachu u ucznia (sztuczny autorytet!) i obojętnej pewności siebie nauczyciela. Nic dziwnego, że taki nauczyciel nie może być duchowym przywódcą młodzieży, ale to akurat dobrze.

Nauczyciele w szkołach polskich stosują inne prawa wobec siebie, inne wobec uczniów, co rodzi dezorientację moralną i uzasadniony bunt (zwykle tłumiony). Dlaczegoż to jedni mogą chodzić po szkole w zabłoconych butach, inni nie, jeść śniadanie w czasie lekcji podczas, gdy uczniowie nie zdążą nierzadko zrobić podczas przerwy, rozmawiać z koleżanką lub rodzicem, gdy cała klasa musi się cicho nudzić? Sądzę, że nikt nie potrafi znaleźć na te pytania odpowiedzi zadowalających sprawiedliwe spostrzeżenie dzieci.

Wreszcie ocena, praktycznie jedyny sposób wzmacniania dzieci.

Pomijam fakt, że czterostopniowa skala jest zbyt wąska, by ocenić pracę ucznia, a plusy i minusy miast pomagać utrudniają ten proces. Przemiłczę szereg subiektywnych czynników oddziałujących na ucznia i nauczyciela zdecydowanie zmniejszających obiektywną wartość oceny. Chciałabym zaś krótko naświetlić problem przed jakim od kilku lat stoją nauczyciele w PRL - ocena ze sprawowania. Rozszerzono ją do pięciu stopni: wzorowa, wyróżniająca, poprawna, nieodpowiednia i naganna. Już tutaj nasuwają się pytania: jaki jest wzór? Czym się różni zachowanie nieodpowiednie od naganego? itp. Ocenia się trzy aspekty zachowania: stosunek do obowiązków szkolnych, kulturę osobistą i aktywność społeczną. To oczywiście utrudnia tylko ogólną ocenę. Co bowiem postawić uczniowi, który ma bardzo dobre stopnie choć wiadomo, że uczy się mało (jaki ma stosunek?), jest kulturalny, ale matka nie daje mu codziennie czystej chusteczki i trzy razy zapominał kapci, a makula-

tury (aktywność społeczna!) tatuś zbierał tylko 2 kg, a trzeba 10? I jak można dać większości ocenę poprawną (tak być powinno jest to ocena wyjściowa) skoro słowo to w języku polskim ma wyraznie pejoratywny wydźwięk. Rzadko który nauczyciel gładko sobie radzi z tymi problemami. Zatem to, co miało ułatwić pracę nauczycielowi, a dzieciom stworzyć pełniejszą informację zwrotną, jednych przeraża głupotą innych deorientuje i demoralizuje. Trudno tu bowiem o oceny obiektywne i adekwatne, a tylko takie pełnią właściwą funkcję motywacyjną, czy wychowawczą.

SYLWETKA PRZECIĘTNEGO ABSOLWENTA

W efekcie takich poczynan dydaktycznych i wychowawczych szkołę podstawową kończą dzieci, które przede wszystkim jej nie lubią. Dzieci te najczęściej (ciągle piszę o przeciętnych) mają poważne problemy z ortografią (znacznie większe niż my mieliśmy) mają trudności w pisemnym i słownym wyrażaniu myśli, z matematyki także zapamiętały niewiele, a szczególne kłopoty sprawiają im zadania tekstowe (a podobno polska szkoła matematyczna uczy myślenia). Owszem, mają różne wiadomości z historii, ale nie potrafią spostrzegać pewnych prawidłowości historycznych. Podobnie jest z innymi przedmiotami. Rzadko które dziecko opanowało umiejętność gry na flecie prostym, albo śpiewania z nut (!), dziewczynki dalej nie potrafią zreperować roweru, a chłopcy i tak nie nauczyli się szyc. Zatem Zmarnowane dziewięć lat życia. Tak, nie waham się tego powiedzieć. Zabrano bowiem dzieciom wiele nie dając dużo w zamian. Jeśli dołączymy do tego całą gamę przywar ludzi wychowywanych w komunizmie jak lawirantwo, brak motywacji do pracy, spostrzeganie braku zależności między pracą i efektami, poczucie niesprawiedliwości, brak autorytetów i idei (tak potrzebny młodoci) oraz brak samoakceptacji i znaczne zmęczenie, będziemy mieli portret przeciętnego absolwenta szkoły podstawowej w PRL. Gwoli sprawiedliwości trzeba uznać, iż większość tych cech bardzo się przydaje w dorosłym życiu w dzisiejszej Polsce, w tym zatem sensie szkoła spełnia swą funkcję. Czy mamy jednak się z tego cieszyć? Chyba nie, skoro same dzieci rzadko są szczęśliwe.

Na pewno wielu czytelników zarzuci mi zbyt krytyczny stosunek do szkolnictwa polskiego. Oczywiście nie w każdej szkole występują wszystkie zjawiska, o których tu piszę, a niektóre dzieci kończą podstawówkę bez większych spustoszeń moralnych. Naturalnie jest tam często szereg pozytywnych akcji, ale niestety giną one w złej całości. Może ktoś zapyta dlaczego zatem dzieci polskie tak dobrze radzą sobie w kanadyjskiej szkole? Dzieci polskie radzą sobie dobrze (nie tak dobrze jednak jak japońskie) i źle (tak, tak i takie polskie dzieci też są) i to bez względu na to, czy chodziły do szkoły w PRL, czy nie. Fakt chodzenia do polskiej szkoły niewiele ma z tym wspólnego, a wiara w geniusz polskich dzieci jest jednym z naszych ulubionych mitów polonijnych. Może też ktoś zapyta dlaczego niektóre dzieci dobrze opanowują materiał, są inteligentne i mają dobre stopnie, a do tego jeszcze są dobrze ułożone, akceptują siebie, są pogodne, zdrowe i lubią chodzić do szkoły?

Jeżeli takie są, to zapewne zasługa ich domów, które potrafiły ustawić właściwie dzieci w świecie ich nienormalnego dzieciństwa. Chwała im za to, bo sztuka to trudna i dla wielu nieznana.

Tegoroczne wręczenie Oskarów, już 60-te z kolei, przebiegało pod znakiem dwóch równorzędnych pytań: kto wygra najważniejsze trofea (najlepsi aktorzy, najlepszy film i najlepszy reżyser) oraz jaką kreację będzie nosić aktorka Cher. Muszę przyznać, że z punktu widzenia krytyki filmowej, odpowiedź na to pierwsze pytanie była daleko prostsza.

Oskary dawno już nie miały takiego pewniaka, jakim był w tym roku film Bernardo Bertolucciego "The Last Emperor" (produkcja brytyjska). Ostatecznie stało się tak, jak większość przewidywała: ten mocno faworyzowany obraz zgarnął wszystko do czego był nominowany, a więc 9 statuetek Oscara, w tym nagrody dla Najlepszego Filmu, Najlepszego Reżysera, Najlepszych Zdjęć. Alis! trudno się oprzeć wrażeniu, że choć Bertolucci zrobił niewątpliwie piękny film, jego supremacja wynikała raczej z kiepskiej konkurencji.

Żaden z pozostałych nominowanych filmów, nie ośmiewał, żaden z nich nie miał walorów dzieła klasycznego, godnego polki filmoteki arcydzieł. Owszem, filmy w rodzaju "Broadcast News", "Fatal Attraction", "Hope And Glory", "Moonstruck" oglądało się z przyjemnością, lecz wątpię czy głęboko zapadną w pamięć, tak jak chociażby "The Last Emperor".

Słowem, rok 1987, bo za niego wręczano Oskary, nie stworzył dla jurorów Academy Awards żadnych dylematów, a ich werdykt przyjęto z powszechnym aplauzem. Gdy wszakże nie jest się jednym z 4500 Sprawiedliwych, chciałoby się raczej przeżyć lata, gdy w wyścigu po Oscara startowały niemal same arcydzieła i do końca nie było wiadomo, które z nich zwycięży. Ot dla przykładu taki rok 1939, kiedy w stawce znalazły się "Przeminęło z wiatrem", "The Wizard of Oz" i "Dylizans" (Oskar dla "Przeminęło z wiatrem"), albo 1972 z "Ojcem Chrzestnym" i "Kabaretem" (wygrana "Ojca Chrzestnego").

Wybor najlepszych aktorów nie wywołuje tylu kontrowersji co najlepszy film względnie reżyser. Dzieje się tak być może dlatego, że w finałowej rozgrywce, każda z nominowanych osób zasługuje na Oscara i

w tej sytuacji o ostatecznej kolejności decyduje przysłowiowy łut szczęścia, sama nagroda ma tutaj o wiele bardziej symboliczny charakter, natomiast podziwia się bez wyjątku wszystkich. W tym roku najwięcej szczęścia mieli Michael Douglas i Cher (Najlepszy Aktor, Najlepsza Aktorka), a także Sean Connery oraz Olympia Dukakis (Najlepsi Aktorzy Drugoplanowi).

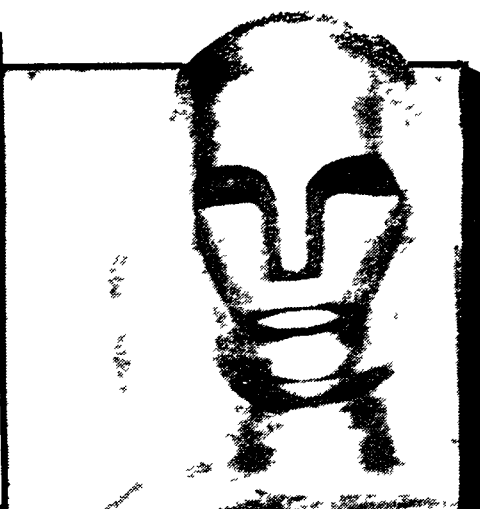
Dla Douglasa, jest to już drugi wygrany Oskar - w 1975 roku nagrodzono go za produkcję filmu "Lot nad kukułczym gniazdem". Michael jest synem słynnego Kirka, któremu pomimo długiej i wspaniałej kariery, nigdy nie udało się zdobyć Oscara. Douglas zostawił w pokonanym polu m.in. Jacka Nicholsona (była to jego 9-ta nominacja, dwa razy okazał się najlepszy), Williama Hurta oraz włoskiego weterana Marcello Mastroianniego.

Wygrana Cher, była jedną z większych niespodzianek wieczoru. Faworyzowano raczej Meryl Streep (byłby to już jej trzeci Oskar) oraz Glenn Close. Szkoda, że przegrała również Sally Kirkland kreując rolę w filmie "Anna", którego scenariusz napisała Agnieszka Holland (bodaj jedyny polski akcent w tegorocznych Oskarach).

Rolom drugoplanowym zawsze poświęca się w Hollywood ogromną uwagę. Nie inaczej było i tym razem, zas wygraną byłego Agent 007 - Seana Connery przyjęto długą owacją. Natomiast Olympia Dukakis zafundowała swojemu kuzynowi Michaelowi, ubiegającemu się o nominację na prezydenta z ramienia Partii Demo - kratycznej, bezpłatną reklamę i to w dodatku w obecności 1,5 mld widzów, wznosząc statuetkę do góry krzyknęła "Okay, Mike, let's go".

60 ceremonia wręczenia połączonych figurek przebiegała nadzwyczaj sprawnie. Cały show traktowano raczej na wesoło, wśród prezenterów dominowali specjaliści od komedii m.in. Robin Williams, Eddie Murphy, Pee-Wee Herman, Chevy Chase (pełnił honory gospodarza ceremonii). Najwięcej uznania spośród tych, którzy czytali nazwiska zwycięzców, wzbudziła ubiegłoroczna laureatka Marlee Matlin. Pomimo, iż jest ona głuchoniema, potrafiła zupełnie

OSKARY 1988

poprawnie ogłosić, kto został najlepszym aktorem.

Jak zwykle przy tego typu imprezach, w pawilonie Dorothy Chandler nie brakowało najrozmaitszych fajerwerków, śpiewu i zabawnych pomyłek. Przyglądało się temu - jak już wspominałem - 1,5 mld widzów w 80 krajach. Za sekundę reklamy w tym widoku trzeba było płacić blisko 18 tys. dolarów. Jednym słowem, Oskar nie przestaje być w cenie i choć wroży mu się kiepską przyszłość, prawdopodobnie będzie to zmartwienie przyszłych generacji. A oto niepełna lista zwycięzców (wymieniam laureatów jedynie bardziej znanych nagród).

Najlepszy Film "The Last Emperor"
Najlepszy Reżyser Bernardo Bertolucci
Najlepszy Aktor Michael Douglas,
"Wall Street"

Najlepsza Aktorka Cher, "Moonstruck"
Najlepszy Aktor Drugoplanowy Sean Connery, "The Untouchables"
Najlepsza Aktorka Drugoplanowa Olympia Dukakis, "Moonstruck"
Najlepszy Scenariusz John P. Shanley, "Moonstruck"
Najlepsza Adaptacja Scenariusza Mark People, Bernardo Bertolucci, "The Last Emperor"
Najlepsza Piosenka The Time of My Life, "Dirty Dancing"
Najlepsze Zdjęcia Vittorio Storaro, "The Last Emperor"
Najlepszy Film Obcojęzyczny "Babette's Feast" (Dania)

JANUSZ PIETRUS

P.S. Azurowa sukienka Cher wzbudziła sensację nie mniejszą niż jej wygrana.

ALEKSANDER GELMAN

ŁAWECZKA

Reżyseria
MACIEJ WOJTYSZKO
Scenografia
WIEŚŁAWA I ALLAN STARSCY

JOANNA
ŻÓŁKOWSKA
JANUSZ
GAJOS

TORONTO Niedziela, 24 kwietnia, godz. 8:00 wiecz.
Poniedziałek, 25 kwietnia, godz. 8:00 wiecz.
Toronto Workshop Productions, 12 Alexander St.,
Bilety "Związkowiec" i "Głos Polski"
lub telefonicznie 620-7817 / 743-8142 (po 6:00 wiecz.)

MONTREAL Czwartek 21 kwietnia, godz. 19:00 i 21:00
Theatre La Veille, 1371 Rue Ontario E., Infor. Tel. 766-1362

OTTAWA Piątek 22 kwietnia, godz. 8:00 wiecz.
Teatr University of Ottawa, Przedsprzedaż i infor. Tel. 729-9342

WINDSOR Sobota 23 kwietnia, godz. 8:00 wiecz.
Polonia Centre Res. La Polonoise, 7515 Forest Glade Dr.
Informacje i przedsprzedaż Tel. 948-8788

ST. CATHARINES Wtorek 26 kwietnia, g. 8:00 wiecz.
Sala Polsko-Kanadyjskiego Legionu, 292 Vine St. N.
Informacje i przedsprzedaż Tel. 934-7568

KRZYSZTOF OSTASZEWSKI

POKOCHAĆ KAPITALIZM

LIFE, LIBERTY, AND
THE PURSUIT OF HAPPINESS

Dziś chciałbym Państwu po prostu przedstawić kilka cytatów prezentujących filozofię Ameryki. Komentarze i przemyslenia pozostawiam Państwu.

Cytaty będą w języku angielskim z moimi tłumaczeniami

...

"Give me your tired, your poor
Your huddled masses yearning to
breathe free,
The wretched refuse of your teeming
shore,
Send these, the homeless, tempest-tossed, to
me

I lift my lamp beside the golden door"
"Dajcie mi waszych utrudzonych i biednych,
Wasze ludzkie tłumy spragnione wol-
ności

Żaloszne odpadki z waszych przepę-
nionych krań
Dajcie mi tych bezdomnych i zagubionych
Moja lampa rozjasnia drogę ku złot-
ym wrotom"
Emma Lazarus, The new Colossus (Napis na
Statule Wolności)

...

"As for doing good, that is one of the pro-
fessions which is full"
"Jeśli zaś chodzi o czynienie dobra,
pełno jest praktykujących w tej profesji"
Henry David Thoreau, Walden, I, Economy

...

"Experience should teach us to be most
on our guard to protect liberty when the
Government's purposes are beneficent. Men
born to freedom are naturally alert to repel
invasion of their liberty by evil minded ru-
lers. The greatest dangers to liberty lurk in
the insidious encroachment by men of zeal,
well meaning but without understanding"

"Doświadczenie powinno nas nau-
czyć, byśmy byli szczególnie czujni w ob-
ronie wolności, gdy intencje rządu są dobre.
Ludzie urodzeni w wolności są bardzo
wrażliwi na ataki na tę wolność ze strony
władców o złych intencjach. Lecz naj-
większe niebezpieczeństwo dla wolności
stanowi cicha inwazja przez ludzi fanatycz-
nie dążących do celu, który uważają za
dobry, bez zrozumienia istoty całego pro-
cesu"

Louis Brandeis

"Those who expect to reap the bles-
sings of freedom must, like men, undergo the
fatigue of supporting it"

"Ci, którzy korzystać chcą z błogo-
sławieństw wolności, winni też podjąć się
zadania jej obrony"
Thomas Paine, The American Crisis IV,
September 12, 1777

.....

"Property is the fruit of Labor. Property
is desirable, it is a positive good in the world.
That some should be rich shows that others
may become rich, and hence is just en-
couragement to industry and enterprise.
Let not him who is houseless pull down the
house of another, but let him work diligent-
ly and build one for himself, thus by example
assuring that his own shall be safe from
violence when built"

"I have sworn upon the altar of God
eternal hostility against every form of ty-
ranny over the mind of man"

"Na ołtarzu Bozym poprzysiągłem
wieczną nienawiść do wszelkiej formy ty-
ranii nad rozumem ludzkim"
Thomas Jefferson

...

"It is agreed that the end of all go-
vernment is the good and ease of the people,
in a secure enjoyment of their rights, without
oppression, but it must be remembered, that
the rich are people as well as the poor, that
they have rights as well as others"

"Zgodzić się przeto należy, że celem
rządu jest dobro i bezpieczeństwo obywateli,
by mogli oni mieć zapewnione swoje prawa,
bez opresji, lecz pamiętać należy, że bogaci
są ludźmi tak samo jak biedni, że mają oni
prawa tak jak inni"

John Adams

...

" among these are Life, Liberty, and
the Pursuit of Happiness"

" wśród nich jest Życie, Wolność i
Poszukiwanie Szczęścia"
Thomas Jefferson (w Deklaracji Niepodleg-
łości)

POLISH
STUDIO

POLSKI PROGRAM TELEWIZYJNY

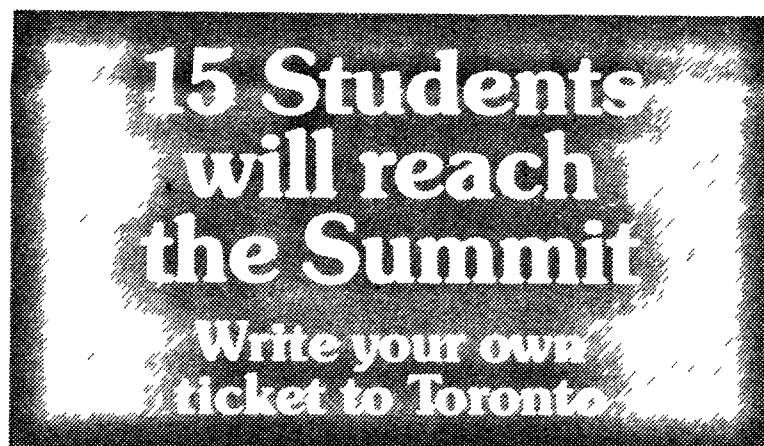
on CITY TV
KANAL 57, KABEL 7
w każdą sobotę o godz. 11 rano

WŁAŚCICIEL - 755592 ONTARIO LIMITED
ZYGMUNT PRZETAKIEWICZ, TEL. 534-7788

PRODUKCJA - TADEUSZ LIS, TEL. 747-9883

ADRES POLISH STUDIO
c/o SHERLOCK HOMES REAL ESTATE INC
431 RONSEVALLES AVE, TORONTO M6R 2N3

Pod powyższym adresem nasi widzowie mogą nadsyłać wszelkie
uwagi, życzenia i propozycje w sprawie programu, a także, jeśli sobie
zyczą i chcą wesprzeć nasz program finansowo - czeki, które powinny
być wystawione na POLISH STUDIO

Fifteen young Canadians
will win an all-expense
paid trip to the Toronto
Economic Summit, June
19-21, as officially accred-
ited reporter-observers.
The Government of Canada
wants to encourage the
active participation of

Canadian youth in this
major international event
which will be hosted by
Prime Minister Brian
Mulroney, and attended by
the leaders of the United
States of America, United
Kingdom, France, Federal
Republic of Germany, Italy,

Japan, and the European
Economic Community

To enter this competition
simply write a short editorial
on the topic 'A Key Issue
for Canada at the Economic
Summit'. The issue se-
lected should relate to
Canada in the world econ-
omy or to social and other
factors that directly affect
our economic performance.

A video and an information
kit are being sent to your
high school (or CEGEP)
and should be there by
April 18. Ask your teacher
or principal for details
or call 1-800-267-0829 for
further information.

Competition rules

Entries in English or French. Length up
to 500 words. Double spaced. Typed or
legibly written. Open to full-time high
school (including CEGEP in Quebec)
students age 19 or under on December
31, 1988. A panel of experts will judge
entries for clarity, style, strength of argu-
ment and originality. Competition entries
must be received in Ottawa by May 12,
1988. Entries cannot be returned.
Winning entries may be adapted, trans-
lated, reproduced and made public.

Send entries to

SUMMIT EDITORIAL COMPETITION
Department of the Secretary of State
of Canada
Ottawa K1A 0M5

Attach this entry form or facsimile to your Summit Editorial

NAME _____

ADDRESS _____

Postal Code

PHONE _____

AGE _____

SCHOOL NAME _____

SCHOOL PHONE _____

I have read the competition rules and accept them

Signature of student _____

Signature of parent or guardian if student is a minor _____

Pour une copie de cet avis en français, veuillez composer
le 1 800-267 0829

Hon. Lucien Bouchard
The Secretary of State of Canada
Lhon. Lucien Bouchard
Le Secrétaire d'Etat du Canada

Hon. Jean Charest
Minister of State for Youth
Lhon. Jean Charest
Ministre d'Etat à la Jeunesse

Canada

Portrait Stanisława Ignacego Witkiewicza z grzywką
Fot. Tadeusz Langier
Zakopane 1935-37

"NIE DOŚĆ JEST ISTNIEĆ PO PROSTU, NIEREFLEKSYJNIE, BIERNIE, NEGATYWNIE, TRZEBA JESZCZE ISTNIENIE SWE ZAMANIFESTOWAĆ WYRAŹNIEJ, NA TLE MOŻLIWEJ ŚMIERCI I OTACZAJĄCEJ NICOŚCI..."

STANISŁAW IGNACY WITKIEWICZ

NOTKA O AUTORZE:

**Polonista, poeta, prozaik, krytyk literacki.
Redaktor działu literacko-artystycznego miesięcznika Kontakt.
W Kanadzie od dwóch miesięcy.**

wpisano do kalendarza UNESCO

Nagle okazało się, że sprowadzenie zwłok Witkacego stało się możliwe i patronuje temu przedsięwzięciu Narodowa Rada Kultury 11 kwietnia z dziedziczą Ministerstwa Kultury i Sztuki w Warszawie wyruszył specjalny autobus z delegacją na czele z wiceministrem Kazimierzem Molekiem, udającą się do Jezior. Delegacja na terenie ZSRR została podjęta przez sekretarza Komitetu Obwodowego Komunistycznej Partii Ukrainy, złożyła kwiaty pod pomnikiem Lenina i udzieliła normalnej komunistycznej sztampa. Ministerstwo Kultury i Sztuki zawiadomiło przedstawicieli władz zakopiańskich w marcu, że prochy Witkacego zostaną sprowadzone w kwietniu. Naprawdę zostawiono zbyt mało czasu, aby wszystko mogło być przygotowane z należytą pieczołowitością. Społeczeństwo Zakopanego zrobiło jednak wszystko, by godnie przyjąć prochy najwybitniejszego artysty, pochodzącego z ich miasta.

Trumnę z prochami wystawiono w Teatrze im. Witkacego w Zakopanem. Po tem stary zakopiański dorozkarz, który znał Witkacego jeszcze z lat trzydziestych zawiózł trumnę na zakopiański cmentarz na Pęksowym Brzyzku. W małym przycmentarnym kościółku odbyło się krótkie nabożeństwo żałobne. Witkacego pochowano obok jego matki, na grobie której od dawna był napis, że obok niej powinien spocząć jej syn. Stało się to możliwe dopiero po blisko pięćdziesięciu latach. Stanisława Ignacego Witkiewicza zegnali na małym zakopiańskim cmentarzu tysiące ludzi.

Właściwie wypada się cieszyć, że "Witkacy wrócił do swoich". Zwłok Witkacego jednak nie udało się sprowadzić do Polski ani jego znajomym, ani rodzinie. Trumnę przywiozła oficjalna państwowa delegacja. Na Ukrainie przy trumnie wartę pełnili pionierzy. Nad ukraińskim grobem przemawiali wiceminister Kazimierz Molek i Wojciech Żukrowski. Nad grobem tego, który odebrał sobie życie, bo wiedział, bo przeczuwał, czym jest komunizm, przemawiali komuniści. Lata czterdzieste i pięćdziesiąte w pełni potwierdziły wizję Witkacego. Jego książki nie mogły być wznowiane "Nienasycenie" i "Pozegnanie Jesieni" w Polsce Ludowej zostały opublikowane dopiero w latach osiemdziesiątych "Szarość", o której pisał, pokryła całą Europę Środkową i Wschodnią, ci, których się bał najbardziej, ci, przed którymi uciekał, decydując się wreszcie na ostateczny krok, jakim było samobójstwo, przywieźli jego ciało do rodzinnego Zakopanego.

Rozwój wypadków tak często bywa gorzką ironią. I znowu przypomniał mi się wiersz Antoniego Słonimskiego, napisany niedługo przed śmiercią, że nie chce, aby jego trumnę nieśli ci, których nienawidził. Witkacemu się to, niestety, nie udało.

GORZKA IRONIA NIE OPUSZCZA WITKACEGO

MACIEJ PIOTR PRUS

Nie pamiętam dokładnie wiersza Wojciecha Gawłowskiego o Witkacym, ale na pewno było tam zdanie: "Właściwie nie wiadomo, dlaczego Witkacy w wolnej Polsce zachowywał się jak zagonione zwierzę. Jedno jest pewne, że i on, i ona kończą dokładnie w tym samym czasie". Wiersz był drukowany w Polsce w latach siedemdziesiątych i dziwiłem się, w jaki sposób cenzor "przepuścił" tę "wolną Polskę", która naprawdę skończyła się 17 września 1939 roku. Teraz, gdy prochy Witkacego zostały przeniesione z poleskiej wsi Jezioro na zakopiański cmentarz na Pęksowym Brzyzku, sprawa samobójczej śmierci Stanisława Ignacego Witkiewicza znowu stała się głośna. Często jednak tragiczna decyzja artysty oceniana jest zbyt jednostronnie. Podkreśla się fakt depresji w jakiej żył Witkacy w ostatnich latach swojego życia. Fakt ten jest bezsporny, jednak nie wyjaśnia wszystkiego. O złym stanie psychicznym w jakim się znajdował wspominał Witkacy już kilka lat wcześniej w listach do znajomych i przyjaciół: "Zważyłem bardzo - czy uda mi się należycie skonstruować ostatnią epokę życia i czy wszystko nie skończy się raczej tragicznie" - pisał do żony Jadwigi w maju 1938 roku. Wcześniej, 13 grudnia 1937 roku w liście do Zdzisława Dolatowskiego stwierdza: "Mam wrażenie zaciskania się powolnego dookoła mnie jakiegoś 'czarnego kręgu' i ciekaw jestem, czym się to skończy. Według przepowiedni mój rok 54 będzie bardzo ciężki (już się taki okazał), a może końcowy. O ile wytrzymam, to będzie potem lepiej".

W jednym z ostatnich listów do żony z 14.06.1939 pisał między innymi: "Przedemną zupełną pustką i nicością". Stanisław Ignacy Witkiewicz na pewno nie był człowiekiem łatwym. Jego zwanowane, pełne skandalu i ekscentrycznych zachowań życie nie wskazuje, aby był osobą posiadającą wewnętrzny spokój i harmonię. Wielkich artystów jednak z reguły charakteryzuje wewnętrzne rozdarcie i często jest ono

właśnie tym, z czego czerpią energię, jest tym, co tworzy głębokie, tragiczne dzieła. Interpretacja samobójczej śmierci Witkacego, szukanie przyczyn tylko w przesłankach charakterologicznych jest jednak zbyt uproszczeniem.

Witkacy widział na własne oczy sowiecką rewolucję. W 1917 roku był porucznikiem Pawłowskiego Pułku Gwardii Cesarskiej. Może stąd w całej jego twórczości widac strach przed rewolucją, obsesyjny strach przed masami, przed tłumem, który niszczy ludzką indywidualność. Widoczne jest to w "Szewcach", kiedy na scenę wkraczają jednakowe postacie, w jednakowych ubraniach, pozbawione twarzy. To było to, co Witkacy znał z rewolucyjnej Rosji, to było to, co nagle, 17 września, gdy armia sowiecka przekroczyła granice Polski, stało się tak realne. "Az w końcu szarość jednolita pokryje wszystko na wiele, wiele lat jeszcze przed zgasnięciem słońca" - mówi nagle bohater "Pozegnania jesieni". Stanisław Ignacy Witkiewicz był złym prorokiem i sam za to zapłacił najwyższą cenę.

Po rozpoczęciu wojny Witkacy ze swoją przyjaciółką Czesławą Oknińską opuścił Warszawę. W połowie września dotarli do Jezior, gdzie mieszkał Walenty Ziemiński, nauczyciel gimnazjalny i znajomy Witkacego. Witkacy zachowywał całkowite incognito. Być może chciał pozostać w poleskiej wsi pod przybranym nazwiskiem Syn Walentego Ziemińskiego, który był wtedy uczniem gimnazjalnym, dopiero po kilku latach dowiedział się, że osobą, którą gościł jego ojciec był Stanisław Ignacy Witkiewicz. 17 września, szarość, o której pisał Witkacy w "Pozegnaniu jesieni" stała się rzeczywistością. Wydarzyło się to, czego przez wiele lat obawiał się najbardziej. Następnego ranka po inwazji sowieckiej podcina sobie żyły. Czesława Oknińska wypija trochę płynu z rozpuszczonym luminalem. Dawka jednak nie była wystarczająca i Oknińska przeżyła. Witkacego pochowano na małym, wiejskim

cmentarzu, a na tabliczce wyryto tylko daty urodzin i śmierci, bez nazwiska. Ostatnie chwile Witkacego opisała Czesława Oknińska tuż przed swoją śmiercią w niedokonczonych wspomnieniach. Zapis Oknińskiej nie wyjaśnia jednak motywów tragicznej decyzji Witkacego. Zbieżność dat śmierci i inwazji sowieckiej, niezależnie od charakterologicznych, czy nawet patologicznych cech samego Witkacego, mówi sama za siebie. Nadchodziła noc, w której nie było dla Stanisława Ignacego Witkiewicza miejsca.

Po wojnie zamiar sprowadzenia zwłok Witkacego powstał już w roku 1947 w gronie jego przyjaciół m.in. Tadeusza Kotarbińskiego i Jerzego E. Piłmińskiego, którzy założyli Komitet Witkiewiczowski. Niestety nie byli oni w stanie w okresie stalinowskim zrealizować swoich zamierzeń. W roku 1970 Kazimierz Ziemiński z synem Krzysztofem trafili do Jezior i z trudem odnaleźli na tamtejszym cmentarzu mogiłę Witkacego. Grob całkowicie się zapadł, nie było na nim krzyża, ani żadnej informacji, kto w nim spoczywa. Staraniem Włodzimierza Ziemińskiego przywrócono temu miejscu jakiś taki wygląd i zamieszczono tablicę z dwujęzycznym napisem (po polsku i ukraińsku), że spoczywa tam Stanisław Ignacy Witkiewicz.

Ziemiński przy pomocy prof. Tadeusza Kotarbińskiego i Związku Literatów Polskich rozpoczął jeszcze raz starania o sprowadzenie prochów. Starania, które jednak utknęły w martwym punkcie, podobnie jak starania matki Ziemińskiego w 1956 roku, kiedy na własną rękę próbowała działać w tej sprawie i doradzono jej, aby się w to nie angażowała. W roku 1984 znajomy Witkacego, Zdzisław Dolatowski złożył wniosek o zarejestrowanie Towarzystwa imienia Witkacego, które miało podjąć starania o sprowadzenie prochów artysty do kraju. Wniosek załatwiono odmownie. Nie pomogło nawet to, iż w roku 1985 przypadało stulecie urodzin pisarza i rocznicę tę

tysiące Polek i Polaków decyduje się na emigrację.

Ankiety należy nadesłać do 31 maja 1988 roku na adres
„KULTURA”, 91, AVENUE DE POISSY, LE MESNIL-LE ROI
78600 MAISONS-LAFFITTE, FRANCE

Wszystkim uczestnikom Ankiety oraz osobom, które zechcą szerzej opisać swoją sytuację gwarantujemy pełną anonimowość. Wyniki ankiety zostaną ogłoszone w „Kulturze”.

UWAGA Prosimy o podkreślenie właściwej odpowiedzi w każdym pytaniu lub też o udzielenie obszernej odpowiedzi pisemnej.

REDAKCJA KULTURY

W numerze 26 opublikowaliśmy ankietę paryskiej Kultury, prosimy wysłać ją pod wskazany obok adres.

Polacy ponownie masowo opuszczają ojczyznę. Wiele snuje się na ten temat przypuszczeń i wiele wydaje się pospieszonych ocen. Jedni oskarżają nowych emigrantów o zdradę, małoduszność lub poszukiwanie łatwego chleba, inni mają żal, że porzucili kraj rodzinny, ale nikt nie zapytał Was, emigrantów, o wasze racje.

Kultura najstarszy miesięcznik społeczno-kulturalny emigracji polskiej, który powstał wówczas, gdy zwycięscy żołnierze spod Monte Cassino wybierali tułaczkę w wynędzniałej po wojnie Europie, zwraca się do Was, najnowszych emigrantów, o odpowiedź, dlaczego zdecydowaliście się na opuszczenie Polski.

Odpowiedzcie masowo na Ankietę. Niech wszyscy dowiedzą się z jakich powodów po czterdziestu latach, realnego socjalizmu”

HOROSKOP

BARAN

Tydzień zaczniesz udanym wyjazdem. Jeśli nie doszedł do skutku, nie martw się. Masz tyle spraw do załatwienia na miejscu, że nie będzie dżury w niebie, jeśli go przełożysz. Kłopoty zdrowotne okazały się na szczęście niegroźne, ale niech będą sygnałem ostrzegawczym. Poparcie ze strony Strzelca, ale unikaj Lwa. Dzień miły - wtorek, twoja cyfra - 0.

BYK

Wysuwasz za dużo kontrargumentów, zwlekasz, wahasz się, a nawet boisz. Taka postawa nie wróży końcowego sukcesu. Zdecyduj się na coś, przestań kluczyć. Sprawy finansowe idą w dobrym kierunku. Na Byka tej samej płci możesz liczyć zawsze! Unikaj Bliźniąt. Dzień nader korzystny dla Ciebie - niedziela. Twoja cyfra jest 3.

BLIŹNIĘTA

Wbrew temu, co uważasz, jesteś bardzo przesądny. W kręgu spraw zawodowych nie ustaj wiać się pod wiatr, po co Ci dodatkowe kłopoty? Musisz szanować zdanie większości. W pojedynkę nic nie zrobisz! Sytuacja domowa okazywa się bardziej dokuczliwa. Licz na zyciową Ci osobę spod znaku Wodnika, a Koziorożca unikaj. Dniem sprzyjającym będzie środa, Twoja cyfra - 6.

RAK

Twoja niepewność tylko osmiesza przeciwników. Prezentuj więcej hartu ducha, większą wytrzymałość. To, co najgorsze, masz już za sobą i nie ma powodów do przesadnych lęków i obaw. Tym bardziej jeżeli posłuchasz rad zyciowych Ci ludzi, przede wszystkim osoby płci przeciwnej spod znaku Panny, ale uważaj na Ryby. Pomyslnym dniem może okazać się piątek. Twoja szczęśliwa cyfra - 8.

LEW

Jeszcze raz przekonasz się, że Twoje rachunki były zbyt optymistyczne. Jak zawsze popełniasz błąd w ocenie faktów. Sytuacja domowa rozwijać się będzie w pożądanym kierunku! Wiele Ci pomoże przyjaźń i zyciowość Bliźniąt. Dniem korzystnym będzie niewątpliwie poniedziałek. Twoja cyfra jest 7.

PANNA

Musisz się wziąć w garść i bardzo uważać, aby sprostać trudnościom, do powstania których sam się zresztą przyczyniłeś. Pamiętaj też o tym, że sprawy zawodowe odbijają się ujemnie na sprawach osobistych. Nie lekceważ kłopotów bliskiej Ci osoby. Chyba je bagatelizujesz. Finanse jakby optymistycznie. Wiele Ci pomoże zyciowość osoby płci przeciwnej spod znaku Lwa. Dniem pomyslnym będzie piątek. Twoja cyfra - 5.

21 kwietnia

WAGA

Przed wszystkim potrzebny Ci spokój, pozbadź się panikarskich nastrojów. Swoje ambicje, póki co, poskrom, jeszcze nie teraz pora na ich zaspokojenie. Twoja bałaganiarska natura dostarcza Ci powodów do niepotrzebnych stresów i takich działań, absorbując czas! Osoba spod znaku Ryb przychylna Ci bardzo, posłuchaj jej rad! Dniem korzystnym będzie środa. Twoja cyfra - 9.

SKORPION

Masz ulubioną metodę działania - rozpraszania się na drobiazgach. Wydarzy się coś nieprzewidzianego, co skomplikuje Twoje zamierzenia i plany. Ale to nie będzie nic groźnego, po prostu wszystko przesunie się w czasie. Nie zawadzi posłuchanie dobrych rad przyjaźnych Ci osób. Przede wszystkim Raka, unikaj Ryb. Dzień ważny - niedziela. Twoja cyfra to 3.

STRZELEC

Wrodzona umiejętność błyskawicznego orientowania się w sytuacji pomoże Ci w wybięgnięciu z kłopotów, pomimo tego, że ktoś niezbyt zyciowy będzie próbował skierować Twoje działania w fałszywym kierunku. Uważaj na zakręty, abyś nie popadł w nowe tarapaty i opresje! Polegaj na radach Barana - są słuszne. Unikaj Wagi. Dzień ważny - czwartek, cyfra szczęśliwa - 1.

KOZIOROŻEC

Wcale nieźle znosisz obecną sytuację, lepiej niż myślałeś. Nastawiaj się więc tylko na przyszłe działania, przestań zyc sprawami, które już się stały. Finanse kiepskie i to już od dłuższego czasu! Sprawy z osobą płci przeciwnej spod znaku Skorpiona, niedawno jeszcze tak skomplikowane i zagmatwane, wyjaśniają się coraz bardziej. Uważaj na Bliźnięta, nie zyczą Ci dobrze. Dniem bardzo sympatycznym będzie poniedziałek. Twoja cyfra - 7.

WODNIK

Pewne nieprzewidziane trudności skomplikują nieco Twoje plany. Ale w sumie osiągniesz to, co zamierzasz. Przestań ludzi traktować z góry. Szczególnie w pracy musisz się bardziej starać. W przeciwnym przypadku Twoje akcje spadną poniżej kreski. Na przyjaźni Koziorożca możesz polegać, ale uciekaj przed Wagą. Dniem korzystnym dla Twoich przedsięwzięć będzie wtorek. Twoja cyfra - 9.

RYBY

Tydzień bardzo udany! Powiodą się rozmowy. Twoje argumenty trafią na podatny grunt. Ale masz szansę zepsucia wszystkiego swoim uporem, zaciętością i pamiętliwością. Mniej mów o tym, co wiesz. Bardzo sprzyja Ci osoba płci przeciwnej spod znaku Wagi. Unikaj Barana. Dniem korzystnym dla Twoich planów będzie sobota. Twoja cyfra jest 4.

27 kwietnia

Domy na sprzedaż

Mississauga - 3-sypialniowy bungalow plus 3 pokoje w piwnicy z kuchnią i łazienką, boczne wejście do piwnicy, garaż, ogród, podwójny zajazd. Cena \$ 195,000 Halina FIRGAN, 532-4444 lub 234-1027

Mississauga - Nowy 3-sypialniowy bungalow z kominkiem, werandą, podwójnym garażem, na dużej parceli. Cena \$235,000 Halina FIRGAN, 532-4444 lub 234-1027

Mississauga - 3-sypialniowy "townhouse" w małym, ładnym kompleksie. Cena \$ 131,000 Halina FIRGAN, 532-4444 lub 234-1027

Etobicoke - 2-sypialniowe condominium, w eleganckim budynku. Duże, jasne pokoje, pralnia, niskie piętro, blisko komunikacji i sklepów. Cena \$124,000 Halina FIRGAN, 532-4444 lub 234-1027

Roncesvalles - 3-apartamentowy budynek w idealnym stanie, roczny dochód 40,000. Cena \$489,000 Halina FIRGAN, 532-4444 lub 234-1027

Yonge - Steels - 2-piętrowy, murowany dom, 3 sypialnie, garaż, prywatny zajazd. Cena \$199,000 Halina FIRGAN, 532-4444 lub 234-1027

Etobicoke - bungalow, osobno stojący, trzy sypialnie, wykończony basen, garaż, działka 41 2 x 125 stóp, w idealnej kondycji. Blisko East Mall i Dundas, blisko do stacji kolejki podziemnej Kipling. H A RASTON, 532-4444

Roncesvalles - Queen - 5-apartamentowy budynek, możliwość zrobienia 6-tego. Cena \$485,000 Halina FIRGAN, 532-4444 lub 234-1027

Realtor
TEL. 532 - 4444
24 HOUR
ACTION CENTRE III

**TAK !!!
SUKCES
FIRMY
TO FAKT...**

**Blisko 1500 sprzedanych
nieruchomości!!!**

**Chcąc korzystnie i szybko
sprzedać lub kupić
nieruchomość
powierzcie
Państwo to naszej firmie.
Komputerowe połączenia.
40 agentów do usług
Państwa.**

**Podajemy do wiadomości:
Firma założyła szybki i łatwy
do zapamiętania numer
telefonu**

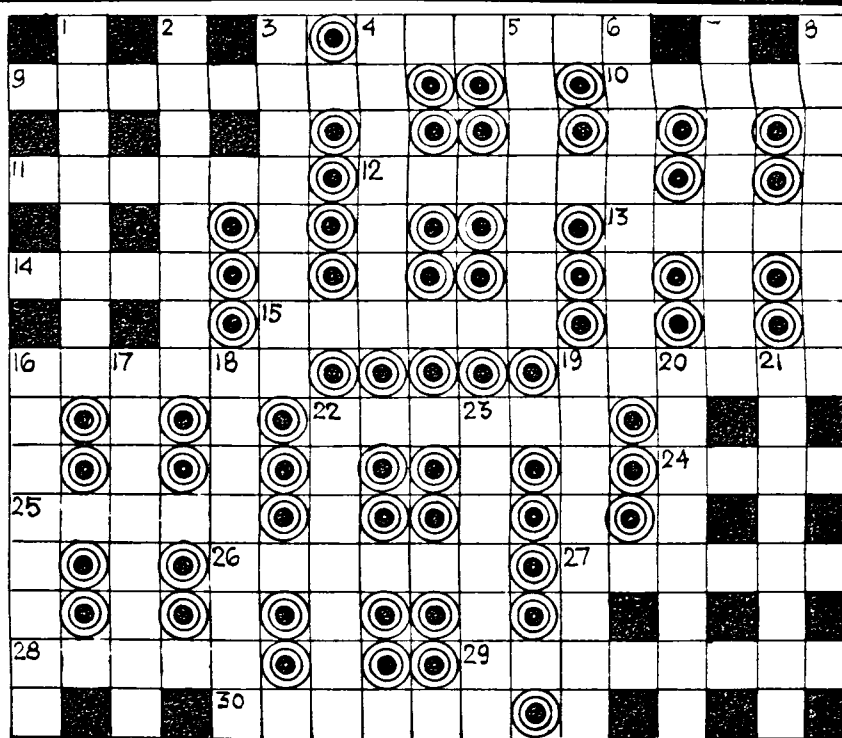
532 - 4444.

Poprzedni numer

532 - 4441

jest teraz drugą linią.

**217 RONCESVALLES
Avenue
TORONTO, M6R-2L6**

POZIOMO:

- 4 Określony sposób metoda postępowania
- 9 Trudni się sporządzaniem imitacji, podając je za oryginały
- 10 Okrywa stół
- 11 Lęk, obawa
- 12 Do malowania paznokci
- 13 Plakat
- 14 Rechoczący płaz
- 15 Odrobina płynu
- 16 Kubaska metropolia
- 19 Symbol władzy monarchy
- 22 Pogardliwie o pomocy kuchennej
- 24 Urządzenie kuchenne do zmywania
- 25 Zuch, śmiałość
- 26 Element łańcucha
- 27 Nieboszczyk, zmarły
- 28 Niezwykle zdumiewające historyjki
- 29 Ciężka obraza, ubliżenia
- 30 Śmieszność, zabawność

PIONOWO:

- 1 Człowiek niezadany, mezdara
- 2 Ryzykowna wyprawa
- 3 Metoda wykonywania prac, zwłaszcza w malarstwie

- 4 Polewa, glazura
- 5 Kasza z bulw manioku
- 6 Grzędzawisko, bagno
- 7 Forma utrzymująca fason butów
- 8 Odgałęzienia, tchawicy
- 16 Gospodarstwo rolne w krajach Ameryki Łacińskiej
- 17 Banujsa
- 18 Morfina lub kokaina
- 19 Potwarz, oszczerstwo
- 20 Publiczne posiedzenie sądu
- 21 Roztargnienie
- 22 Pewna ilość, określona kwota
- 23 Bohaterstwo, męstwo

Rozwiązanie krzyżówki

POZIOMO
1. Człowiek niezadany, mezdara
2. Ryzykowna wyprawa
3. Metoda wykonywania prac, zwłaszcza w malarstwie
4. Polewa, glazura
5. Kasza z bulw manioku
6. Grzędzawisko, bagno
7. Forma utrzymująca fason butów
8. Odgałęzienia, tchawicy
16. Gospodarstwo rolne w krajach Ameryki Łacińskiej
17. Banujsa
18. Morfina lub kokaina
19. Potwarz, oszczerstwo
20. Publiczne posiedzenie sądu
21. Roztargnienie
22. Pewna ilość, określona kwota
23. Bohaterstwo, męstwo

Apteka natury

Redaguje:
Dr. JADWIGA GÓRNICKA

JAK NAJWIĘCEJ - NA SUROWO

Dla ziołolecznictwa nie ma granicy, przy której można by powiedzieć, że tu się kończy leczenie, a zaczyna żywienie. Działanie lecznicze wielu artykułów kuchennych jest tak wyrazne, że nie sposób tego przeoczyć.

Seler, pietruszka, kalafior, pieczarka, burak czerwony - jako środki moczopędne, cebula, czosnek, jako środki dezynfekcyjne, skórka cytrynowa - na obniżenie ciśnienia, słowem jest ich więcej, niżby można wyliczyć w tak krótkim artykule, potrzebna by tu była gruba książka.

Jeśli do takich warzyw, jak wyżej wyliczono, dodać przyprawy kuchenne, które albo poprawiają trawienie, albo leczą przewód trawienny, albo też mają oba te działania - jasne się staje, że dla naszego zdrowia trzeba wkroczyć do kuchni i zastanowić się, czy rozsądnie postępujemy z wieloma produktami żywnościowymi.

Bo niestety! nie

Zaczniemy od końca, a mianowicie od przypraw. Wiemy, że niekiedy coś, co się gotuje w kuchni - pachnie w całym mieszkaniu. Już tu widoczny jest błąd: to co pachnie jest zawsze środkiem leczniczym i przez gotowanie "wypędzamy" ten lek z naszej potrawy. A więc wszelkie przyprawy, majeranki, kminki, kolendry itp. dodajemy albo pod koniec gotowania, albo po ugotowaniu lub upieczeniu danej potrawy.

Drugi, aż nadto często spotykany błąd, to gotowanie lub pieczenie tych produktów spożywczych, które dają się zjeść na surowo i nie są przez to ani mniej smaczne, ani cięższe strawne.

Weźmy np. szpinak. Są ludzie, którzy za nic nie będą jedli szpinaku, przez gotowanie zamienionego w nieapetyczną zieloną papkę. I dużo środków odżywczych i leczących - tracą.

Tymczasem tenże szpinak, drobno skrajany, z małym dodatkiem miodu lub cukru, a bezwarunkowo i pieprzu jest znakomitą surowką dla rekonwalescentów wszelkiego typu, a bezcennym lekiem dla młodzieży w wieku rozwojowym, a więc od drugiego do dwudziestego roku życia.

W ten sam sposób wykonana surowka z selera, pietruszki, kalafiora, pieczarki lub buraka czerwonego - oczywiście nie muszą być wszystkie naraz te produkty - starczy jedno lub dwa, będzie najlepszym środkiem leczniczym przy wszelkich kłopotach z nerkami.

Marchew, która w wyżywieniu naszym powinna występować możliwie często, przez gotowanie traci bardzo wiele - a nie zyskuje bynajmniej lekkostrawności, jak to się ogólnie sądzi. Cały bardzo bogaty zestaw witaminowy przez to gotowanie rozbijamy, zostaje nam tylko kaloryczna wartość tego produktu, a to już bardzo mało.

Takim samym nonsensem jest pieczenie, lub gotowanie jabłek, gotowanie sliwek i innych owoców, obieranie pomidorów ze skórki. Jeżeli chodzi o ten ostatni zabieg - warto pamiętać: w kalafiorze i innych kapustnych najwięcej witamin jest w głębie, ale we wszystkich owocach pokrytych jakąkolwiek skórką - najwięcej witamin jest zgromadzonych w skórce i tuż pod skórą.

Tak więc wszystko, co się wyżej napisało, jak również i to, co się tu nie dało zmieścić - można by streszczać tak: co tylko można zjeść na surowo, należy jeść na surowo. Tak, jak radzi Oświatowa Organizacja Zdrowia, która na rok 1974 rzuciła tzw. hasło roku: "Prawidłowe żywienie - podstawą zdrowia".

ZAŻYWANIE ZIOŁ

Omawiając w tej rubryce wiele chorób i jeszcze więcej ziół i innych środków leczniczych musimy przede wszystkim pamiętać o dwóch ważnych sprawach.

A więc jeśli chodzi o choroby - trzeba to jak najbardziej kategorycznie podkreślić, że "Poradami zielarza" wyręko-wo posługiwać się nie można. W tym samym bowiem przypadku chorobowym można na pewno zastosować i mieszankę ziołową i jakiś gotowy, łatwy w zazywaniu preparat ziołowy, wyciąg, granulaty, można dobrać odpowiednie lecze potrawy czy przyprawy, witaminy zawarte w pokarmach, czy w ziołach, kąpiele w odwarach, czy naparach ziołowych itp. Dopiero po zaznajomieniu się z całością zagadnienia można się zdecydować na taką lub inną kurację.

Następnie - jeśli chodzi o właściwe zioła lecznicze - musimy przypomnieć trzy terminy: "napar" - to tyzka drobno pociętego zioła na szklankę wrzątku, a więc coś w rodzaju herbatki. "Odwar" to w tej samej proporcji zagotowanie krotsze lub dłuższe wskazanego dla danej choroby zioła. Najbardziej - zalewamy tyzka zioła szklanką zimnej przegotowanej wody na kilka godzin, np. na noc i otrzymujemy "macerat".

Ostatni wreszcie sposób, to zazywanie ziół sproszkowanych, co trzeba omówić dokładniej. Zioła wskazane dla danej dolegliwości można niekiedy sproszkować i zazywać sproszkowane przy zachowaniu następujących ostrożności: należy pamiętać, że szklanka naparu lub odwaru, jeśli chodzi o siłę działania, odpowiada mniej więcej jednemu gramowi sproszkowanego zioła, a więc ilość, która zmieści się na końcu okrągłego zakończonego noża. Nie zazywa się sproszkowanego dziurawca, świetlika i arcydzięgla, szczególnie w leczeniu lub gdy się korzysta z lampy kwarcowej.

Ciąg dalszy w następnym numerze

"Dziewczyni, bądźcie dla nas
piękne na wiosnę"

mistrz ANDRZEJ, dzięki francuskim
kosmetykom i barwom może wyczarować
wspaniałą wiosenną fryzurę

PARIS STUDIO

2007 Bloor St. W. Toronto

TEL. 766-0660

PIOTR CHWALISZ

HENDERSON PARTNERS

Chartered Accountants

TEL. (416) 861-9046; 530-0305

ARMADALE Meats Product (Mfg) Ltd

1011 Haultain Court Unit 16/17

Mississauga, Ontario L4W 1W1

TEL 625-8326/27

Sprzedaż hurtowa mięsa i wyrobów mięsnych
bezpośrednio w masarni.

ZESTY'S GOURMET DELI

polskie delikatesy w Mississauga (Clarkson)

wyszukane smaczne i najwyższej jakości potrawy

urządzamy chrzciny, komunie, przyjęcia, wesela itp.
zapewniamy sprawny, szybki obsługę
wykwalifikowanego personelu

Właściciele: Jadwiga i Gabriel Mencfeld

TEL 823-1167

1900 Lakeshore Rd. W. Mississauga

na wschód od Southdown Rd. na Inverhouse Plaza

poniedziałek 9-18" czwartek piątek do 19" sobota 9-18"

**KINGSWAY MEAT
PRODUCTS AND DELICATESSEN LTD**

HUBERT WESIEŃSKI, 'VAN GRIGL

2342 Bloor St. W. Toronto

TEL 762-5365

Ponad 100 gatunków wyrobów wędliniarskich

własnej produkcji, wyrabianych przez wysoko kwalifikowanych
polskich rzeźników, według tradycyjnych polskich receptur

CENY KONKURENCYJNE

**Karl's Butcher
& Grocery**

właściciel Karol Jarząbek
Posiadamy na składzie zawsze
świeże mięsa, wędliny własnego
wyrobu smaczne i świeże oraz
importowane z Polski i Europy
artykuły spożywcze

105 Roncesvalles Ave

TORONTO

TEL 531-1622

SUPERIOR SAUSAGE CO
1004 Dundas St. W.
TEL 531-8423

KONKURENCYJNE CENY!

Wędzone na miejscu

słynne na całe Toronto

polskie kiełbasy

Szynki, kabanosy, wędliny

mięsa, różne delikatesy

**WSPANIAŁY POMYSŁ IRENY CHROBAK
EKSKLUZYWNY, ROZRYWKOWY
NOWY POLSKI KLUB i RESTAURACJA**
w wieżowcu w Etobicoke

Telefon

621 - 6050

**KOBI'S
ZAPRASZA CIĘ
NAOBIAD**
(kupon nieważny
przy zamówieniach
po obniżonych
cenach lub
promocyjnych
cenach)

Zamów jedno
danie
**OBIAD DLA
DWÓCH OSÓB**
drugie
dostaniesz
bezpłatnie

Zamawiając droższe
potrawy otrzymasz
dwa dania w cenie
jednego

Kupon ważny
do 31 MAJA 88

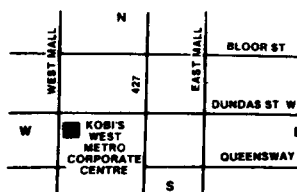
Kobis
LLBO

Gra zespół

Joseph Sobolecki and FRIENDS

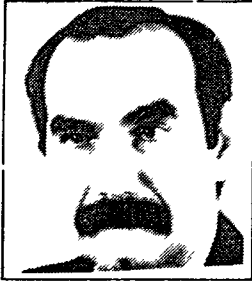
Adres: 195 The West Mall, Etobicoke

Eleganckie miejsce spotkań, wspaniały wystrój sal, duże bezpłatne parkingi,
znakomity dojazd i komunikacja Świetna polska i kanadyjska kuchnia,
przebogaty wybór napojów alkoholowych i zakąsek
SPECJALNE CENY Z OKAZJI OTWARCIA

Wesele, nowy dom, nowy członek rodziny są to powody dla których trzeba się upewnić czy obecne zabezpieczenie finansowe wychodzi naprzeciw Twoim potrzebom

Zadzwoń po informacje o programie który jest zaprojektowany, aby spełnić Twoje wymagania

SLAWOMIR PAROL

TEL. Bus. 631-6523; Res. 237-0387

ROACH BUSTERS

rewelacyjna, bezwonna i nietoksyczna metoda wyeliminowania plagi karaluchów
mówimy po polsku
tel 588-3007
lub 259-8309

HIGH TOP PHOTO LAB

TYLKO W KOLORZE
Profesjonalne wywoływanie filmów,
obróbka laboratoryjna zdjęć
TEL 252-9934

3043 Lakeshore Blvd West, Etobicoke
MÓWIMY PO POLSKU

Halina Baranowska,
M.A., A.I.C.

Analiza potrzeb finansowych ubezpieczenia na życie, zdrowie, plany emerytalne, RRSP, dotychczasowe renty ubezpieczenia grupowe

The Prudential Assurance
COMPANY LIMITED
suite 503, 295 The West Mall
ETOBICOKE, Ont. M9C 4Z4
TEL. bus 622-1115

HUMBERVIEW INSURANCE BROKERS LTD.

337 Roncesvalles Ave., Toronto, Ont.
TEL. 531-4647

INSURANCE NA:

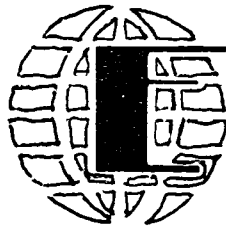
DOMY
SAMOCHODY
KOMERCYJNE
SKLEPY

WYCIECZKI
ZAPROSZENIA
WIZY

WYMIANA PASZPORTÓW
UBEZPIECZENIA SZPITALNE
DLA ODWIEDZAJĄCYCH
BILETY SAMOLOTOWE DO POLSKI

HUMBERVIEW TRAVEL

TEL.: 531-4648

EMPRESS TRAVEL AGENCY Ltd

185 RONCESVALLES AVE. TORONTO ONT. M6R 2S5 TEL. (416) 536 3554/6991

(naprzeciwko Credit Union) pod fachowym i doświadczonym kierownictwem
RENATY OKOŁO-KULAK

- BEZPOŚREDNIE PRZELOTY

DO POLSKI od \$ 567.00 (cena w obie strony)

- BILETY LOTNICZE, przeloty czarterowe, wycieczkowe i indywidualne do Polski i wszystkich krajów świata

- PASZPORTY, WIZY, ZAPROSZENIA

Atrakcyjne WAKACJE i ciekawe WYCIECZKI po przystępnych cenach (Hawaje, Floryda, Meksyk, Wyspy Karaibskie)

- Wysyłamy PACZKI ŻYWNOŚCIOWE i artykuły pierwszej potrzeby do Polski

- UBEZPIECZENIE dla przybywających z wizytą do Kanady od \$ 110 za 3 miesiące (wykupione nie później niż w ciągu 5 dni po przylocie)

- INCOME TAX - szybko, sprawnie, tanio

- Załatwiamy wszystkie formalności wizowo-paszportowe

- Tłumaczenia, akta notarialne, legalizacje

- Upoważniony Dealer PEKAO - pieniądze na konto A, C, bony, gotówka

PRZYJMUJEMY ZGŁOSZENIA

TELEFONICZNIE, LISTOWNIE I OSOBISCIE

ZAPRASZAMY

Akceptujemy American Express na wszystkie usługi

TEL.: (416) 536-3554/6991

PACZKI DO POLSKI WYŚLIJ JUŻ DZIŚ PRZEZ

POLIMEX TO NAJSTARSZA,
WYSPECJALIZOWANA FIRMA WYSYŁKOWA
Z TORONTO
KORZYSTAJCIE PAŃSTWO Z JEJ USŁUG.

POLIMEX

215 Roncesvalles Ave., Toronto, Ont. Tel.: 537-7914

1575 Sismet Rd Unit 7, Mississauga, Ont. Tel.: 624-1965

PACZKI MORSKIE • PACZKI LOTNICZE

- ☐ OWOCY CYTRUSOWE ☐ PRZEKAZY NA KONIA
- ☐ SAMOCHODY ☐ GOTÓWKA ☐ LEKI
- ☐ WĘGIEL ☐ PACZKI ŻYWNOŚCIOWE
- ☐ SPRZĘT GOSPODARSTWA DOMOWEGO

TYLKO POLIMEX OFERUJE CERTYFIKAT
UBEZPIECZENIOWY NA PACZKI DO POLSKI
AZ DO \$ 1000.00

NIEUCHOMOŚCI • KUPNO • SPRZEDAŻ

Century 21

PIOTR
POBOJEWSKI

TEL biuro 743-7722 dom 890-2145

Scarlett Rd. przepiękny stylowy dom z dwoma kominkami, podwójnym garażem i bardzo dużą parcelą. \$ 441,200

Brampton przepiękny 2-piętrowy dom z dużą działką i prywatnym jazdem. Tylko \$ 164,900

OKAZJA Dundas/Indian Grove, 2 piętrowy 2 pełne łazienki, jazd z tyłu. Tylko \$ 184,900

Mississauga przepiękny 3-sypialniowy wolno stojący murowany dom z garażem i prywatnym jazdem. Tylko \$ 199,900

Dundas/Pacific 3-piętrowy murowany dom dla właściciela i do wynajmowania. Tylko \$ 179,900 (Dla pierwszy raz kupujących)

Południowe Etobicoke 8-letni wolno stojący tzw "Raised bungalow" garaż, prywatny jazd 2 kuchnie. \$ 249,900

Dundas/Runnymede budynek ze sklepem i apartamentami z możliwością rozbudowy i otwarcia biznesu przez właściciela. Cena \$ 329,900

Mississauga przepiękny wolno stojący dom z garażem, prywatnym jazdem. Cena \$ 199,900

The West Mall 2 sypialniowe condominium właściciel zostawia wszystko. Tylko \$ 126,900

Cawthra/South Service Rd. 4-sypialniowy wolno stojący dom z podwójnym garażem, prywatnym jazdem, parcela 75 x 132 stóp. \$ 299,500

ROBERT HOLECZEK

Udziela solidnej i fachowej pomocy w sprzedaży, kupnie, wynajmowaniu, finansowaniu i wycenie wszelkich nieruchomości w Metro Toronto

TEL. biuro: 690-6363

dom: 423-9540

24-godzinny serwis

Bloor/Lansdowne Semi z cegły 3 sypialnie 3 pełne łazienki 3 kuchnie blisko metra.

Dundas/Annette ładny 3 piętrowy dochodowy dom cena \$ 254,900

High Park 3-piętrowy dom z cegły 8 pokoi 5 sypialni.

Eglinton/Rogers wolno stojący dwupiętrowy dom z cegły z garażem 6 pokoi, 3 sypialnie cena \$ 179,900

Downtown 2-piętrowy dom z dwoma sypialniami i parkingiem, cena \$ 134,500

• WYCENA
• KUPNO
• SPRZEDAŻ
• INWESTYCJA

Chętnie udzieli
wszelkich
porad oraz
profesjonalnej
pomocy

ERYK HASLAK

Biuro 534-7788 (24 godz. serwis)
Dom 620-1177

OKAZJA. BUSKO CENTENNIAL PARK, 3-sypialniowy dom, tylko \$199,000.

RE/MAX
real properties inc. realtor

• KUPNO • SPRZEDAŻ
• OSZACOWANIE
• ZAŁATWIANIE SPRAW
FINANSOWYCH I PRAWNYCH

JACEK GOGOLA

biuro: 890-7474

dom 826-0747

1143 Highgate pięknie wykończony bungalow dla dwóch rodzin \$ 229,800

7165 Bendigo bungalow dla dwóch rodzin 2 gaje wejście \$163,900

126 Beresford/Bloor 2 kuchnie możliwość trzeciego apartamentu, \$ 268,900.

30 Queen Str dom w budowie możliwość otwarcia biznesu cena \$ 380,000

831 Main Str 33 apartamentowy dom 150 tys dochodu, cena 1 milion 150 tys

61 Proctor Fourplex 25 tys dochodu Tylko \$ 219 tys

Blisko Wasmaga motel restauracja dom, parcela 1,5 akra Tylko \$ 195 tys.

122 Rosslyn Ave. Fourplex 25 tys dochodu Cena \$ 229 tys.

Chalfield piękne bungalow drugie wejście b duża parcela i park, cena \$ 225 tys

Etobicoke sklep delikatesowy wyposażony B dobry dochód Cena \$ 149 tys

ANNA KRYSIAK

RE/MAX

udzieli

rzetelnej i fachowej porady
we wszystkich sprawach
związanych z kupnem
i sprzedażą domów

Pomagam przy otrzymaniu
wszelkich mortgages, nawet przy
minimalnym downpayment
Bezpłatne oszacowanie
nieruchomości

Cottage na 25 akrowej działce przy Scelton Lake Cena \$49 tys

Centralne Etobicoke duży 3 sypialniowy bungalow z wykończonym "basementem" z łazienką z barem. Piękna działka 40 x 160 cena \$225,000

Mississauga 3 sypialniowy townhouse 2 łazienki garaż \$129,900.

TEL biuro: 231-0600; dom 858-0129

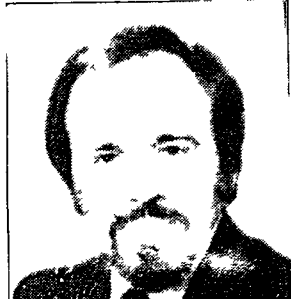
HMT
EAGLE
REAL ESTATE LTD.Aleksander
Okolo-Kulak

biuro 259-9231

dom 626-0532

SPRZEDAŻ • KUPNO • WYCENA

• FINANSOWANIE NIERUCHOMOŚCI

Mississauga 5-sypialniowe condominium townhouse Cena \$144,900

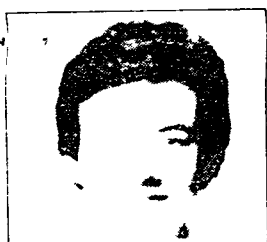
Mississauga 3-sypialniowy townhouse z garażem i balkonem Blisko komunikacji.

Cena \$ 145,900

Lakeshore Kipling 10-apartamentowy budynek. Dobry dochód i finansowanie Cena \$ 579 tys

Mississauga 2 3 sypialniowe townhousey po przystępnych cenach

Baysville 45 akrów 1900 stóp wybrzeża nad Lake of Bays na skrzyżowaniu dwóch szos

ELZBIETA KAUPÉ

CHOLKAN

NIERUCHOMOŚCI •
• KUPNO • SPRZEDAŻ
• FINANSOWANIE

MAŁGORZATA JEDLEWSKA

TEL.: 763-5555
R.CHOLKAN & CO.LIMITED REALTOR
2336 Bloor St. W., Toronto, Ontario

BARBARA SAWALA

udzieli wszelkiej pomocy i informacji
w zakresie sprzedaży i kupna i wynajmu
posiadłości w Burlington Hamilton
i okolicach
Prosimy dzwonić

Alec Murray Real Estate Co Ltd.
(416) 639-8004 czynny c. i. a. dob.

TEL domowy (416) 332-8111

HMT
EAGLE
REAL ESTATE LTD.

Julia

Korpata, L.L.M.

tel biuro: 259-9231

dom: 255-5954

Constitution/Budas 3-sypialniowy townhouse centrum Mississauga.
Doskonała inwestycja \$ 114,900

MAREK
REJNIAK

Serdecznie
zapraszam
zainteresowanych
kupnem
i sprzedażą
nieruchomości

Lakeshore/Islington dwupiętrowy wolno stojący dom na inwestycję Dochód miesięczny \$24,000 Cena \$ 223,900

Delikatesy w polskiej dzelniey znakomity biznes dla rodziny

Triplex po przystępnej cenie w zachodniej części Toronto znakomita inwestycja

Kennedy Danford (Scar.) dwupiętrowy wolno stojący dom, 3 sypialnie możliwość wynajęcia basenu z oddzielnym wejściem, tylko \$ 195,000

Po bliższe informacje i fachową pomoc proszę dzwonić
Biuro 534-7788, oraz Pager Dom 756-1538
431 Roncesvalles Ave Toronto, M6R 2N3

METRO TORONTO
Sprzedaż-kupno, wynajem
domów, interesów
i apartamentów
Solidna i fachowa pomoc w
załatwianiu formalności
prawnych i finansowych

Kamil
KOWALCZYK
Tel. biuro: 536-5000
dom: 690-4182

Centrum Mississauga Condo apart. 2 sypialnie basen w budynku TYLKO \$ 110,000.

Bloor/Symington duży murowany dom z możliwością przerobienia na 3 apart.

działka 160 stóp druga, \$ 199,000

High Park 3-piętrowy dom 4 łazienki, 3 kuchnie możliwy dochód, \$ 40 tys na rok, cena \$ 489,000.

High Park ładny 3 sypialniowy dom z wykończoną piwnicą i prywatnym jazdem.

Tylko \$ 229,000.

Lakeshore/Brownsline 3-apart. dom z podwójnym garażem, \$ 229,000

Centrum Toronto wolno stojący dwupiętrowy dom, blisko komunikacji i sklepów \$ 234,900

Bloor/Cawthra duży 3 sypialniowy bungalow na działce 51 x 125 wykończona piwnica, blisko kościoła i sklepów. Cena okazja \$216,000.

CENTURY 21
Parkland Ltd.

ERIK TURSKI

ASSOCIATE BROKER

TEL. 767-8399

• Pomoc w załatwianiu spraw
finansowych i prawnych
• Pomoc w finansowaniu kosztów
przeprowadzki
• Kupno, sprzedaż domów,
condominiów, biznesów
• Townhousey i kondominia
w cenie od 79 000 \$
• Dochodowe domy w rejonie
High Park - Parkdale

Otwarliśmy
nowy punkt sprzedaży
w AJAX
na Harwood Mall
w sklepie
SMOKERS CORNER
w sąsiedztwie Miracle

**FIRMA
ITPOL
CONSTRUCTION**

- kompleksowe remonty i renowacje domy biura sklepy
  - fachowe porady oraz wyceny gratis
  - ściany, sufity prace wykończeniowe
  - stolarka malowanie, instalacje
- TEL. (416) 271-7029

**DENTURE THERAPY
CLINIC**

JAN M. WIŚNIEWSKI, D.T.
Pierwsza polska protezownia dentystyczna

2337 Dundas St. W. Toronto
M6R 1X6
(Bloor Dundas Square Building)
TEL. (416) 533-8811

**DENTYSTYCZNE
PROTEZY**

NOWE I NAPRAWY
4 Wall Ave., Toronto
(Hwy 401 i Weston Rd.)

URSZULA I BAUMAN,
D.T.
przyjmuje codziennie i w soboty
TEL. (416) 245-7168

**Dr. Maria
RACZYŃSKA**

lekarz rodzinny
z długoletnim
doświadczeniem w
chorobach zylaków
uprzejmie zawiadamia o
otwarcu gabinetu lekarskiego
oraz kliniki zylaków
2000 Credit Valley Rd
Suite 506, Mississauga, Ont.
TEL. (416) 828-4812,
828-4813

dr Janina Dutkiewicz

FAMILY PHYSICIAN
zawiadamia o otwarciu
gabinetu lekarskiego przy
3095 Glen Enn Dr. ste 7
MISSISSAUGA
TEL. 828-0038

**INDEPENDENT
COMPUTER EXPERTS**

- Oprogramowanie
  - konsultacje
  - szkolenie
  - przygotowanie resume
- TEL. 742-1387

**Polska Księgarnia
Wyszykowska
"OD NOWA"**

oferuje najtańsze polskie książki
w Kanadzie KATALOGI wysyłamy
na życzenie

SCARBOROUGH, ONT
M1G 1R8

3950 Lawrence Ave. E.
Apt 506

TEL. (416) 431-9882

Dla mieszkańców wschodniej części
Toronto możliwość dostawy do domu

**ADWOKAT
Michał Wojciech
CZUMA**

Specjalność:
SPRAWY SĄDOWE
821-8522

TORONTO
3416 Dundas St West
Suite 209 (przy Runnymede)
Toronto Ont M6S 2S1
767-2127

MISSISSAUGA
2000 Argenta Rd., Plaza 1,
Suite 200,
Toronto Ont L5N 1P7
(Firma ANDERSON,
SINCLAIR)

LEKARZE, DENTYŚCI, APTEKI

doktor

Matthew Kuszewski

FAMILY PHYSICIAN

uprzejmie zawiadamia o otwarciu
praktyki lekarskiej w Toronto
przy 22 Roncesvalles Ave
Proszę dzwonić pod
531-8887

Wszelkie porady medyczne, wypadkowe,
rodzinne, stress-relaxing,
psychoterapia, wizyty domowe

Otwarto nowy punkt
sprzedaży gazety w
Mississauga

MAX'S DELICATESSEN

1151 Dundas Str. W.

za skrzyżowaniem Mavis/Dundas

Na plaży

TEL. 277-1936

**Dr. J. Wójcik
MEDYCYNĄ OGÓLNA**

6000 COTE DES NEIGES 190
Montreal
(w pobliżu szpitala St. Mary's i Jewish
General)

TEL. (514) 342-4522,
342-4525

dr Bogdan Pietraszek

rozpoczął praktykę lekarską
w Toronto jako lekarz ogólny
tj. 'Family Doctor'
w gabinecie przy
190 Fern Ave
naprzeciwko Credit Union
TEL. 532-4317
• przyjmuje od pon. do piątku 10-18
w soboty 10-13
ODBYWA TEŻ WIZYTY DOMOWE

dr Jerzy Ochociński

z długoletnim doświadczeniem
w schorzeniach stawów i kręgosłupa
oraz komplikacjach pourazowych

dr Paweł Ochociński

uprzejmie zawiadamiają
o otwarciu gabinetów lekarskich
w Toronto

2199 Bloor West TEL. 762-4136

**ADAM
RADIO - TV - REPAIR**

Naprawa wszystkich
rodzajów telewizorów,
radu, magnetofonów, video,
konwerterów
TEL. 626-0620

**POMOC W UZYSKANIU
STATUSU IMIGRANTA
W KANADZIE**

• Czy należysz do tych, któ-
rzy chcą pozostać w Kanadzie
na stałe? Istnieje możliwość, że
będziesz mógł to osiągnąć w
ramach PROPONOWANYCH
ZMIAN PRAWA IMIGRA-
CYJNEGO, rozważanych
obecnie przez Departament
Imigracji.

Niezależnie od tego, jaki masz
status - NIE ZWLEKAJ -
nawet kontakt z

**D.L.B. IMMIGRATION
CONSULTANTS**

POPRZEDNIO KIEROWNIK
RZĄDOWEGO PROGRAMU
IMIGRACYJNEGO
DLA POLAKÓW W TORONTO
LINDA LEVER

240 Richmond St. West,
Suite 304
Toronto, Ont M5V 1W1
TEL. (416) 971-9914

**BIURO POMOCY
SPOŁECZNEJ**

30 Marmaduke Str.
(budynek szkoły HOWARD PARK)
TEL. 533-5471

Czynne pon., wtorki, czwartki
i piątki, godz. 10:00-4:00

POMOC I PORADY WE
WSZYSTKICH SPRAWACH
Legalizacja dokumentów
i uwierzytelnianie podpisów

**LECH
PRUSIŃSKI
NAJSTARSZE
POLONIJNE BIURO
POMOCY
IMIGRACYJNEJ**

W związku z przewidywaną
zmianą kanadyjskich
przepisów imigracyjnych
zawiadamiamy wszystkie
osoby pragnące uzyskać
stały pobyt w Kanadzie
- niezależnie od ich
obecnego statusu -
ze nasze biuro udziela
bezpłatnie porad we wtorki
w godzinach 12 - 7 wiecz.
192 GARDEN AVENUE
TEL. 588-1659

Julia Korpała, L.L.M.

Adwokat z Polski
z długoletnią praktyką
Udziela porad i pomocy we wszelkich
sprawach na terenie Polski, m.in.
małżeństwa przez pełnomocnika, rozwoły w Polsce
wszelkie notarialne pełnomocnictwa do Polski, notari-
alne sprzedaż, kupna i darowizny domów, gruntów
spadku i inne sprawy majątkowe w Polsce oraz pisy do
polskich sądów i urzędów
3290 Lakeshore Blvd. W.
TORONTO M8V 1M4
TEL. 255-5554
po telefonicznym uzgodnieniu

dermaton
**ZAKŁAD
KOSMETYCZNY**

- Pielęgnacja twarzy, rąk i stóp
  - Usuwanie zbędnego owłosienia
  - Specjalistyczna aparatura
  - Jakosciowe kosmetyki
  - Wizyty prosimy zamawiać telefonicznie
- TEL. 766-1867
2198 Bloor St. W., Toronto

DOŚWIADCZONA
KOSMETYCZKA Z POLSKI
zaprasza miłe Klientki
do nowo otwartego salonu

Le Visage

(wejście przez Paris Studio)
2007 Bloor St. W.
TEL. 766-0660

**MIRROR IMAGE
TRANSLATIONS
Jan Wellinsberg**

2222 Bloor St. W.
Toronto, Ont. M6R 1E5
TEL. (416) 235-4570

UREK
PHOTOGRAPHY

PORTRET • SLUB

• REPORTAŻ

&

PRODUKCJA KART
Z ŻYCZENIAMI
TELEFON

(416) 244-8903

• JERZY PAWLAK •

**ANKA
&
PETER**

2574 Bloor St. W.
Toronto, Ont.
TEL. 766-4466

Zapraszamy i polecamy na różne okazje

SYRENA TRAVEL LIMITED

1684 Queen Street West
TORONTO ONTARIO CANADA M6R 1B3
tel 1-416-533-9486

SYRENA w służbie Polonii od 1957 roku
Oferujemy

1987 loty do Polski szybko, tanio

Chcesz odwiedzić rodzinę - korzystaj z naszych usług
Polecamy ubezpieczenia dla odwiedzających Kanadę
Załatwiamy deklaracje dla osób potrzebujących wize

UBEZPIECZENIA, KSIĘGOWOŚĆ
Mutual of Omaha Insurance Company

1250 dol. miesięcznie wolny od podatku dochod w razie choroby
choroby lub wypadku dla osób zatrudnionych na własny rachunek
plany finansowe zabezpieczające dzieci

- plany emerytalne RRSP
- ubezpieczenia na życie

JERZY MAJEWSKI M.Sc.

TEL. bus. 631-6523, home 452-7239

**NEW YORK LIFE INSURANCE COMPANY
FINANCIAL PLANNING • UBEZPIECZENIA**

Life insurance (na życie) • Disability (chorobowe)
• Mortgage (hipoteczne) • Business (handlowe) • RRSP •
Annuity (emerytury)

SOLIDNIE • TANIO • SZYBKO

ANDRZEJ KRYSIAK

Po bliższe informacje proszę dzwonić
biuro 226 6515 dom 858-0129

**INCOME TAX SERVICE
FINANCIAL PLANNING**

ZOFIA ADAMCZYK, M.B.A.

TEL. 822-6826

Zeznania i podatkowe dla osób prywatnych i małych
przedsiębiorstw według najnowszych przepisów finansowych
Bezpłatne konsultacje i porady
Jeżeli jesteś nowo przybyłym, też należysz Ci się kredyty

**COMPUTERIZED
ACCOUNTING
BOOKKEEPING
&
INCOME TAX SERVICES**

TEL. (416) 762-5891

Fachowo i solidnie
• księgowość i rachunkowość
dla małych przedsiębiorstw
• wypełnianie formularzy

ANDRZEJ SZCZERBA

**Montreal
POLONIJNA KASA
KREDYTOWA**

65 Sherbrooke St. E. ste 103
TEL. 845-3534
oferuje Polonii na wyjątkowo dogodnych
warunkach wszelkiego rodzaju pożyczki
i najlepsze oprocentowanie za sumy
złożone w Kasie
poniedziałek 10-5
czwartek i piątek 10-20

**HOMETARIO
REAL ESTATE LTD
ASSURANCE BROKERS LTD**

- Kupno i sprzedaż nieruchomości
wszelkiego rodzaju
  - Ubezpieczenia na samochody -
od ognia - kradzieży i inne
- 171 Roncesvalles Ave
Toronto
TEL. 531-3506

UMOWY HIPOTECZNE •

AKTY NOTARIALNE •

ZAPROSZENIA I INNE

DOKUMENTY PO POLSKU

I ANGLIEJSKU • LISTY

URZĘDOWE I PRYWATNE •

ŻYCIORYSY • WYPEŁNIANIE

FORMULARZY O PRACĘ

Tłumaczenia z polskiego,

francuskiego i niemieckiego,

hiszpańskiego i włoskiego

1 SZWACZKA

TEL. (416) 433-3007

RENEWAL
**Construction and
Renovation**

Instalacje elektryczne,
renowacje łazienek, kuchni
wykładziny kafelki,
wykarczanie piwnic
Bezpłatna wycena.
TEL. 249-5212 lub 742-1302

Mi & Le
**Profesjonalnie, tanio
i szybko!**

- urządzamy
  - projektujemy
  - tapetujemy
  - malujemy
- (z zewnątrz i wewnątrz)
wszelkiego typu
pomieszczenia
TEL. 253-0687

**SENNIK EGIPSKO-
CHALDEJSKI**

najwygodniejszy
przebieg dzieł
wschodniego Derwisza
ponad 8000 haseł -
wykładni przeżyć
sennych
w broszurowym
wydaniu - \$ 9 z
przesyłką
BOŻENA, BOX 306
Port Coguitlam, B.C.
V3C 4K6

VOYTEK
**MECHANICAL
CONTRACTING
Specialists in the
SALES • INSTALLATION**

REPAIRS
AIR CONDITIONING
HEATING
VENTILATION
HUMIDIFIERS
WRITTEN GUARANTEE
ASK US ABOUT OUR SPECIAL
OFF-SEASON INSTALLATION
RATES
756-3494

**INTERNATIONAL
VIDEO SERVICE**

Oferuje obsługę video w systemie
amerykańskim na terenie Polski
nagrywanie wszelkiego rodzaju spotkań
uroczystości itp. od \$49
odwzajemnie kaset video we wskazanych
miejscach w kraju od \$29
Świąteczne video-listy i życzenia jedno-
i dwustronne oraz wszelkie inne życzenia
Informacje (416) 769-4366 całą dobę
OBSŁUGUJEMY CAŁĄ KANADĘ I USA
Visa • Master Charge

ARNOLD PENK

SALES AND LEASING
Przedstawiciel firmy
sprzedającej samochody

General Motors
Nowe samochody 87 i 88
posiadają 6-letnią gwarancję
lub 100 tys km (power train)
oraz gwarancję antykorozyjną
na 6 lat lub 160 tys km

Wielka wysprzedaż samochodów przy wyjątkowo niskim oprocentowaniu. Szeroki wybór nowych i używanych samochodów. Używane samochody mają do nabycia roczną gwarancję. ARNOLD PENK gwarantuje najlepsze warunki sprzedaży samochodów z załatwieniem na poczekaniu sprzedaży i pożyczek. Polecam tanie ubezpieczenia, uwzględniające zagraniczne prawa jazdy. Osobista opieka ARNOLDA PENKA w ciągu całego okresu posiadania auta. ARNOLD PENK posiada długoletnią praktykę w sprzedaży samochodów i udzielaniu pożyczek. Cieszy się wielkim uznaniem i zaufaniem wśród Polaków a także znany jest jako społecznik. Kupno samochodu jest poważnym wydatkiem finansowym, trzeba wiedzieć z kim nawiązać tak poważną transakcję. ARNOLD PENK jest wyróżniony przez GM jako Senior Master Salesman. Czy jeszcze ktoś może to zaoferować? Zanim podpiszesz gdziekolwiek transakcję zakupu, sprawdź u ARNOLDA PENKA!

Po wszelkie informacje uprasza się dzwonić 964-3211 lub do domu o każdej porze 731-0757, podając nazwisko i numer telefonu.

832 Bay St., Toronto, Ont. (przy College)

**ELŻBIETA
(ELIZABETH)
KORZYCKA**
PRZEDSTAWICIEL
COOKSVILLE DODGE
CHRYSLER

290 DUNDAS ST E. Miss
(pomiędzy Cawthra i # 10)
TEL bus (416) 279 3031
Res 625 - 1961

ZNIŻKA PIENIĘDZA do \$ 3000
na wybrane modele. Olbrzymi wybór
PICKUP TRUCKS i VANOW
Model 1987 - rodzinny samochód Shac'ów
• Nowe samochody mają gwarancję na 7 lat,
lub 150 tys km

DOUBLER TRUCK DRIVER TRAINING

NAUKA JAZDY NA SAMOCHODACH CIĘŻAROWYCH
kategorii A i D

ocena umiejętności i doskolenia dla kierowców
nauczka od podstaw wraz z możliwością
dogodnych spłat
Registered and approved as a Private
Vocational School

2095 Weston Rd (na pld. od 401)

244-2725

TOYOTA

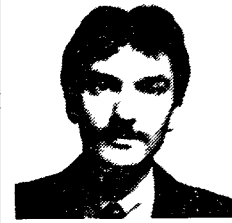
TERCEL • COROLLA • CAMRY • CRESSID
• CELICA • SUPRA • VANS • TRUCKS

PRZYJDŹ I PORÓWNAJ
zanim podpiszesz transakcję kupna
nowego samochodu
DO ZOBACZENIA!

YONGE - LAWRENCE TOYOTA

3020 YONGE ST.
481 - 5216

(tuz obok przystanku metra)

**JACK
KLIMCZAK**

Tel. domowy: 762-9421

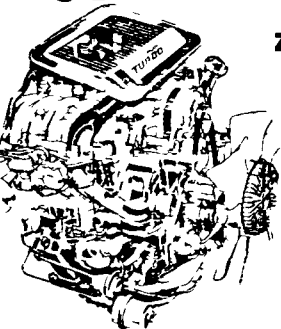
KAPITAŁNE NAPRAWY SILNIKÓW

z pełnym zamontowaniem

**CRANKSHAFT SERVICE
& SUPPLIES Ltd.**

483 Dupont St.

Wszystkie prace objęte
gwarancją
1 roku lub 25,000 km
Kompletne naprawy
obsługa krajowych
i importowanych
samochodów

Stan Ignakiewicz
Moe Jabouri
537-2529
537-5857

\$50,00 zniżki na główną
naprawę silnika
wraz z niniejszym
kuponem

DODATKOWY DOCHÓD

W tym samym czasie
zarabiasz a także
zaoszczędzisz znaczną
sumę w ciągu roku
Program naszej firmy
jest dla wszystkich
Pobyt stały wymagany
TEL 234-8192

ACURA

S
H
E
R
W
A
Y

Wysoko wyspecjalizowana
stacja obsługi samochodowej
prowadzi SPRZEDAŻ, NAPRAWĘ
i WYNAJMOWANIE SAMOCHODÓW.

Wszystkie naprawy mechaniczne
Warsztat blacharski
Naprawy powypadkowe
(w ramach ubezpieczenia i bez)
Najnowocześniejsze urządzenia m in
prostownice do samochodów
Malowanie farbami europejskimi
SPECJALIŚCI

O NAJWYŻSZYCH KWALIFIKACJACH

2000 The Queensway, Etobicoke

Po informacje dzwonić i prosić o
JOHNA LUDWIGA (mówi po polsku)
TEL. 620 - 1987 8 00 do 6 00

CHRISTOPHER OPOLSKI

wypełnia zeznania podatkowe - INCOME TAX
w Twoim domu, solidnie i tanio
Ułgi dla nowo przybyłych i emerytów
Proszę dzwonić o każdej porze
826 - 6728

AUTO DRIVING SCHOOL
"THE HELPFUL PROFESSIONALS"
WOJTEK ANTCHAK

Licencjonowany instruktor jazdy udziela lekcji
oraz przygotowuje do egzaminów państwowych
(Kat "G")

TEL (416) 270-8145 res, 536-5454 bus.
1651 Bloor Str. W., Toronto, Ont. M6P1A6

EastWay

EASTWAY PLYMOUTH CHRYSLER LIMITED

2851 Eglinton Ave. East
NAJLEPSZY SPRZEDAWCA
W SCARBOROUGH

oferuje

- największy wybór samochodów nowych i używanych
- bezkonkurencyjne gwarancje 7 lat/115 tys km
- dogodne możliwości kredytowe
- tanie ubezpieczenia rejestracje
- Nikt nie sprzedaje samochodów lepiej niż
- ANDRZEJ CIERPICH
- tel biuro 264-2501
- dom 921-0515

ADVANCE REAL ESTATE LIMITED

1055 Bloor Street West - TORONTO, ONT. - M6H 1M4

Od 1958 roku udziela Polonii solidnej, fachowej i życzliwej pomocy przy kupnie i sprzedaży nieruchomości. Załatwiamy również finansowanie na korzystnych warunkach.

DANUTA KOTAPKA, 769-5394

Telefon:
534 - 9246

EWA JANICKA, 234 - 8319

POMAGAMY W SFINANSOWANIU KUPNA LUB SPRZEDAŻY NIERUCHOMOŚCI DLA NASZYCH KLIENTÓW.

OGŁOSZENIA
O PRACY

Wszystkie ogłoszenia osob oferujących pracę lub poszukujących pracy zamieszczamy bezpłatnie trzykrotnie

Tel 743-5706

LICENCJONOWANY elektryk, z wieloletnim doświadczeniem, wykonuje wszelkie prace renowacyjne oraz nowe instalacje. Tel. 236-2138, 425-4513

SZUKAM pracy chałupniczej. Umiejętności, wykonywać drobne roboty. Tel. 275-5530

ALUMINIUM Window Company zatrudni na cały etat operatorów maszyn i instalatorów okien. Możliwość awansu. Doświadczenie niekonieczne. Tel. 675-3262

PRACOWNICY (m) gotowi solidnie pracować, poszukiwani do fabryki opakowań w Mississauga. 7 dolarów na start, płacimy OHIP, dentystę i lekarstwa, znajomość angielskiego niewymagana. Dzwonić 823-1751, między 7.30 am a 4.15 pm. Proszę Andrew

POTRZEBNA mówiąca po rosyjsku opiekunka do dzieci, praca w weekendy. Tel. 633-8543

DIESEL mechanik. Największy w Kanadzie Dealer Mercedes Benz Trucks potrzebuje mechaników do pracy w nowym warsztacie. Najwyższe płace i wszystkie benefity. Możliwość zatrudnienia bez licencji. Kontakt: Hugh Brown, tel. 673-1479 po polsku, 624-0598 tylko weekendy

POSZUKUJĘ pracy chałupniczej. Tel. 267 8588 po godz. 19

WRÓŻĘ z kart. Tel. 538-0468

SZUKAM dowolnej pracy chałupniczej. Umiejętności na maszynach. Mississauga lub Brampton. Tel. 821 8369

KOBIETA 30-letnia poszukuje pracy. Tel. 481-8679

STUDENT Network painting and wall papering tanio czysto szybko. Tel. 661 9968 Janek and David

SZUKAM jakiegokolwiek pracy. Robię małe komiki swetry i roboty szyciowe. Tel. 284-2519

SZUKAM pracy chałupniczej lub opieki nad dzieckiem. Etobicoke w okolicy Lakeshore Blvd. Tel. 259-2018

NOWO przybyły 30-letni mechanik poszukuje każdej pracy. Tel. 622-7808

SZUKAM pracy chałupniczej. Tel. 251 7160

SZUKAM pracy chałupniczej. Tel. 422-2559

POTOGRAFIK poszukuje pracy. Tel. 289-1806

W ZAMIAN za drobne prace domowe (około 3 godz. dziennie) wynajmę (kobieta) pokój w basenemencie, oddzielne wejście i łazienka. Okolica Danforth Main Street, bardzo blisko metra, tel. 690-3285

ZAOPIEKUJĘ się dzieckiem u siebie w mieszkaniu. Okolica King. Tel. 588-6650

POLKA, nowo przybyła przyjmie jakiegokolwiek pracę. Tel. 820-5281

NOWO przybyła masażystka, kinazyterapeutka poszukuje pracy. Tel. 820-5281

35-letnia kobieta poszukuje pracy. Tel. 238-0447

LABORATORIUM fotograficzne zatrudni osobę z doświadczeniem w fotografii barwnej. Najchętniej w wieku od 21 do 25 lat. Proszę zgłaszać się osobiście. High Top 3043 Lakeshore Blvd. W., w godz. 4-6 po poł.

PILNIE potrzebny frezer w Brampton. Tel. 452-0485, proszę Edwarda.

NOWO przybyły stolarz malarz poszukuje pracy. Tel. 245-6887

NOWO przybyły budowlanec, poszukuje pracy w budownictwie. Tel. 690-9173, proszę Boika, po 7 wieczorem.

POTRZEBNY pomocnik do układania płytek ceramicznych. Proszę Romana, 273-4540

OGRODNIK, ślusarz, spawacz zrobi konstrukcje szklarki, tunelu foliowego lub podaj mi inną pracę. Tel. 247-6590

ZAOPIEKUJĘ się dzieckiem u siebie w domu, okolica Scarlett i Eglinton. Tel. 235-1634

FIRMA mleczarska ASTRO-DARY zatrudni pewną liczbę kobiet. Praca wymaga podnoszenia średnich ciężarów. Znakomite płace i dodatki socjalne. Angielski nie wymagany. Proszę zgłaszać się osobiście do pana Jima Connery lub menagera adres: Astro Dary 25 Rakely Court, Etobicoke, okolica Dixie i Renforth na półn. od Eglinton.

MŁODA, energiczna, doświadczona w prowadzeniu domu, poszukuje pracy wraz z mieszkaniem. Tel. 279-2769

PRZYJMIĘ szycie odzieży posiadam maszynę przemysłową. Tel. 239-0176

POTRZEBNI doświadczeni malarze. Praca w okolicach Toronto i Mississauga. Tel. 823-6973, (1) 332-02-10

NA odwiedzinach do końca września pomożę w pracach hydrauliczno-budowlanych. Tel. (1) 332-15-10

ZAOPIEKUJĘ się dzieckiem u siebie w domu, Mississauga, osiedle Meadowvale, tel. 826-8648

POSZUKUJĘ pracy na weekendy. Dzwonić po 18-tej, tel. 757 2220

BABY SITTER, 4 months baby required. Tel. 229 4417

MEJCHYZNA 30-letnia poszukuje pracy. Tel. 252-0427

POTRZEBNA dziewczyna na weekendy, dobrze mówiąca po angielsku do niepełnosprawnej osoby. Tel. 422-0075

PROGRAMISTA poszukuje pracy wieczorem lub w weekendy. Posiada kanadyjskie doświadczenie. Tel. 781 2671

KOBIETA inżynier elektroniki przyjmie pracę w domu. montaż lub inne zajęcia. Tel. 781 2671

PODEJMIĘ się opieki nad małym dzieckiem z możliwością zamieszkania. Hanna, tel. 421-8497

POTRZEBNI kierowcy z kat. A, wymagane doświadczenie i podstawowa znajomość języka angielskiego. Dobre warunki pracy. Tel. 242-3593

MŁODY nowo przybyły szuka pracy w pełnym wymiarze godzin. Proszę dzwonić wieczorem, tel. 447-8140

NOWO przybyły szuka jakiegokolwiek pracy, tel. 742-0068 po 8 pm.

POTRZEBNA opiekunka do dzieci 5 i 7 lat. Okolice Don Mills Eglinton. 421 3958

POTRZEBNE kobiety do sprzątania mieszkań. Proszę telefonować po piątku. Tel. 248-6332

POTRZEBNI pracownicy do zbierania odpadów. Proszę dzwonić tel. 759-0216

POSZUKUJEMY towarzysza do naszego sklepu produkującego części do maszyn górniczych. Wymagana znajomość rysunku technicznego. Praca stała. Tel. 736-9193 proszę George.

DONUT shop counter help Full time. After noon shift, good wages. Near Sheppard. Ida. Tel. 226-2728

INŻYNIER elektroniki (niepracująca dziecko) poszukuje pracy part-time w zawodzie, lub jakiegokolwiek pracy słońca) do domu. Tel. 781 2671

Programista + analityk z doświadczeniem w najszybszym poszukuje pracy w zawodzie lub nie wieczorem lub w weekendy, tel. 781 2671

MŁODY mężczyzna do lekkiej pracy na budowie. Płace godziwe. Tel. 255-4957

RESTAURACJA w mieście 204 Bay Yorkville poszukuje agenta. 621 6050 Irene

POTRZEBNA dochoźca opiekunka do dwójki dzieci. Yonge & Bloor. Tel. 923-6469 dzwonić po 4 p.m.

POTRZEBNA dochoźca pani do prowadzenia domu i opieki nad dzieckiem w wieku szkolnym. Okolice Jane & Bloor. Tel. 769-6793 po 17-48

POSZUKUJĘ pracy jako murarz. 10 lat praktyki. Stanisław 536 5068

POSZUKUJĘ pracy w weekendy lub part-time. Jestem nowo przybyły, elektryk, prawo jazdy G Bogdan 767 7360

RZETELNY rzemieślnik z wieloletnim doświadczeniem w branży metalowej i budownictwie przyjmie każdą pracę. Tel. 766-0463

PRZYJEZDNY z Polski poszukuje pracy w jakimkolwiek zawodzie, posiada doświadczenie budowlane i ogrodnicze. Dzwonić po 18-tej. Tel. 630-2308

KOBIETA poszukuje pracy chałupniczej od 1 lipca. umie szyc na maszynach domowych i przemysłowych. Tel. 630-2308

Z ZAMIESZKANIEM na miejscu potrzebna opiekunka do dwójki dzieci 3 i 6 lat, okolice Finch i 404 od 15 kwietnia. Tel. 499-8326

POSZUKUJĘ na stałe lub przychodnie opiekunki do dwóch dziewczynek (2 i 4 lata). Jedną pół dnia w przedszkolu. Od 8 maja na miesiąc. Tel. 492 0372

UWAGA, sprzedam za gotówkę wózki do sprzedaży hot dogów, unowocześnione po inspekcji. Tel. 532-3010 wieczorem

DO SPRZEDANIA pralka suszarka, zamrażarka firmy Viking oraz samochód marki Pontiac Fenix 1984. Tel. 269-6030

SPRZEDAM trucka z kontenerem. Tel. (1) 573-9136 Hamilton.

SPRZEDAM stół, krzesła, fotel, stereo, odkurzacz, pralkę automatyczną. Tel. 622-2219 do 9 wiecz.

OKAZJA!! Pianino "Craig" Montreal by Heinzman - DO SPRZEDANIA. Tel. 534-4367

PANI JADWIGA
polski program radiowy
nadawany w każdą sobotę od godz. 13 do 14 ze stacji CHWO 1250 w Oakville
program muzyki, pieśni i słowa polskiego z uwzględnieniem Kobieta w ognisku domowym
TEL 691-8789

POLSKI PROGRAM RADIOWY CKER

nadawany ze stacji CKER w Edmonton każdej niedzieli od godz. 16 00 do 18 00 na fali 1480 AM w Edmonton
Program słyszalny jest w Calgary Ab, 94.7 Cable FM, Lethbridge Ab, 92.2 Cable FM, Ft. McMurray Ab, 94.5 Cable FM, Red Deer Ab, 103.9 Cable FM, Campbell River, BC 93.7 Cable FM
Wiadomości z kraju i ze świata komentarze wywiady koncert zyczeń otwarta linia dla słuchaczy ogłoszenia reklamowe
FRANK ZALEWSKI P O Box 931, Edmonton Ab T5J 2L8
Tel (403) 488 8472
Program można odbierać z satelity Anuk D
proszę pisać po bliższe informacje

PROGRAM TV "POLISH STUDIO"

W każdą sobotę od 11 00 do 1 30 do południa channel 57 cable 7 CITY TV

POLSKI PROGRAM RADIOWY POLONIA W EDMONTON

na stacji CJSR FM stereo 88.5
Wiadomości tygodniowe kronika religijna pogadanka medyczna zgodula muzyczna z nagrodami
w niedzielę od 17 do 19
adres 10858 - 97 St., Edmonton, Alta T5H 2M5

POLSKI PROGRAM RADIOWY W VANCOUVER

niedziela od 2 do 3 na CJVB fala 1470
Wiadomości z Polski Kanady i ze świata komentarze wywiady ogłoszenia i
Jerzy Kusmider
P O Box 58262, Station "L", Vancouver, B C V2P 6E3
TEL (604) 327-6892

program telewizyjny w Toronto

POLONIA REVIEW

środa 20-30; czwartek 21 30, sobota 1 po poł

Jest programem TV Polonii przedstawiającym wiadomości z Polski ciekawych ludzi informację o ważnych dotyczących Polonii sprawach

program radiowy

ECHO OJCZYNY

od poniedziałku do piątku na fali CHIN FM 100 w godz. 1030 do 1130 rano
Program prowadzi Karolina Kesik
w programie koncert zyczeń wiadomości polonijne i z Polski interesujące wywiady komentarze muzyka dla wszystkich
637 College St Toronto, Ont M6G 1B6
TEL 531-9091 dom 247-9755

Od 20 kwietnia 1988 roku

program

Radio Kalejdoskop

nadawany będzie w innych godzinach, a mianowicie

9.00 — 10.30 wieczorem

na tej samej fali - 790 AM

serdecznie zapraszamy do odbiorników

TELE-POLONICA

program telewizyjny w Montrealu i okolicy kanał 24

CF CABLE TV niedziela godz. 18 środa 11 sobota 21
VIDEOTRON niedziela 17 wórek 10 24 środa 18
korespondencja na adres STEP 375 Claremont Westmount Que H3Z 2P5

POLSKI PROGRAM MUZYCZNY

niedziela od godz. 18 do 19 na CKWR fala FM 98.7 Kitch
Koncert zyczeń polskie piosenki i przebiegi ks Korneliana
Jan Zuk, Kitchener (519) 579-3615

POLSKA FALA

soboty od 14 do 16 na CFMB Radio Montreal
35 York St Westmount Montreal Que TEL (514) 483 2362

HERZING INSTITUTES

CAREER COLLEGE

umożliwi Ci uzyskanie

dyplomu

w specjalnościach.

• computer operations

• computer accounting

• computer electronics

• legal secretarial

• medical secretarial

• office automation

secretarial

• Nie zwlekaj dłużej zdobądź

w krótkim czasie kwalifikacje

odpowiednie do Twoich ambicji

Pamiętaj! Twoja matura z

Polski oraz dostateczna znajomość

angielskiego powinny wystarczyć do

akwalifikowania Cię na kursy Herzing Institu-

te

• Obsługa lub naprawa kom

puterów to praca dobrze płatna

przy tym łatwiejsza i ciekawsza

niż sobie wyobrażasz

• Nasz college prowadzi kursy

ranne i wieczorowe a dla

studentów w trudnej sytuacji

umożliwia pomoc finansową

• Tracąc czas tracisz pieniądze

dzie jest nasza dewiza, nie zwle

kaj więc tylko dzwonić pod numer

431 - 9882

w godzinach po południowych

a uzyskasz tam informacje po

polsku oraz będziesz mógł

umówić się na interview

CHCESZ poznać swoją przyszłość, masz problem, nie wiesz jak go rozwiązać? Może pomoże Ci w tym wróżba z kart
Dzwonić 633-4469
prosić Anię

SPRZEDAM niedrogo długą sukienkę do Komunii Św. Rozmiar 10
Tel 453-4976

RODZINA poszukuje 3-sypialniowego mieszkania w środkowym lub północnym Etobicoke albo w Mississauga Tel 746-7950

WYPOSAŻENIE całego mieszkania (regaly na książki, dwie jadalnie, biurko, sofa, etc.) Proszę dzwonić 769-0503

DLA rodziny nowo przybyłego internowanego szukam mebli i sprzętu dzieciennego (łóżeczko, kojec, krzeselko)
Tel. 848-4228

ODDAM kilkanaście par nowych pończoch z rozciągliwym wykończeniem
Inne ubrania w dobrym stanie do oddania
Tel. 844-1574

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

26-28

MIESZKANIA

DO WYNAJĘCIA pokój z kuchnią oraz używalnością łazienki Oddzielne wejście Wschodnia część Mississauga
TEL 238-3054 po 8 wiecz.

TOWNHOUSE 4-pokojowy do wynajęcia w centrum Mississauga TEL 279 - 4826

DO WYNAJĘCIA 1-sypialniowy apartament Wejście, łazienka - osobne. \$100 na tydzień dla 1 osoby TEL. 622-2219

25-27

DO WYNAJĘCIA od zaraz townhouse, condominium 2 bedrooms + den Mississauga, tel 822-9079

26-28

CZYSTE, ładne, niedrogie 2 sypialnie, Mississauga, zamienię na podobne lub większe w Scarboro. Roman 625 - 3019

26-28

POKÓJ z kuchnią, łazienką dla spokojnej, pracującej osoby wynajmę 95 dol. tygodniowo Wszystko wliczone Etobicoke

27-28

PRACUJĄCY inżynier poszukuje wygodnego pokoju od 1 maja w Toronto względnie 1 pokojowego apartamentu. Tel. 763-3968, po 20-tej

26-28

POLSKI imigrant szuka pokoju w rejonie Weston lub Rexdale. Tel. 749-4053

26-28

MŁODA dziewczyna poszukuje młodej uczciwej niepalącej dziewczyny od zaraz do wspólnego zamieszkania w 1 bedroom apartment. Tel. 259-3480

26-28

QUEEN
ELECTRONICS
SERVICE

inż Zbigniew Tarasiuk

zawadza

Z DYSTANSU

BEZ MIŁOŚCI

Sporo słów zostało powiedzianych i napisanych w związku z problemem układania zależności pomiędzy trenerem i zawodnikiem. Generalnie idzie o to, by zawodnik był jak najlepszy, by chciał mu się trenować i żeby zachowywał swoją vitalność możliwie jak najdłużej. W teorii powiada się, że trener powinien nie tylko doradzać, nauczać, motywować, ale nade wszystko powinien starać się rozumieć problemy swoich podopiecznych. Teoria jest wszakże teorią, natomiast w życiu, gdzie trening jest ciężką harówką, gdzie sukces mierzy się w punktach, sekundach, czy metrach, gdzie są bardzo konkretne oczekiwania kibiców i właścicieli klubów, gdzie jest presja zwycięstwa - w tym życiu, rzadko się zdarza, by zawodnik lubił swojego trenera oraz vice versa. Najwięcej konfliktów pojawia się w sportach zespołowych, jak piłka nożna, hokej, koszykówka, itp., słowem tam, gdzie jest grupa ludzi o różnych temperamentach, różnych sposobach patrzenia na sport, a trener jest jeden, z określoną koncepcją treningu oraz sposobu na sukces i najczęściej z brakiem czasu by cokolwiek tutaj indywidualizować. Większość trenerów układa swą współpracę z trenowanymi na zasadach żelaznej dyscypliny, a więc ciężka praca i precyzyjne egzekwowanie wyznaczonych zadań. Zawodnicy nie zawsze postrzegają zadawany trening jako coś niezbędnego do odniesienia sukcesu. Owszem, u progu kariery, taka refleksja rzadko przychodzi do głowy, lecz w miarę upływu czasu, gdy niedawny debiutant zdobywa doświadczenie, lub staje się gwiazdą, już bez entuzjazmu wykonuje polecenia trenera. Nie twierdząc, że taki scenariusz relacji między trenerem i trenowanym jest jakas prawidłowością, zdarza się wszakże tak często, że nie sposób

go ignorować

Regułą natomiast jest to, że ta ciężka praca zawodników, zaczyna z czasem przynosić efekty. W drużynie profesjonalistów, obojętnie - ze Wschodu, czy z Zachodu, nigdy nie brakuje prawdziwych talentów i ten talent podparty solidnym treningiem musi kiedyś eksplodować. Wszyscy oczywiście pamiętają Huberta Wagnera i polskich siatkarzy, sporo kibiców przypomina sobie trenera Rinusa Michelsa i triumfy piłkarzy Ajaxu, nie można wreszcie nie wspomnieć o Hiromi Tomicie i pierwszych sukcesach naszych judoków. Każdy z tych trenerów preferował trening do granic wytrzymałości i choć zdarzały się tam napięcia wszystko kończyło się happy endem.

Niekiedy jednak bywa tak, że mikstura talentu i pracy nie daje nic i wtedy staje się oczywiste, że trener przesadził. Taka sytuacja zaistniała ostatnio w torontonskiej drużynie hokeja Maple Leafs. Otóż dla nikogo nie jest tajemnicą, że trener John Brophy należy do najsurowszych coachów w całym NHL. Sam wielokrotnie widziałem, jak Brophy indagowany w telewizji na okoliczność niekonających się porażek, całą winę zrzucał na zawodników, nazywając ich leniwcami, ignorantami itp. Nie wspomnę już o treningowych torturach jakie wymyślał hokeistom, o łamanym z wściekłości języku. Gdy teraz przyszła pora podsumowania sezonu, po raz kolejny okazało się, że Liście po prostu zawiedli. Dziwiło to nieco kibiców, bo skądinąd wiadomo, że w drużynie aż roi się od talentów, których zresztą droga transferów stale przybywa.

Wyjaśnienie spadło dość nieoczekiwane, a jego autorem stał się Mirko Frycer, czechosłowacki urodziny grający od 7 lat w

Toronto. Frycer stwierdził wręcz, że "coach nienawidzi graczy, zaś my nienawidzimy jego" dodał też, iż z tego samego zdania jest 90% drużyny zastraszonej jednak do tego stopnia, że nikt poza nim nie odważy się powiedzieć słowa przeciwko Brophy'emu. Naturalnie, po takim "expose", kariera Frycera jest w Toronto skończona, lecz jak on sam twierdzi, nie mógł dłużej milczeć. Czy przesadził? Osobiście nie sądzę. Z torontonskim hokejem dzieje się coś bardzo niedobrego, szczególnie od momentu, w którym zwolniono poprzedniego trenera Maloney'a. Rewelacje Frycera potwierdził w jakimś sensie gracz cieszący się największym autorytetem Borge Salming, zapytany mianowicie o to, czy Brophy rzeczywiście jest nienawidzony, odpowiedział wymijająco: "zakonczyliśmy rozgrywki na 20 (przedostatnim - przyp. red.) miejscu".

FM

Mirko Frycer

UDANY POWRÓT

John McEnroe, pomimo że coraz głośniejsze mówi o zakończeniu swojej kariery, nadal prezentuje wspaniałe umiejętności. Przekonał się o tym Stefan Edberg, trzeci rakiet świata, przegrywając gładko z McEnroem w finale Japan Open 6-2, 6-2.

Było to pierwsze zwycięstwo McEnroe w ciągu ostatnich 19 miesięcy. Jego aktualna pozycja w światowym rankingu jest raczej niska (15) zważywszy fakt, iż na przestrzeni lat 1981-84 okupował on nieprzerwanie pierwsze miejsce. 29-letni Amerykanin otrzymał za zwycięstwo \$122 tys.

PUCHAR STANLEYA

Zgodnie z oczekiwaniami torontonskiej drużyny Maple Leafs nie udało się zakwalifikować do następnej rundy playoffs Pucharu Stanleya. Wyłoniono już drużyny, które stoczą walkę o mistrzostwo poszczególnych grup. Zwycięzcy 4 kolejnych spotkań będą następnie grać w regionalnych finałach (Conference Championship), po rozegraniu których poznamy finalistów Pucharu Stanleya. A oto zestaw grupowych finałów:

Detroit - St. Louis
Calgary - Edmonton
Montreal - Boston
Washington - New Jersey

KRÓTKO:

• Koszykarze Traceru Mediolan obronili Puchar Europy, pokonując w finałowym meczu w Gandawie Maccabi Tel Awiw 90-84. W spotkaniu o 3 miejsce Partizan Belgrad zwyciężył Aris Saloniki (gra tam najlepszy koszykarz Europy Nikos Gallis) 105-93.

• "Iwan zaszygował oznaki wiosennego przebudzenia" - tytuł relacji "Kickera" z meczu VfL Bochum - Hamburger SV (4-0), w którym Andrzej Iwan (inteligentny w grze, mały łowca bramek) strzelił pierwszego w tym spotkaniu i w swoich występach w Bundeslidze gola.

• Prezydent amerykańskiego związku piłkarskiego Werner Fricker wyraził przekonanie, że jest mało prawdopodobne by jakiekolwiek inne państwo mogło poważnie zagrozić Stanom Zjednoczonym w wyszczególnionej przez organizację Pucharu Świata 1994. Oświadczenie to zbiegło się z wizytą w USA Komisji Technicznej FIFA badającej zasadność amerykańskiej kandydatury do przeprowadzenia tej imprezy. Komisja dokonała m.in. drobiazgowej inspekcji wszystkich proponowanych stadionów (jest ich w sumie Brazylia). Decyzja zostanie podjęta w Zurychu 4 lipca. Jak wiadomo, w Stanach Zjednoczo-

nych istnieje specjalne lobby mające na celu wspieranie amerykańskiej kandydatury. Lobby zrzesza 16 wpływowych osobistości ze świata polityki i finansjery, a na jego czele stoi były sekretarz stanu, Henry Kissinger.

• Nad włoską piłką nożną zawisły czarne chmury. Wywołała je decyzja tamtejszej federacji piłkarskiej, przyznającej klubom II ligi prawo do kupowania cudzoziemskich graczy. Miano wprowadzić to w życie dopiero w 1990 roku, niemniej reakcja związku zawodowego piłkarzy była błyskawiczna - ogłoszono, że jeśli decyzja nie zostanie zmieniona, to piłkarze I i II ligi będą strajkować. Ten pierwszy w historii włoskiego futbolu strajk, kosztowałby zarówno właścicieli klubów jak i tych, którzy zawiadują piłkarskim totalizatorem, grube miliony. W rezultacie gorączkowych negocjacji, strajk tymczasem odroczono, co oczywiście nie oznacza, że rozwiązano cały problem.

Włoscy trenerzy oraz piłkarze, są przerażeni i oburzeni zalewem cudzoziemskich graczy. W ekstraklasie gra ich dotychczas 31, lecz już od przyszłego sezonu liczba ta niewątpliwie zwiększy się, gdyż federacja zezwoliła klubom na posiadanie nie dwóch, a trzech zagranicznych piłkarzy.

• Biegaczkę Zolę Budd wciągnięto na ONZ-ską "czarną listę" atletów, którzy występowali w Południowej Afryce. Na liście tej, rokrocznie publikowanej, znaleźli się także golfista Ballesteros oraz znani tenisisci, m.in. Jimmy Connors, Christ Evert, Pat Cash, Henri Laconte i Billie Jean King.

• W cyrku zawodowych zapasników, zwanym Wrestlingiem, nastąpiły olbrzymie zmiany. Niepokonany od ponad 4 lat Hulk Hogan pechowo stracił swój mistrzowski tytuł (przekupiony sędzia) na rzecz olbrzyma Andre the Gianta. Ten ostatni wszakże sprzedał swój pas championa, znanemu ze swojej wyjątkowej nikkczemności Di Biase. Później doszło rewanżowego turnieju, w którym nowym, niekwestionowanym mistrzem został Randy (Macho Man) Savage. Pokonał on w finale

Di Biase, zaś pojedynek faworytów wazącego 500 funtów Andre the Gianta i Hulka Hogana, zakończył się dyskwalifikacją obu zapasników. Macho Man ma 34 lata, a jego doradcą, trenerem i opiekunem (sic!) jest slična Elizabeth.

• W trakcie meczu hokejowego playoffs pomiędzy Edmonton i Winnipeg, Wayne Gretzky strzelił krążkiem w sędziego. Zdaniem wielu obserwatorów, w tym m.in. komentatora telewizyjnego Chico Rescha, strzał był umyślny. Gretzky, znany ze swojej superdżentelmeńskiej postawy, przysięga, że nie chciał trafić. Tak czy owak sprawa jest bardzo niejasna i dowodzi, że w NHL coraz trudniej o dżentelmenów.

• Martine Navratilovej wystarczyły 53 minuty na pokonanie Argentynki Sabatini w trakcie turnieju Bausch & Lomb na Florydzie. Navratilova wygrała 6-0, 6-2.

UWAGA MIŁOŚNICY SPORTU!

Od grudnia ub. roku ukazuje się polski miesięcznik sportowy "KULISY SPORTU"

redagowany przez Adama POLAŃSKIEGO. Znajdują się w nim publikacje, tłumaczenia z prasy zagranicznej, wywiady ze znanymi sportowcami oraz wiele innych niespodzianek.

Osoby zainteresowane prenumeratą roczną w cenie TYLKO \$20

proszone są o kontakt na adres

KULISY SPORTU
150 Paisley Blvd W
Apt. 1508
MISSISSAUGA, ONT
L5B 1E8

KŁOPOTY KRUTOWA

Vladimir Krutow, jeden z najlepszych hokeistów w historii sowieckiego hokeja, aktualnie grający w CSKA Moskwa, popadł ostatnio w ogromne tarapaty. Krutow ma najwyraźniej dość hokeja i wcale nie zamierza tego ukrywać - opuszcza treningi, zgromadzenia, lekceważy ostrzeżenia trenerów. Gdy na jeden z treningów Krutow przyszedł kompletnie pijany, wyrzucono go do domu, po czym zawieszono na parę tygodni. Z punktu widzenia sowieckich oficjeli, najgorsze jest to, iż Krutow publicznie krytykuje, niefunkcjonalny i nadto rygorystyczny system radzieckiego hokeja. Gracze

podobno nie wytrzymują ciężkich, 11-miesięcznych treningów, odcinania od rodzin, szalonej dyscypliny. Niewątpliwym impulsem do tej krytyki, było rozeznanie położenia kanadyjskich hokeistów, w czym Krutowowi wydatnie pomogły częste wizyty w Ameryce. Buntuje się zresztą nie tylko Krutow, ale i inni doskonali hokeiści CSKA (i zarazem kadry jako, że 75% reprezentacji gra na co dzień w CSKA). Grający w tej samej piątce Larionow marzy o wyrwaniu się na Zachód, natomiast Fetisow ma już podobno zgodę na występy w NHL. Gdy dodamy do tego alkoholowe perypetie wielu zawodników (m.in. bramkarza Bielszeikina) - obraz sowieckiego hokeja nie wygląda zachęcająco. O czym naturalnie nie mają pojęcia ci najbardziej zainteresowani.

RANDY (MACHO MAN) I ELIZABETH